

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အဖိုး၏
ဝညှေးဝန်ကြွေး

ကျောင်းသုံးစာအုပ်

ပထဝိဝင်

သွေ့မတန်း

မြတ်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အဖီး၏
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

ကျောင်းသုံးစာအုပ်

ပထဝိဝင်

သတ္တမတန်း

အကျင်းသုံးစာအုပ်စီတာဝန်

ဤအတန်းတွင် ပထဝိဝင်ဘာသာရပ်အကြောင်းနှင့် ယင်းဘာသာရပ်ကို လက်တွေ့ဘဝတွင် အသုံးချုပ်များကို ပိုမိုနားလည်နိုင်စေမည့် အသိပညာ၊ ကျမ်းကျင်မှုအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးလာရန် ဆရာ၊ အတန်းဖော်များနှင့်အတူ အဖွဲ့လိုက်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်သင်ယူမည်။ ထိုပြင် ပြဿနာအခက်း ၃ခဲ များကို ဖြေရှင်းတတ်ရန်နှင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်ဖန်တီးတတ်ရန် လေ့လာသင်ယူမည်။ အချို့စာသင်ချိန် များတွင် အဖွဲ့လိုက်လုပ်ဆောင်ကြပြီး အချို့စာသင်ချိန်များတွင် အတန်းလိုက် သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်း လေ့လာသင်ယူကြမည်ဖြစ်သည်။

သင်ယူရာနှုန်းအကြောင်းအရာများ

ဤသတ္တမတန်း၊ ပထဝိဝင်ဘာသာရပ် ကျောင်းသုံးဖတ်စာအုပ်တွင် အောက်ပါအကြောင်းအရာများ ပါဝင်သည်။

အစိုး (၁) သဘာဝပထဝိဝင်

၁. ၁ ကမ္မာမြေကြီး ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ
၁. ၂ တိုက်ကြီးများနှင့် ကျွန်းများ
၁. ၃ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေပြင်သဏ္ဌာန်းများ

အစိုး (၂) လူမှုရေးပထဝိဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးပထဝိဝင်)

၂. ၁ မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေနှင့် ပုံးနှံနေထိုင်ပုံ
၂. ၂ လူဦးရေပမာဏ
၂. ၃ မြန်မာနိုင်ငံ၏တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ

အစိုး (၃) ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပထဝိဝင်

၃. ၁ မြေဆီလွှာ
၃. ၂ မြေဆီလွှာပြန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း
၃. ၃ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် သစ်တော့များ
၃. ၄ သစ်တော့များပြန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း

အစ်း: (၄) အာဆီယံနိုင်ငံများ၏အသွေးပါဝါ

- ၄.၁ ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံ
- ၄.၂ မြိုက်နမ်နိုင်ငံ
- ၄.၃ မလေးရှားနိုင်ငံ
- ၄.၄ ထိုင်းနိုင်ငံ
- ၄.၅ လာအိုနိုင်ငံ

အစ်း: (၅) လက်တွေ့ပထိဝင်

- ၅.၁ မြေပုံအမျိုးအစားများ
- ၅.၂ မြေပုံရေးဆွဲခြင်း
- ၅.၃ မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အဂါရပ်များ
- ၅.၄ စကေး

သင်ယူကြရမည့်နည်းလမ်းများ

သင်ခန်းစာအားလုံးတွင် တက်ကြစွာပါဝင်သင်ယူနိုင်ရန် အထောက်အကူပြုမည့် C-၅လုံးကို အရေးပါသော ၂၁ ရာစု ကျမ်းကျင်မှုများအဖြစ် ဆရာက အသုံးပြုသင်ကြားပေးမည်။

- ❖ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Collaboration) - သင်ခန်းစာများသင်ယူရာတွင် ကျောင်းသားများသည် အတန်းဖော်များနှင့်အုပ်စုဖွံ့ဖြိုး အတွေးအခေါ်များ မျှဝေခြင်း၊ အဖြေများအတူရှုံးဖွေခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်မည်။
- ❖ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း (Communication) - ဘာသာစကားသင်ခန်းစာများတွင် ဘာမက ဘာသာရပ်အားလုံးတွင် သင်ခန်းစာများကို ရေးခြင်း၊ ဖတ်ခြင်း၊ ပြောခြင်း၊ နားကောင်ခြင်းနှင့် နှုတ်ဖြင့်ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း၊ ကိုယ်အမူအရာဖြင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း စသည့် ကျမ်းကျင်မှုများ ဖွံ့ဖြိုးလာမည်။
- ❖ လေးနက်စွာဆန်းစစ်ဝေဖန်ခြင်းနှင့် ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း (Critical Thinking and Problem Solving) - ဖြေရှင်းရန် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ပြဿနာများ၏ အဖြေများကို ရှာင့်ဖွေခြင်းနှင့်တင်ပြခြင်း၊ အမှားများကိုရှုံးဖွေခြင်းနှင့် ပြုပြင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရလိမ့်မည်။
- ❖ တိတွင်ဖန်တီးခြင်း (Creativity and Innovation) - ဘောင်ခတ်ထားသည့် အကြောင်းအရာတဲ့မှ ထွက်၍ တွေးခေါ်ခြင်းသည် အရေးပါသော ၂၁ ရာစု ကျမ်းကျင်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အတွေးအခေါ်သစ်များရရှိရန်၊ နည်းလမ်းသစ်များဖြင့် ပြဿနာများဖြေရှင်းရန် ကျောင်းသားအတွေးအခေါ်သစ်များရရှိရန်၊ နည်းလမ်းသစ်များဖြင့် ပြဿနာများဖြေရှင်းရန် ကျောင်းသား

များကို အားပေးလိမ့်မည်။

- ❖ နိုင်ငံသားကောင်းဖြစ်ခြင်း (Citizenship) - နိုင်ငံသားကောင်းဖြစ်စေရန် ကျောင်း လူမှု အဖွဲ့အစည်းတွင် တက်ကြွားပါဝင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ တရားမျှတခြင်း၊ သဘောထားကွဲလွှဲမှု ဖြေရှင်းခြင်း စသည်တို့ကို လေ့ကျင့်သင်ယူရမည်။

ဓာတ်နှစ်အတွင်း သိရှိသွားပြီးလုပ်ဆောင်နိုင်မည့် ရလဒ်များ

သတ္တဗုံမတန်း၊ ပထဝိဝင်ဘာသာရပ် ကျောင်းသုံးဖတ်စာအုပ်ကိုသင်ယူပြီးသောအခါ ကျောင်းသားများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။

သဘာဝပထဝိဝင်

- ❖ ကဗျာကိုလွှာထုတိုး ဂုဏ်ပြုမှု ဖြစ်ပေါ်လာသော မြတ်များကိုသုတေသနများ ရှင်းပြတတ်မည်။
- ❖ တိုက်ပြီးများနှင့်ကျွန်းများအကြောင်း ဖော်ပြတတ်မည်။
- ❖ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေပြင်သူ့များအကြောင်း သုတေသနများ ရှင်းပြတတ်မည်။

လူမှုရေးပထဝိဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးပထဝိဝင်)

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားအရ လူနေထိုင်မှ ပုံးနှံပုံးကိုသုတေသနများ ရှင်းပြတတ်မည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေနှင့်ပတ်သက်၍ ရေးဘုရင်များလက်ထက်အချိန်မှ ယခုအချိန်အထိ လူဦးရေတိုးတက်လာခြင်းကိုသုတေသနများ ဆွေးနွေးနိုင်မည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် လူဦးရေအချိုးအစားကို သုတေသနများ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ပုံးနှံနေထိုင်ပုံးနှံ ယဉ်ကျေးမှုမှုပေလေ့တုံးစံများကို လေ့လာသုံးသပ်တတ်မည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပထဝိဝင်

- ❖ မြေဆီလွှာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းပြတတ်မည်။
- ❖ မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ရှင်းပြတတ်မည်။
- ❖ မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားတတ်မည်။
- ❖ မြေဆီလွှာပြန်းတီးပျက်စီးရခြင်းကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်တတ်မည်။
- ❖ ကဗျာပေါ်တွင်ပုံးနှံနေသော သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာများကို ဆက်စပ်၍ရှင်းပြတတ်မည်။

- ❖ သစ်တောများပြန်းတီးမှုကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်တတ်မည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ဒေသအာရာပထဝါဝင်

- ❖ ကမ္မားဒီးယားနိုင်ငံတွင် ကမ္မားယဉ်ကျေးမှုအမွှာအနှစ်များစာရင်းဝင် အန်ကောဝပ်ဘုရား ကျောင်းနှင့်ရေပေါ်ရွာများတည်နှုန်းတို့ကြောင့် ကမ္မားလူညွှေးသွားလုပ်ငန်းတွင် ထင်ရှား သောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း သိရှိမည်။
- ❖ ပီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှုတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အင်ဒိ ချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဘက်ဆုံးအပိုင်းတွင် တည်နှုပြီး အရှေ့တောင်အာရှုနိုင်ငံများ တောင်အာရှုနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်း ဆက်သွယ်မှုရှုကြောင်း ဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် မလေးကျွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ အနောက်မလေးရှားနှင့် ဘော်နိုင်ကျွန်း ပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားဟူ၍ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းရှုပြီး ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်ရေးသည်။ အရေးပါသော ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိနိုင်မည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် သာယာလှပသော အပန်းဖြေကမ်းခြေများရှိ၍ ခနီးသွားလုပ်ငန်းများကြောင့် ထင်ရှားသည်။
- ❖ လာအုနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှုဒေသတွင် ပင်လယ်သို့ တိုက်ရှိက်ထွက်ပေါက်မရှိသော ကုန်းပိတ်နိုင်ငံဖြစ်၍ ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှုမရှိဘဲ ကုန်းတွင်းရေကြောင်းလမ်းအဖြစ် မခေါင်မြှစ်ကိုသာ အဓိကထားဆက်သွယ်ရကြောင်း သိရှိနိုင်သည်။

လက်တွေ့ပထဝါဝင်

- ❖ မြေပုံအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြတတ်မည်။
- ❖ မြေပုံများကို ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲတတ်မည်။
- ❖ မြေပုံပေါ်တွင်ပါဝင်ရမည့် အဂါရပ်များကို သိရှိနိုင်မည်။
- ❖ စကေးအဓိပ္ပာယ်နှင့် စကေးအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြတတ်မည်။
- ❖ စကေးများကို တစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလဲတွက်ချက်တတ်ပြီး လိုအပ်သည့်နေရာတွင် အသုံးချိန်းမည်။

ကြုံကျောင်းသုံးဖတ်စာအုပ်တွင် ကျောင်းသားများ၏ လေ့လာသင်ယူမှုများကို ကူညီလမ်းညွှန်ပေးမည့် အောက်ပါကဲ့သို့သော သက်တများ (icons) ကိုတွေ့ရလိမ့်မည်။

ဖတ်ပါ

အိုင်စီတိ၊ အင်တာန်က် ချိတ်ပါ

ရေးပါ

သုတယ်ချင်းတွေကိုပြောပြုပါ

နားထောင်ပါ

ဆွေးနွေးပါ

စဉ်းစားပါ

ရွှေးချယ်နိုင်သောသင်ခန်းစာ/လေ့ကျင့်ခန်း

စဉ်းစားပြီးရေးပါ

အိမ်စာ

ရှာဖွေပါ

နှင့်ယှဉ်ပါ /ယှဉ်တွဲပါ

အောက်ပါကဲ့သို့ လေးထောင့်ကွက်များကလည်း ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၏ လေ့လာသင်ယူမှုများကို ကူညီလမ်းညွှန်ပေးလိမ့်မည်။

အဓိကအချက်များ

◆

...

◆

...

သင်သိခဲ့သောအချက်များ

◆

...

◆

...

အုံခြေဖွှားအချက်များ

◆

...

◆

...

အကြံပြုချက်များ

◆

...

◆

...

အာတိယာ

အနီး	အကြောင်းအရာ	အမျှသုံး
အနီး ၁	သဘာဝပထဝိဝင်	
၁. ၁	ကဗ္ဗာမြော်းဖွစည်းတည်ဆောက်ပုံ	J
၁. ၂	တိုက်လြီးများနှင့် ကျွန်းများ	G
၁. ၃	သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေပြင်သူ့ဘာန်များ	၁၅
အနီး ၂	ဗျာဒုဇဈက်ဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗျာဒုဇဈက်ဝင်)	
J. ၁	မြန်မာနိုင်ငံ၏လျှော့ဓောက် ရုံးနှင့်ထိုင်ပုံ	G
J. ၂	လျှော့ဓောမာဏာ	J
J. ၃	မြန်မာနိုင်ငံ၏တိုင်းရင်းသားလုပ်းများနှင့် ယဉ်စားပွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သူများ	၂၀
အနီး ၃	ပတ်ဝန်းကျင်အိုင်ရားကာဝိဝင်	
၃. ၁	မြေဆီလွှာ	၄၀
၃. ၂	မြေဆီလွှာပြန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းဆည်း	၄၅
၃. ၃	သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် သစ်တော့များ	၅၂
၃. ၄	သစ်တော့များပြန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းဆည်း	၅၅
အနီး ၄	အောက်ဖော်ပိုင်းများ၏အသွေးပါးကာဝိဝင်	
၄. ၁	ကမ္မာဒီယားနိုင်ငံ	၅၈
၄. ၂	ပိုယက်နမ်နိုင်ငံ	၆၅
၄. ၃	မလောရားနိုင်ငံ	၆၉
၄. ၄	ထိုင်နိုင်ငံ	၂၅
၄. ၅	လာဗိုနိုင်ငံ	၁၂
အနီး ၅	လက်လွှာ၊ စက်ဝင်ငံ	
၅. ၁	မြှေ့စာဖိုးအတားများ	၈၉
၅. ၂	မြေ့ပေါ်ဆော့ချောင်း	၉၂
၅. ၃	မြေ့ပေါ်စာစွဲပါဝင်သော အပါးရှုံးများ	၉၂
၅. ၄	စက်ဝင်ငံ	၉၆

ଓଡ଼ିଆ

သဘာဝပထိဝင်

፩፻፭፻

- ❖ ကမ္မာမြတ်းကို လွှာထုတ်း ၃ ခုဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ကမ္မာပေါ်ရှိ ကုန်းမြေများ ဖြစ်သော တိုက်ဗြီးများအကြောင်းကို လေလာသင်ယူနှစ်မည်။
 - ❖ ကမ္မာပေါ်ရှိကျွန်းများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများပေါ် မူတည်၍ ကွဲပြားခြားနားသည်ကိုလည်း သိရှိမည်။ တိုက်ဗြီးများ၏ အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကွွန်းများနှင့် သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိကျွန်းများဟူ၍ အပ်စုနှစ်စု ခွဲခြားနိုင်သည်ကို လေလာသင်ယူနှစ်မည်။
 - ❖ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များကြောင့် စီးရေး လေ၊ ပင်လယ်ရေလိုင်းနှင့် မြေအောက်ရေတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ကမ္မာမြေမျက်နှာပြင်ကို မည်သိတိက်စား၊ သယ်ဆောင်၊ ပို့ချ သည်ကိုသိရှိနိုင်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုန်းမြေသဏ္ဌာန်များအကြောင်းကို လေလာသင်ယူ နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ଭ୍ରମିତାନ୍ତକାରୀଙ୍କ ପରିଚୟ ଓ ଅନୁଭବ

ဉာဏ်အစိမ်းကိုလဲလာသင်ယူပြီးပါက ကျောင်းသားများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရှင်မည်။

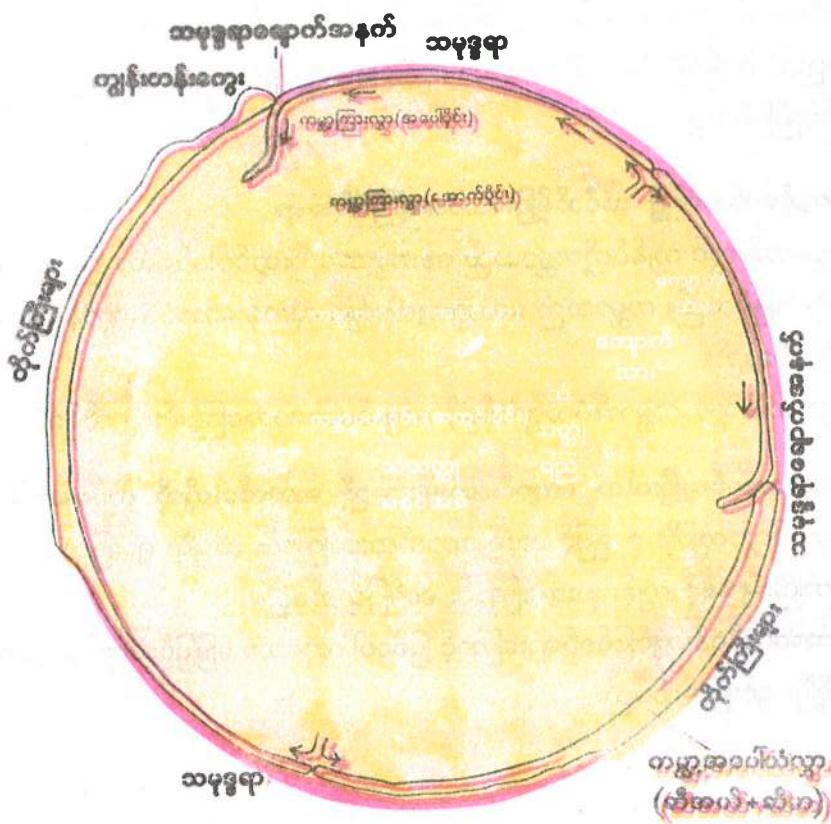
- ❖ ገዢዎችን ተመዝግበ የሚችል ነው፡፡ ይህም ተመዝግበውን የሚያስፈልግ የሚሸጠው የሚከተሉት ዘርፍ ነው፡፡
 - ❖ ተመዝግበውን የሚያስፈልግ የሚከተሉት ዘርፍ ነው፡፡
 - ❖ የሚከተሉት ዘርፍ ነው፡፡

2.2 സ്കൂളിൽപ്പാഠ എല്ലാത്തവർക്ക്

သင်ခန်းမာရိတ္ထ

ကုသာပိန္ဒေသံ.အရှင်မာရီနှင့်အတောင်

ကမ္မာတိန္ဒာထုပ္ပါယ်အဖွင့် ခဲ့သည့်ထေးကြောင်း ပျော်လှိုင်းလေလာမှုများမှ သိရှိနိုင်သည်။
ထောက်ယူအဖွင့် (က) ကမ္မာစာပိုပိုလွှာ (ခ) ကမ္မာကြားလွှာ(အပေါ်ပိုင်းနှင့်အောက်ပိုင်း)နှင့်
(ဂ)ကမ္မာပဟိုပိုင်း(အပြင်လွှာနှင့်အတွင်းပိုင်း) ဟူ၍ ၃ ပိုင်း ပိုင်းခြားနိုင်သည်။

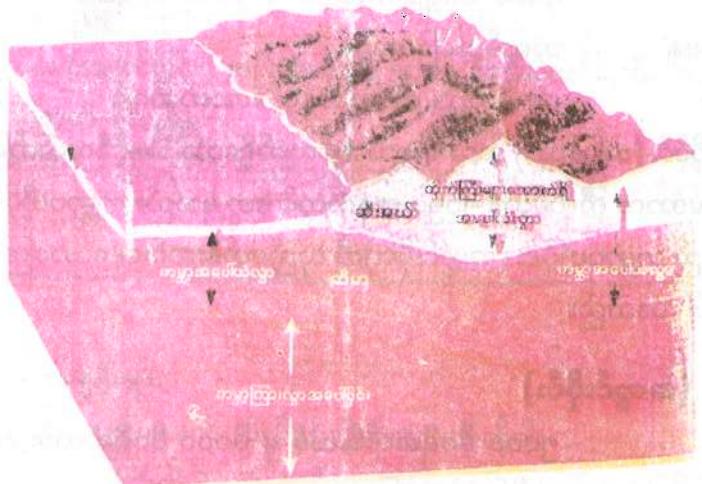

ပုံ (၁၁) ကျွန်ုပ်မြတ်စွဲမှုတည်ဆောက်ပုံ

(o) ನಾನ್ಯಾಸಾರ್ಥಕ

- පු සිංහලයේදීයාන්
 - අදින්පෙන්පාලාන්
 - වෘත්තුරූපභාග්‍යෙන්පාලාන්(Sima)ගැනීමේ වේදිගාන්ත මග්‍යික්‍රියාව
පිංචිවා තුර්ස්සුගුරුජාප්‍රියාත්‍යුෂ්‍යාග්‍රෑහාග්‍රෑහා:
භාග්‍යාග්‍රි ගුදාභාග්‍යාග්‍රියා වේඩාය්(Sial)ගැනීමේ වේදිගාන්ත
භාවුහිෂ්පිතයිංචිවා තුර්සුගුරුජාප්‍රියාත්‍යුෂ්‍යාග්‍රෑහාග්‍රෑහාවන්।

ကဗ္ဗ္ဗာပ်၏ယဉ်ဘသည် အပေါ် ယမျက်နှာပြုရှိ အပါးဆုံးအလွှာပြစ်သည်။ ပြုမျက်နှာပြင် အောက် ၈ ကိုယ့်မီတာမှ ၃၀ ကိုလိမ့်ဟာအထိ အနက်တွင်တွေ့ရသည်။ ဆီအယ်လွှာသည် တိုက်ကြီးများအောက်တွင်ထူးပြီး သမ္မဒရာအောက်ခင်ပိုင်းတွင် ပါးသည်။ အလွှာနှစ်ထပ်ရှိ၍ အပေါ် ပို့ဆောက်၊ ဆီအယ်လွှာဟုခေါ်ပြီး တိုက်ကြီးများတည်ရှိသော အပေါ် ယံလွှာပြစ်သည်။ ဂရက်နှစ်ကျေက် (နမ်းဖတ်ကျေက်) (Granite) များဖြင့် တည်ကောက်ထားသည်။ ဆီအယ်လွှာ၏အောက်တွင် ဂိုဏ်လေးလံသိပ်သည်းသည့် ကျောက်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဆီမာလွှာ၏သည့်အလွှာသို့ သမ္မဒရာအောက်ခင်ပိုင်းများ တည်ရှိသောအလွှာပြစ်သည်။ ပဆောက် (Basalt) များဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။

ပုံ (၁။ ၂) ကျွန်းအပေါ်ယဉ်း

(୧) କାଳୁକ୍ତେଣିକା (ଅପରଦିତ)

- ၁၄၀၀ ဒီဂရိဆဲလိစီးယပ် မှ ၃၀၀၀ ဒီဂရိဆဲလိစီးယပ် အထိ
 - အရည်/အစိတ်အခဲအခြေအနေ

ဖွဲ့စည်းပုံ - သံ၊ အောက်ဆီဂျင်၊ ဆီလီဂျိန်း၊ မဂ္ဂနီဆီယမ် နှင့် အလူမိနီယမ် ကမ္ဘာ့ကြားလွှာ (အပေါ်ပိုင်း) ကို ကမ္ဘာမျက်နှာပြင်အောက် ကီလိုမိတာ ၆၃၀ အနက်တွင် စတင်တွေ့နိုင်ပြီး အရည်ပျော်နေသောကျောက်များနှင့် အစိုင်အခဲများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အပေါ်ပိုင်းရှိ ကျောက်များသည် ပိုမိုအေးသောကြာင့် စေးပျော်သောအနေအထားရှိသည်။ အဓိက အားဖြင့် ပယ်ရို့တိုက်ကျောက် (Peridotite) များဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။

ကမ္ဘာ့ကြားလွှာ (အောက်ပိုင်း)

အပူးချိန်	- ၄၀၀၀ ဒီဂရီယဲလ်စီးယပ် မှ ၄၀၀၀ ဒီဂရီယဲလ်စီးယပ် အထိ
အခြေအနေ	- အစိုင်အခဲအခြေအနေ
ဖွဲ့စည်းပုံ	- သံ၊ အောက်ဆီဂျင်၊ ဆီလီဂျိန်း၊ မဂ္ဂနီဆီယမ် နှင့် အလူမိနီယမ် ကမ္ဘာ့ကြားလွှာ(အောက်ပိုင်း)ကို ကမ္ဘာမျက်နှာပြင်အောက် ကီလိုမိတာ ၆၃၀ မှ ကီလိုမိတာ ၂၈၉၀ ကြားတွင် တွေ့ရှုံး ကျောက်အစိုင်အခဲများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ကျောက်များအရည်ပျော်နိုင်သော အပူးချိန်ရှိသော်လည်း ဖိအားကြာင့် အစိုင်အခဲအနေဖြင့် ရှိနေသည်။

(က) ကမ္ဘာ့ပဟိုပိုင်း (အပြင်လွှာ)

အပူးချိန်	- ၄၀၀၀ ဒီဂရီယဲလ်စီးယပ် မှ ၅၀၀၀ ဒီဂရီယဲလ်စီးယပ် အထိ
အခြေအနေ	- အရည်အခြေအနေ
ဖွဲ့စည်းပုံ	- သံ၊ နီကယ်၊ ဆာလာမှင့် အောက်ဆီဂျင် ကမ္ဘာ့ပဟိုပိုင်း (အပြင်လွှာ) သည် အရည်ပျော်လျက်ရှိသော သံနှင့်နီကယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ကမ္ဘာမျက်နှာပြင်အောက် ကီလိုမိတာ ၅၁၅၀ အနက်တွင် တွေ့ရသည်။ ကမ္ဘာ့ပဟိုပိုင်း (အပြင်လွှာ)ကို သတ္တရည်များသည် ကမ္ဘာ့ပဟိုပိုင်း (အတွင်းပိုင်း)ကို လှည့်ပတ်စီးဆင်းနေသောကြာင့် ကမ္ဘာ့သံလိုက် စက်ကွင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ကမ္ဘာ့ပဟိုပိုင်း (အတွင်းပိုင်း)

အပူးချိန်	- ၅၀၀၀ ဒီဂရီယဲလ်စီးယပ် မှ ၆၀၀၀ ဒီဂရီယဲလ်စီးယပ် အထိ
အခြေအနေ	- အစိုင်အခဲအခြေအနေ
ဖွဲ့စည်းပုံ	- သံနှင့် နီကယ်
ကမ္ဘာ့ပဟိုပိုင်း (အတွင်းပိုင်း) သည်	အချင်းကီလိုမိတာ ၂၂၀၀ ခန့်ရှိသော သတ္တရည်းအနေဖြင့် ရှိနေသည်။ သတ္တရများအရည်ပျော်နိုင်သောအပူးချိန်ထက် များစွာမြင့်မားသော်လည်း ဖိအားကြီးမား ပြင်းကြာင့် အစိုင်အခဲအခြေအနေဖြင့် ရှိနေသည်။

အမိကအရျက်များ

- ❖ ကမ္မာကိုအကြမ်းအားဖြင့် လွှာထဲခြီး ၃ ခု ဖြစ်သည့် ကမ္မာအပေါ် ယံလွှာ၊ ကမ္မာကြားလွှာနှင့် ကမ္မာဗဟိုပိုင်းဟူ၍ ပိုင်းခြားထားသည်။
- ❖ ကမ္မာအပေါ် ယံလွှာတွင် ဆီအယ်လွှာနှင့် ဆီမာလွှာတို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။
- ❖ ကမ္မာအပေါ် ယံလွှာသည် အပေါ် ယံမျက်နှာပြင်ရှိ အပါးလွှာဆုံးအလွှာဖြစ်သည်။
- ❖ ကမ္မာကြားလွှာ (အပေါ်ပိုင်းနှင့် အောက်ပိုင်း) သည် သု၊ အောက်ဆီဂျင်၊ ဆီလီကွန်၊ မဂ္ဂနီဆီယမ်နှင့် အလူမီနီယမ်ကျောက်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။
- ❖ ကမ္မာကြားလွှာ(အပေါ်ပိုင်း)ရှိ ကျောက်များသည်ပို့မို့အေးသောကြောင့် စေးပျော်သော အနေအထားရှိသည်။
- ❖ ကမ္မာကြားလွှာ(အောက်ပိုင်း)ရှိ ကျောက်များသည် အရည်ပျော်နိုင်သော အပူချိန် ရှိသော်လည်း ပိအားကြောင့် အစိုင်အခဲအနေဖြင့် တည်ရှိနေသည်။
- ❖ ကမ္မာဗဟိုပိုင်း(အပြင်လွှာ)သည် အရည်အခြေအနေဖြစ်၍ အပူချိန် ၄၀၀၀ ဒီဂရီဆဲလိုးယပ် မှ ၅၀၀၀ ဒီဂရီဆဲလိုးယပ် အထိ ပူသည်။
- ❖ ကမ္မာဗဟိုပိုင်း(အပြင်လွှာ) သည် သု၊ နီကယ်၊ ဆာလဟာနှင့် အောက်ဆီဂျင်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။
- ❖ ကမ္မာဗဟိုပိုင်း (အတွင်းပိုင်း) သည် အပူချိန် ၅၀၀၀ ဒီဂရီဆဲလိုးယပ်မှ ၆၀၀၀ ဒီဂရီ ဆဲလိုးယပ်အထိ ရှိသည်။
- ❖ ကမ္မာဗဟိုပိုင်း (အတွင်းပိုင်း) သည် အစိုင်အခဲအခြေအနေဖြစ်၍ သုနှင့်နီကယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

လေကျင့်ရန်လေ့ခွန်းများ

၁။ အောက်ပါမေးခွန်းများကို တိုတိနှင့်လိုရင်းသာဖြေဆိုပါ။

- (က) ကမ္မာမြေကြီးကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရာတွင် အကြမ်းအားဖြင့်လွှာထဲမည်မျှဖြင့် ပိုင်းခြားထားသနည်း။
- (ခ) ကမ္မာအပေါ် ယံလွှာ၏အထူးသည် တူညီစွာရှိသည်ဟု သင်ထင်ပါသလား၊ လေ့လာဆန်းစစ် တင်ပြပါ။
- (ဂ) ကမ္မာဗဟိုပိုင်း (အပြင်လွှာ)၏အကြောင်း သင်သိသမျှ ဖော်ပြပါ။

၃၂၂ တိက်ညီးပျောစွင့် ကျွန်းမား

သင်္ကာန်းမာရိတ်

ବ୍ୟାକ ଶ୍ରୀନିତ୍ୟାଳୁ

တိုက်(Continent) ဆိုသည်မှာ ကဗ္ဗာပေါ်တွင်အဲလျှပ်စီးမားသော ကုန်းမြေခိုင်တွေးကို ဆိုလိုသည်။ ကဗ္ဗာပေါ်တွင် ကုန်းမြေအဖြစ် တိုက်ပြီး ၃ တိုက်ရှိပြီး မျိုးကိုတို့ သမုဒ္ဒရာကြီး ၅ ငင်းနှင့် ပင်လယ်များက ၁၂းခံတည်နှိုသည်။ တိုက်ကြော်ကဗ္ဗာပြီးတွင် သည်းကောင်း ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာများကို တောင်ကဗ္ဗာပြီးတွင်လည်းကောင်း ပိုစိုက္ခယ်ပြုနှုန်း တွေ့ရသည်။ တိုက်ပြီးများမှာ အာရုံတိုင်၊ အာဖနိကတိုင်၊ ပြောက်အဖော်ကတိုင်၊ တော်များ၊ သနိုက်တိုင်၊ အာရာရိကတိုင်၊ ဥရောပတိုက်နှင့် အြစ်ကြေးလျှတိုက်တို့ပြုစ်သည်။

(၁) အသုတေသန

အာရုံတိက်သည် အောင်လွှိကျူ ၁၀ ဒီဂရိနှင့် မြောက်လွှိကျူ ၈၀ ဒီဂရိကြား၊ အရွှေ့လောင်ရှိကျူ ၂၅ ဒီဂရိနှင့် အရွှေ့လောင်ရှိကျူ ၁၃၀ ဒီဂရိကြား တည်ရှိသည်။ အမောက်ဘက်တွင် ပင်လယ်နှင့် မြှေထပင်လယ်၊ ပင်လယ်နက်နှင့် ကက်စပါယန်ပင်လယ်၊ မြောက်ဘက်ကွင် အာတိတ်သမ္မဒ္ဒရာ၊ တောင်ဘက်တွင် အိန္ဒိယသမ္မဒ္ဒရာနှင့် အရွှေ့ဘက်တွင် ပစ်ဖိတ်သမ္မဒ္ဒရာတို့ ဝန်းရဲယ်ရှိသည်။ ဧရိယာစတုရန်းကိုလိမ့်တာ ၄၄ သန်းကျော် ကျယ်ဝန်ပြီး ကျွဲ့ပေါ်ပွွဲတွေ့ဗုံးတို့ တိုက်တစ်တိုက် ပြစ်သည်။

ထင်ရှားသော ပစ္စိဝင်အခြင်းအရာများမှာ ဟိမပန္တာတောင်တန်း၊ ယူရ၍တောင်တန်း၊ ကွန်းလွန်တောင်တန်း၊ အာရေ့ချုသက္ကာ၊ ဂိုဏ်သံက္ကာ၊ ရုပန်ကွန်းစုနှင့် အဝရ်တောင်ထိပို့ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ပြင် ကက်စပ်ယန်ပင်လယ်၊ ဘိုင်ကယ်ရေအိုင်၊ ယန်စီမံခြုံမြစ်၊ ယူဖော်တိုးနှင့် တိုက်ရရှစ်မြစ်၊ အိန္ဒိမြစ်၊ ဂရိုးမြစ်၊ မရာဝတီ၊ သံလွင်၊ မဲခေါင်နှင့် ဟွမ်ဟို (မြစ်ဝါ) မြစ်များလည်း ထင်ရှားသည်။

အာရုတိက်တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၄၈ နိုင်ငံနှင့်သည်။ မြစ်ဝှမ်းများမှာ မြှုပ်ဖော်ကောင်းသဖြင့် နိုင်ပို့ဆောင်ရေး အမိတ် လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ တွင်းထွက်ပစ္စည်းကြွယ်ဝြီး ရရှိ၊ ကျောက်မီးသွေးတူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းများလည်း အထူးအနေပါသည်။

(J)

306

39

১৮

၁၆၀

688

383

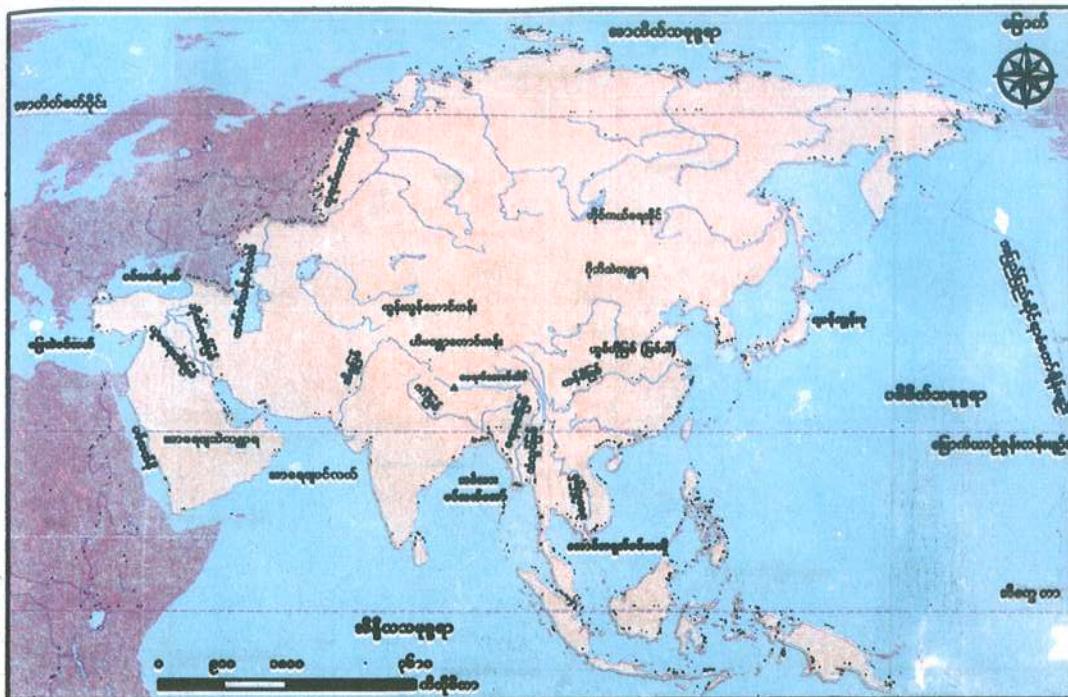
०८०

603

10

၁၃၈

୧୮

ပုံ (၁။ ၃) အာရွှုတိုက်

(၂) အာဖရိကတိုက်

အာဖရိကတိုက်သည် မြောက်လတ္တိကူ။ ၃၇ ဒီဂရီနှင့် တောင်လတ္တိကူ။ ၃၅ ဒီဂရီကြေား၊ အနောက်လောင်ရှိကူ။ ၁၇ ဒီဂရီနှင့် အရှေ့လောင်ရှိကူ။ ၅၁ ဒီဂရီကြေားတွင် တည်ရှိသည်။ မြောက်ဘက် တွင် မြေထပ်ပလယ်၊ အနောက်ဘက်တွင် အတွဲလန္တိတ်သမုဒ္ဓရာ၊ အရှေ့ဘက်တွင် အီနိုယသမုဒ္ဓရာနှင့် ပင်လယ်နီတိုက ဝန်းရုံထားသည်။ အာဖရိကတိုက်သည် ခရီယာစတုရန်းကိုလိမ့်တာ ၃၀ သန်းခန့်ရှုပြီး၊ အာရွှုတိုက်ပြီးလျှင် ၅ တိုက်အကြီးဆုံးတိုက် ဖြစ်သည်။ ဥရောပတိုက်နှင့် အာဖရိကတိုက်ကို မြေထပ်လယ်က ပိုင်းခြားထားသည်။

ထင်ရှားသော ပထဝိဝင်အခြင်းအရာများမှာ အမြင့်ဆုံးတောင်ထိပ်ဖြစ်သော ကိုလီမန်ဂျာနှီး တောင်ထိပ်၊ ကွန်ဂိုမြစ်နှင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရှည်ဆုံးမြစ်ဖြစ်သော နိုင်းမြစ်တို့ဖြစ်ကြသည်။ အာဖရိကတိုက်တွင် အကြီးဆုံးရေအိုင်သည် ၉၄၁၂ ရီလိုမီတာ၊ နမိန့် ၁၈၆၄ ရီလိုမီတာ၊ သက္ကတာရများလည်း ရှိသည်။ အာဖရိကတိုက်တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၅၄ နိုင်ငံရှိသည်။ စိန်း၊ ရွှေ၊ ကြေးနီနှင့် ကျောက်မီးသွေးများ တူးဖော်ရရှိသည်။

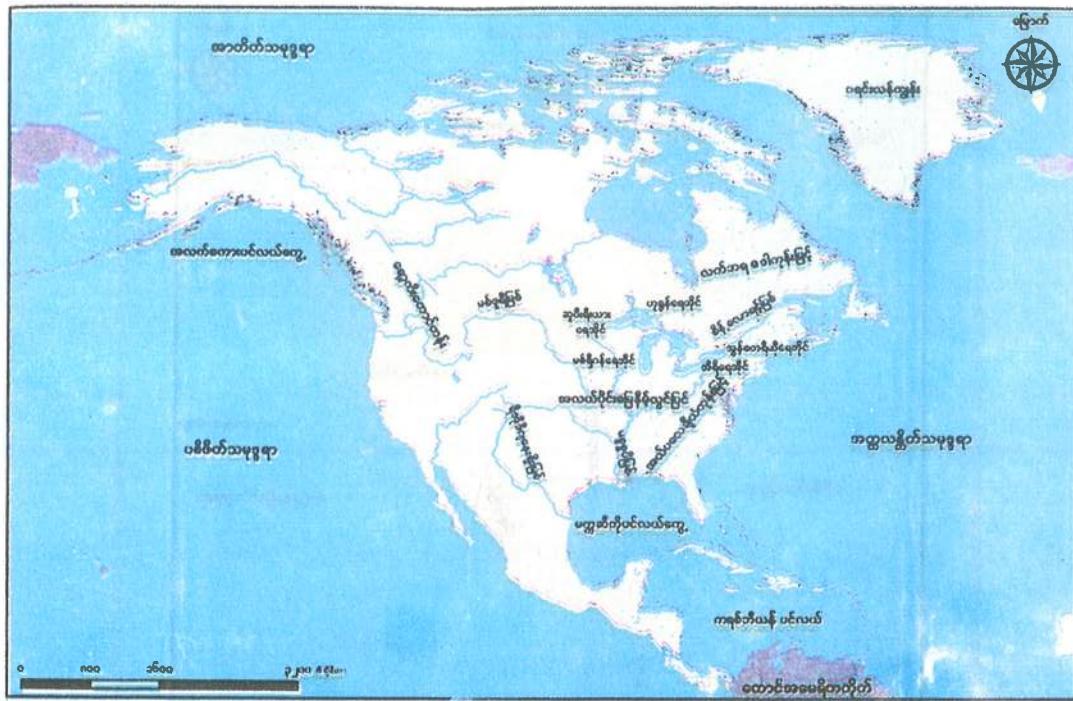

ပုံ (၁၁၄) အာဖရိကတိုက်

(၃) ပြောက်အမေရိကတိက်

မြောက်အမေရိကတိုက်သည် မြောက်လတ္ထိကျူ ၈ ဒီဂရိနှင့် မြောက်လတ္ထိကျူ ၈၃ ဒီဂရိကြား၊ အနောက်လောင်ရှိကျူ ၅၀ ဒီဂရိနှင့် အနောက်လောင်ရှိကျူ ၁၃၀ ဒီဂရိကြားတွင် ပည်ရှိသည်။ တောင်ဘက်တွင် မက္ခဆီကိုပင်လယ်ကျော်၊ ကရစ်ဘီယန်ပင်လယ်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်၊ အရှေ့ဘက်တွင် အတ္ထလနိုတ်သမုဒ္ဓရာ၊ မြောက်ဘက်တွင် အာတိတ်သမုဒ္ဓရာနှင့် ဟတ်ဒဆင်ပင်လယ်ကျော်၊ အနောက်ဘက်တွင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဓရာတိုဝင်းရဲယ် ရှိသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်သည် ဇန်ယာ စတုရန်းကိုလိုမိတာ ၂၄ သန်းကော်ကျယ်ဝန်းပြီး ကဗ္ဗာပေါ်တွင် တတိယအကြီးဆုံးတိုက်ဖြစ်သည်။

ထင်ရှားသောပထဝိဝင် အခြင်းအရာများမှာ အနောက်ဘက်တွင် ရွှေကီးတောင်တနဲ့၊ အရှေ့ဘက်တွင် အက်ပလေချိုံ၊ ဘုန်းမြင်နှင့် လက်ဘရဒေါကုန်းမြင့်၊ အလယ်ပိုင်းတွင် မြေနှစ်မဲ့လွင်ပြင် ဒေသရှိသည်။ မစွဲစွဲ၊ မစိုးစိုးနှင့် ရိအိုဒီဂျနေးရှိုးမြစ်များသည် မဏ္ဍာဆီကိုပင်လယ်ကွေ့၊ အတွင်းသို့လည်းကောင်း၊ စိန့်လောရင့်မြစ်သည် အတွေ့လန္တိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့လည်းကောင်း စီးဝင်သည်။

ပု (၁။၅) မြောက်အမေရිကတိုက်

အထင်ရှားဆုံးအိုင်ကြီးများမှာ ဟူရှိနဲ့ အွန်တေရာ်ပါး မင်္ဂလာနဲ့ အိုရှုနှင့် ဆူပီးနိယားရေအိုင်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်တွင်နိုင်ငံပေါင်း ၂၃ ခု ရှိရှိသည်။ ရာသီဥတ္တအမျိုးအစားစုလင်သော ကြောင့် သီးနှံမျိုးစုစိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး တွင်ထွက်ပစ္စည်းနှင့် ရေနထွက်ရှိသောကြောင့် စက်မှုလုပ်ငန်းထွန်းကားသည်။

(၄) တောင်အမေရိကတိုက်

တောင်အမေရိကတိုက်သည် မြောက်လတ္တိကျူ ၁၂ ဒီဂရီနှင့် တောင်လတ္တိကျူ ၅၅ ဒီဂရီကြား၊ အနောက်လောင်ရှိကျူ ၃၅ ဒီဂရီနှင့် အနောက်လောင်ရှိကျူ ၈၀ ဒီဂရီကြားတွင် တည်ရှိသည်။ မြောက်ဘက်နှင့် အနောက်မြောက်ဘက်တွင် ကရစ်ဘီယန်ပတ်လယ်၊ အရွှေမြောက်နှင့်အရွှေဘက်တွင် အဲဌာလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ၊ အနောက်ဘက်တွင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတိုက ဝန်းရုံထားသည်။ ဓရိယာစတုရန်းကိုလိုမိတာ ၁၃. ၈ သန်းကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။

ထင်ရှားသော ပထဝိဝင်အခြင်းအရာများမှာ အင်ဒီးစိတောင်တန်း၊ ဘရာဇ်ကုန်းမြင့်၊ ဂိုဏာနာကုန်းမြင့်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အင်ဒီးစိတောင်တန်း၏ အရွှေဘက်တွင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော မြစ်ပူမးလွင်ပြင်ဒေသ ရှိသည်။ ထိုလွင်ပြင်ဒေသသည် ကဗျာပေါ်တွင် ရေဆင်းဓရိယာအကြီးဆုံးဖြစ်သည့် အမော်မြစ်နှင့် ပါရာနာမြစ်တို့ စီးဆင်းရာဒေသဖြစ်သည်။

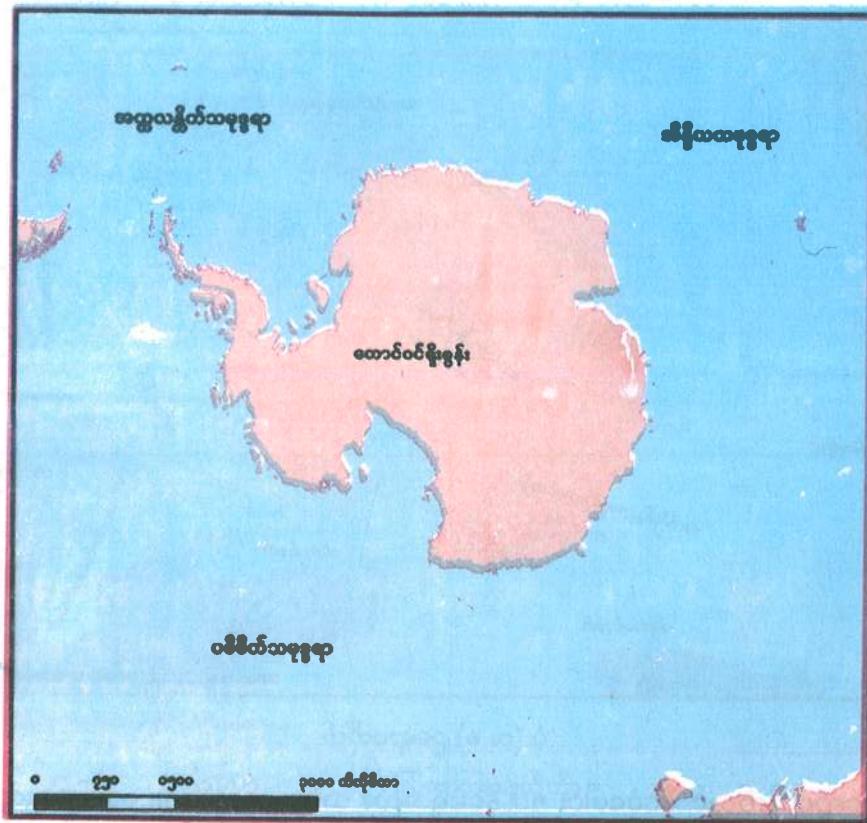

(၁၆) တောင်အမေရိကတိုက်

တောင်အမေရိကတိုက်တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၁၂ နိုင်ငံရှိသည်။ အမော့မြစ်ဝှမ်း၏ ဓရိယာအများစုတွင် အပူပိုင်းမီးသစ်တောများ ပေါက်ရောက်သည်။ မြောက်ပိုင်းမြောက်ပိုင်တွင် ရှာနိမ့်မြောက်ခင်းပြင်နှင့် တောင်ပိုင်းတွင် ပမ်းပ(စီ)မြောက်ခင်းများ တွေ့နိုင်သည်။ ရွှေ၊ ငြာ၊ ခဲ့နှင့် ရော့ စသည့် တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ ထွက်သည်။

(၅) အန္တာတိကတိုက်

အန္တာတိကတိုက်သည် ကမ္ဘာတောင်ဘက်စွန်း အန္တာတိတ်စက်ပိုင်းအတွင်း တည်နှုပြီး ရေခဲပြင်များ အစဉ်ဖူးလွှားလွှာကိုရှိသည်။ ဓရိယာစတုရန်းကိုလိုမိတာ ၁၄ သန်းခန့်ရှိရှိသည်။ အလွန် အေး၍ အစဉ်ရေခဲနေသောကြောင့် လူတို့နေထိုင်ရန်ခက်ခဲသည်။ သုတေသန ပြုလုပ်သူများသာ တစ်ခါတစ်ရဲ သွားရောက်လေ့လာကြသည်။

ပုံ (၁၁၃) အန္တာတိကတိုက်

(၆) ဥရောပတိုက်

ဥရောပတိုက်ကုန်းမကြီးသည် မြောက်လတ္တိကျူ ၃၆ ဒီဂရီနှင့် မြောက်လတ္တိကျူ ၇၁ ဒီဂရီကြား၊ အနောက်လောင်ရှိကျူ ၁၂ ဒီဂရီနှင့် အရှေ့လောင်ရှိကျူ ၆၀ ဒီဂရီကြားတွင် တည်ရှိသည်။ တောင်ဘက် တွင် မြေထပင်လယ်၊ ပင်လယ်နက်၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ကက်စပ်ယန်ပင်လယ်၊ မြောက်ဘက်တွင် အာတိတ်သမ္မဒ္ဒရာ၊ အနောက်ဘက်တွင် အတွက်လတ္တိတ်သမ္မဒ္ဒရာတို့ ဝန်းရုံလျက်ရှိသည်။ ကျွန်းဆွယ်များ၊ ပင်လယ်ကျော်များနှင့် ပင်လယ်အော်များ၊ အများအပြားရှိသည်။ သေးငယ်သော တိုက်တစ်တိုက် ဖြစ်သည်။ ဧရိယာစတုရန်းကိုလိုမိတာ ၁၀ သန်းခန့် ကျယ်ဝန်းသည်။

ထင်ရှားသော ပထဝိဝင်အခြင်းအရာများ ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်ကို ပိုင်းခြားထားသော ယူရယ်တောင်တန်း ဖြစ်သည်။ ဥရောပနှင့်အာရှတိုက်နှင့်ခုပေါင်း၍ ယူရယ်ရှားကုန်းမကြီးဟု ခေါ်ဆို နိုင်သည်။ ဥရောပတိုက်၏တောင်ပိုင်းရှိ အဲလ်ပ်(စီ) (Alps) လွှာတွန်းတောင်တန်းသည်လည်း ထင်ရှား သည်။ မြေနိမ့်လွင်ပြင်များတွင် စိုက်ဖူးမွေးမြှေးရေးဖြစ်တွန်းသဖြင့် လူနေများသည်။ ဥရောပတိုက်၏ အရှည်ဆုံးမြစ်မှာ ဖော်လာဂါ (Volga)မြစ် ဖြစ်သည်။

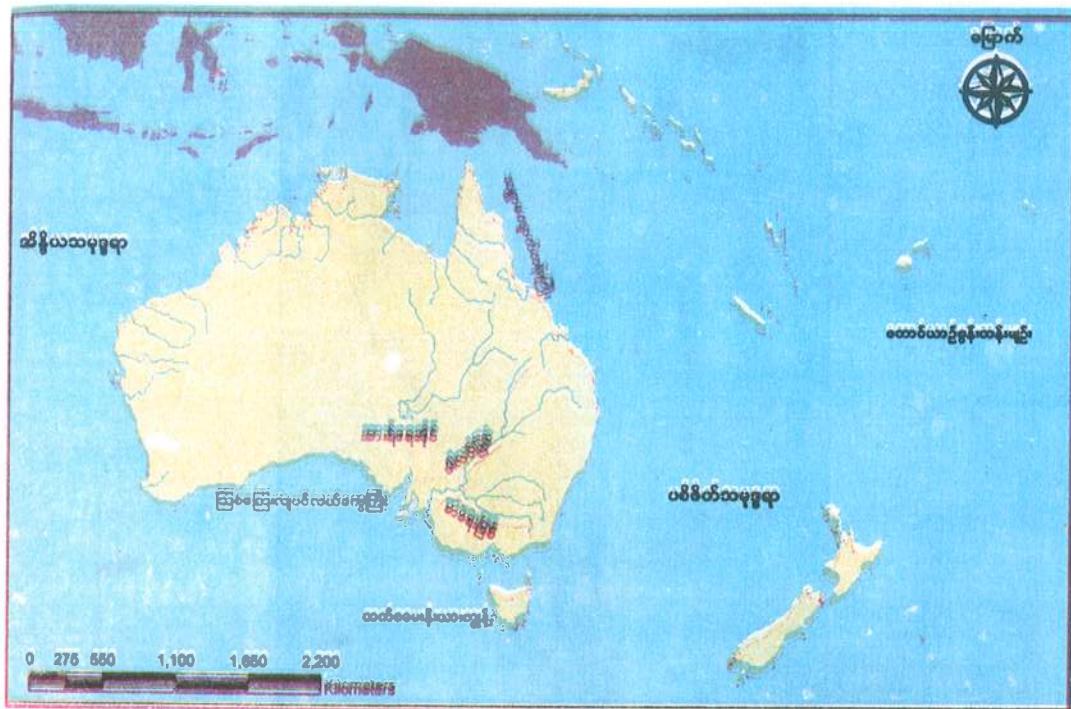
ပုံ (၁၁) ဥရောပတိုက်

ဥရောပတိုက်တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၅၁ နိုင်ငံရှိသည်။ သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ မွေးမြှေးရေးလုပ်ငန်းနှင့် ရေအားလွှဲပို့စ်ထုတ်လုပ်သောလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကျောက်မီးသွေးနှင့် သံသတ္တရှင်းပေါကြွယ်ဝ၍ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် အခြားစီးဌားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည်။

(၇) ဧဒေတြးလျှောက်

ဧဒေတြးလျှောက်သည် တောင်ကဗျာခြမ်းတွင်တည်ရှိပြီး တောင်လတ္ထီကူး ၁၀ ဒီဂရီနှင့် တောင်လတ္ထီကူး ၄၅ ဒီဂရီကြား၊ အရှေ့လောင်ရှိကူး ၁၁၂ ဒီဂရီနှင့် အရှေ့လောင်ရှိကူး ၁၅၃ ဒီဂရီ တောင် တည်ရှိသည်။ တောင်ယဉ်စွန်းတန်းမျဉ်းသည် တိုက်၏အလယ်ခန့်ကို ဖြတ်သွားသည်။ ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ တောင်ယဉ်စွန်းတန်းမျဉ်းသည် တိုက်၏အလယ်ခန့်ကို ဖြတ်သွားသည်။ ဧဒေတြးလျှောက်သည် ဒေါ်ယာစတုရန်းကိုလိုပါတာ ၉ သန်းပန်းရှိပြီး ကဗျာပေါ်တွင် ဒရိယာအင်ယံးတိုက် ဖြစ်သည်။

ထင်ရှားသော ပထဝိဝင်အမြိုင်းအရာများမှာ ကဗျာ့တိုက်ပြီးများအနက် အပြန်ပြုဆုံးတိုက်ဖြစ်သည်။ ကော်စိယာစကိုသည် အမြင့်ဆုံးတောင်ထိပ်ဖြစ်ပြီး မိတာ ၂၂၃၀ မြှင့်သည်။ အနိမ့်ဆုံးနေရာသည် အတွင်းပိုင်းရှိ အားရှု (Eyre) ဆားငန်ရေအိုင်ဖြစ်သည်။ တိုက်၏အရှေ့ဘက်ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြုင်တွင် ကဗျာအကြီးဆုံးဖြစ်သော မဟာကမ်းကွာသနာကျောက်တန်းကြီး(Great Barrier Reef)ကို တွေ့ရသည်။

၁.၉) ဉာဏ်းလျှိုက်

ဉာဏ်းလျှိုက်၏ ဓရိယာ ၂၀ ရာခိုင်နှစ်းမှာ ခြောက်သွေ့သော ကန္တာရမားဖြစ်၍ လူဦးရေ နည်းသော တိုက်ဖြစ်သည်။ အရှေ့ဘက်တောင်တန်းများမှ မြစ်ဖျားခဲ့သော မာရေးနှင့်ဒါလင်မြစ်များသည် တောင်ဘက် ဉာဏ်းလျပင်လယ်ကွဲကြီးအတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ဉာဏ်းလျှိုက်တွင် ရာသီဥတု အမျိုးမျိုးရှိသည်။ စိုက်ပျီးမွေးမြှုပ်နည်းများလုပ်ငန်း၊ သတ္တမတန်းဖော်ရေးလုပ်ငန်း၊ သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။

၁.၂၂) ကျွန်းများ

ကျွန်းများကို တိုက်ကြီးများ၏ အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကျွန်းများ(ကမ်းလွန်ကျွန်းများ)နှင့် သမုဒ္ဒရာ အတွင်းရှိကျွန်းများဟု၍ ဘုပ်စုနှစ်စု ခွဲခြားနိုင်သည်။

ကမ်းလွန်ကျွန်းများသည် တိုက်ကြီးများ၏ ကမ်းဦးရေတိမိပိုင်းတွင်တည်ရှိပြီး ကုန်းမြှုအဆက် ဖြစ်သည်။ ဂရင်းလန်ကျွန်းသည် ပြောက်အမေရိကတိုက် ကမ်းဦးရေတိမိပိုင်း၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ တက်စမေးနီးယားကျွန်းသည် ဉာဏ်းလျှိုက်၏ ကမ်းဦးရေတိမိပိုင်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ပင်လယ်ရေပြင်မြှင့်တက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကုန်းမြှုနိမ့်ကျခြင်းတို့ကြောင့် ကုန်းမတြီး၏အစိတ်အပိုင်း အချို့သည် ပင်လယ်ရေနှင့် ပိုင်းခြားခဲ့ပြီး ကျွန်းများအဖြစ်တည်ရှိလာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြိတ်ကျွန်းစု သည် ဤကျွန်းအမျိုးအစားပင်ဖြစ်သည်။

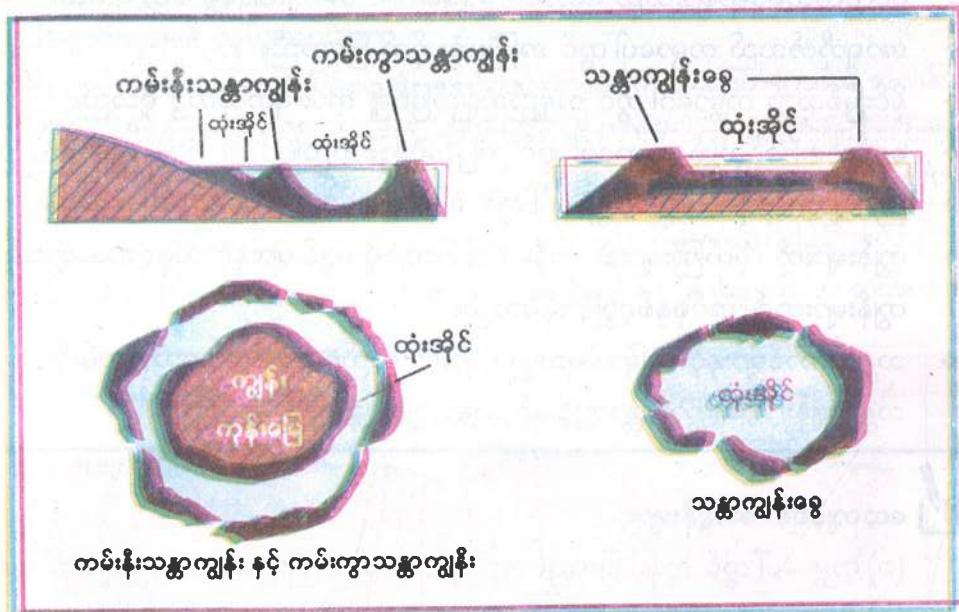

ပုံ (၁၀.၁၀) မြတ်ကျွန်းစုနှင့် ဟာဝိုင်အီကျွန်းစု

သမုဒရာအတွင်းရှိကျွန်းများသည် ပင်လယ်ရေနက်ပိုင်းတွင် သီးခြားမြှင့်တက်နေသော ကုန်းမြေ ၏ထိပ်ပိုင်းများ ဖြစ်သည်။ အချို့ကျွန်းများသည် ပင်လယ်ရေအောက် မီးတောင်လှပ်ရှားမှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော မီးတောင်ကျွန်းများဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ဟာဝိုင်အီကျွန်းစု ဖြစ်သည်။ အချို့ကျွန်းများ သည် ပင်လယ်ကြမ်းပြင်တွင် ပို့ချထားသောအနည်းဆုံး တွန့်ခေါက်ရာမှုဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရုပန်ကျွန်းစု ကျူရယ်ကျွန်းစုနှင့် အနောက်အီနှင့်ယကျွန်းစုများသည် ဤကျွန်းအမျိုးအစားများ ဖြစ်သည်။

အချိုက္ခန်းများသည် ပင်လယ်ရေမှုကြားပြင်မြင့်တက်ခြင်း၊ နိမ့်ကျေခြင်းနှင့် ကုန်းမြေမြင့်တက်ခြင်း၊ နိမ့်ကျေခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမျိုး၊ မဟုတ်ဘဲ ထုံးပေတ်ထုတ်လုပ်နိုင်သော သေးငယ်သည့် ပင်လယ်သွေးပါဝါယ်ကလေးများ၊ သန္တာကောင်များနှင့် အခြားရေသွေးပါများက တည်ဆောက်ထားသော သန္တာက္ခန်းများဖြစ်သည်။ သန္တာကောင်များသည် ပူဇော်ကြည်လင်သော ပင်လယ်ပြောင်များတွင် ကောင်းစွာနေနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သန္တာကျောက်တန်းများကို မြောက်လတ္ထိကျူး ၃၀ ဒီဂရီနှင့် တောင်လတ္ထိကျူး ၃၀ ဒီဂရီကြား၊ အထူးသဖြင့် တိုက်ကြီးများ၏ အရွှေ့ဘက်ရှိ အပူပိုင်းပင်လယ်များတွင် တွေ့ရသည်။

သန္တာကျွန်း သုံးမျိုးရှိသည်။

(၁) ကမ်းနီးသန္တာကျွန်း - တိုက်ကြီးများကမ်းခြေအနီးတွင်တည်ရှိသည်။ ပင်လယ်ရေနီးကြောင်းထဲတွင်ပါလာသော သန္တာကောင်လေးများသည် ကမ်းခြေတွင်ကပ်မိပြီး ကျောက်တန်းများ ပင်လယ်ဘက်သို့ခဲ့၊ တွင်တည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကျောက်တန်းများ၏ မျက်နှာပြင်သည် မည်ဟု ခပ်ကြမ်းကြမ်းရှိသည်။ ကျွန်းနှင့်ကုန်းမြေကြားတွင် ရေတိမ်သော ထုံးအိုင်များ တွေ့ရတတ်သည်။

(၂) ကမ်းကွာသန္တာကျွန်း - ကမ်းကွာသန္တာကျွန်းသည် ကမ်းခြေနှင့် အနည်းငယ် ကွာဝေးသည်။ ငှင့်ကွုန်းနှင့် ကုန်းမြေကြားရှိရေပြင်သည် ပို၍နက်ကြီးကျယ်ပြန်သည်။ အြစ်ကြေးလျှောရွှေမြောက် ကမ်းခြေအနီးရှိ သန္တာကျောက်တန်းကြီးသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံး မဟာကမ်းကွာသန္တာ ကျောက်တန်းကြီး (Great Barrier Reef) ဖြစ်သည်။

(၃) သန္တာကျွန်းခွေ - သန္တာကျွန်းခွေသည် မြင်းခွာပုံသော်လည်းကောင်း၊ စက်ဝိုင်းပုံသော်လည်းကောင်း ရှိပြီး အလယ်တွင် ထုံးအိုင်ရှိသည်။

အမိန့်အမျက်များ

- ❖ ကမ္ဘာပေါ်တွင်ကုန်းမြေအဖြစ်တိုက်ကြီး ဤ တိုက်ရှိ၍ ငှင့်တို့ကို သမုဒ္ဒရာ ၅ စင်းနှင့် ပင်လယ်များက ဝန်းရထားသည်။
- ❖ တိုက်ကြီးများသည် မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းတွင် အများစုံ ရှိသည်။
- ❖ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာများသည် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းတွင် ပိုမိုကျယ်ပြန်စွာတွေ့ရသည်။
- ❖ အာရုံတိုက်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးတိုက် ဖြစ်သည်။
- ❖ နိုင်းမြစ်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရှည်ဆုံးမြစ်ဖြစ်၍ အာဖရိကတိုက်၌ ရှိသည်။
- ❖ ဓာတ်တောင်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။
- ❖ အြစ်ကြေးလျှောရွှေတိုက်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဓရိယာအသေးငယ်ဆုံးတိုက် ဖြစ်သည်။
- ❖ ကျွန်းများကို တိုက်ကြီးများ၏ အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကျွန်းများနှင့် သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ ကျွန်းများဟူ၍ အုပ်စုနှစ်စုခွဲခြားနိုင်သည်။
- ❖ သန္တာကောင်များနှင့် အခြားရေသဗ္ဗဝါများက တည်ဆောက်ထားသော ကမ်းနီး သန္တာကျွန်း၊ ကမ်းကွာသန္တာကျွန်းနှင့် သန္တာကျွန်းခွေ ဟူ၍ ရှိသည်။

လေ့ကျင့်ရန် ထောက်များ

- (၁) ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကုန်းမြေအဖြစ်တည်ရှိသော တိုက်ကြီးများ၏ အမည်များကို ဖော်ပြပါ။
- (၂) ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကြီးဆုံးတိုက်၌ အင်ယ်ဆုံးတိုက်တို့၏ ပထဝိဝင်အခြင်းအရာများကို နှိုင်းယူဉ်ဖော်ပြပါ။

- (၃) မြန်မာနိုင်ငံမြေပုဂ္ဂိုလ် အသုံးပြု၍ ကမ်းလွန်ကျွန်းများကို ရှာဖွေပါ။
 (၄) သန္တာကျွန်းများမည်ကဲသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း။ သန္တာကျွန်းများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကို မည်ကဲသို့ ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စေသနည်း။

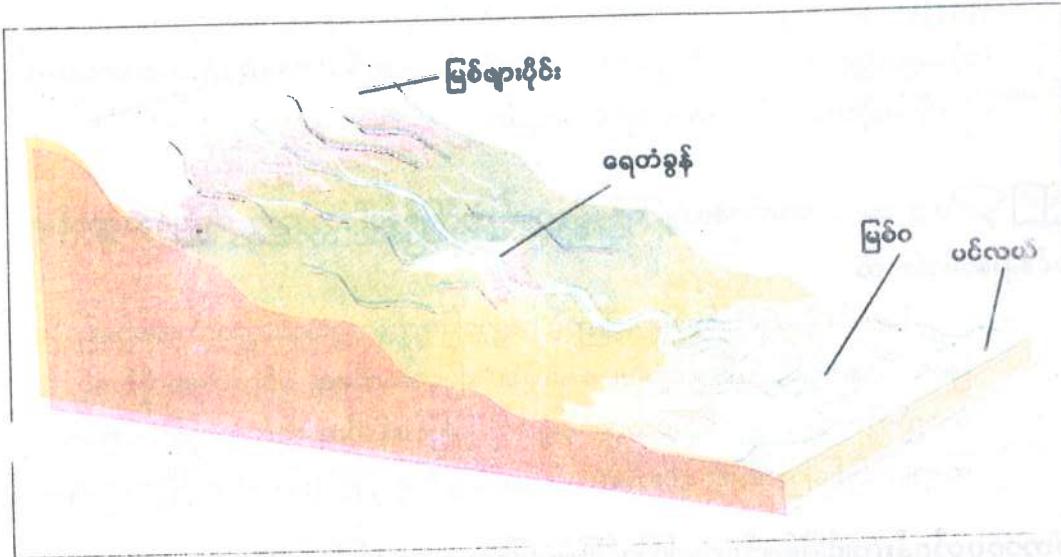
 ၁.၃ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော မြှုပြင်သရွာ့များ
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များမြတ်နှင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေပြင်သဏ္ဌာန်များ

(၁) မြစ်ရွောင်းများ၏ လုပ်ဆောင်ရုက်

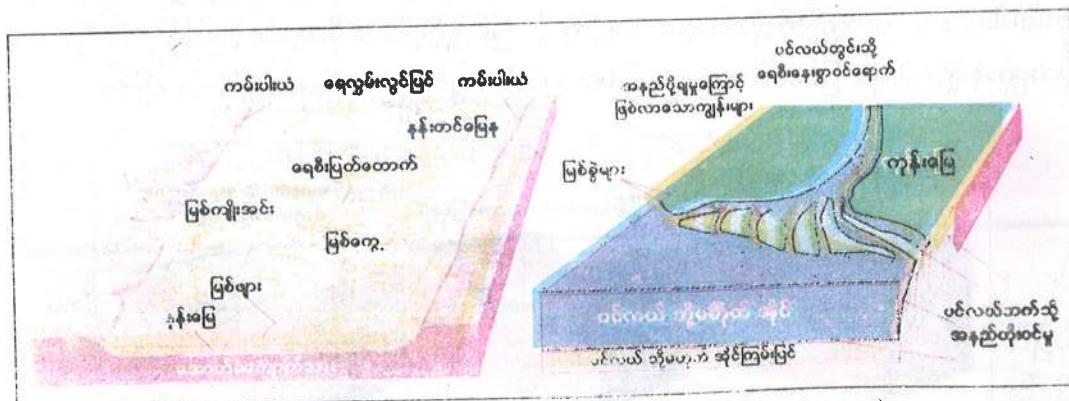

ပုံ (၁၁၂) (V) ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် (U) ပုံသဏ္ဌာန်ချိုင်းပွဲများ ပြုပုံ

ပု (၁၀. ၀၃) မြစ်အောင်းများ၏ လုပ်ဆောင်ရုက်ကြောင့် ကုန်းမြေသည့်များဖြူဖြစ်ပေါ်လာပု

မြစ်အောက်ပိုင်းမြေပြန်သို့ရောက်ခသာအခါ ရေစီးနှေးလာပြီး သယ်ဆောင်လာသောအနည်းကို ပို့ချခြင်းကြောင့် မြန်လွင်ပြင်များ၊ ရေလွမ်းလွင်ပြင်များနှင့် သဘာဝနှင့်တာများကို တွေ့ရသည်။ မြစ်ကြောင်းများပိုမိုကောက်ကျွဲလာပြီး မြစ်ကောက်ကျွဲများ၊ မြစ်ကျိုးအင်းများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အနည်းချမှုများလာပြီး မြစ်ကြောင်းများစွာဖြင့် ခွဲဖြာစီးဆင်း၍ မြစ်ခွဲများကြားတွင် မြန်ကျိုးများ စုပေါင်းပြီး မြစ်ဝကျိုးပေါ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ (ဥပမာ-ဇရာဝတီမြစ်ဝကျိုးပေါ်ဒေသ) ဒီရေးလိုင်းနှင့် ပင်လယ်ရေစီးကြောင်း ပြင်းထန်သော နေရာများတွင် မြစ်ကြောင်းသည် မြစ်ဝကျိုးအဖြစ် ပင်လယ်တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ (ဥပမာ-စစ်တောင်း မြစ်ဝကျိုး)

ပု (၁၀. ၀၄) မြစ်ကောက်ကျွဲများနှင့် မြစ်ဝကျိုးပေါ်ဖြစ်ပေါ်လာမှုပြု

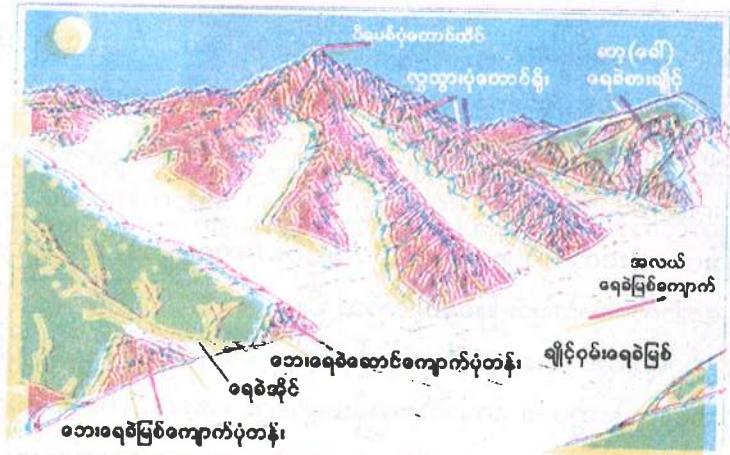

ପୁ (୧. ୧୫) ଏହାଠିମୁଣ୍ଡଳକୁଣ୍ଡଳିରେ ଦେଖାନ୍ତିରେ ଉପରେ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ପାଇଁ ପାଇଁ

(j) ରେଷେପ୍ଟିଳ ଲ୍ୟାନ୍ଡରେଜନ୍ ଏକ୍

ရေခဲထုများသည် မြင့်ရာမှနိမ့်ရာသို့ ရွှေလျားရင်း ပူဇ္ဈားသောအရပ်၏ အရည်ပျောက်မြစ်ချောင်းများအပြင် ပင်လယ်သို့ရောက်သည်အထိ ဆက်လက်စီးဆင်းသည်။ ရင်းရေခဲမြစ်သည်လည်း တိုက်စားခြင်း၊ သယ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပို့ချခြင်းဟူသော လုပ်ဆောင်ချက်သုံးရပ်ကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် မြေပြင်သဏ္ဌာန်များ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

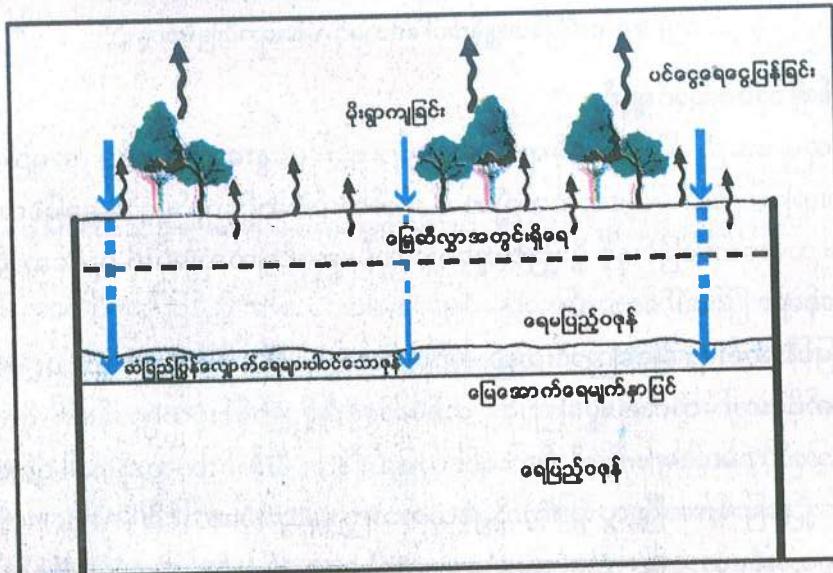
ရေခဲမြစ်စီးဆင်းရာ ချိန်ကြောင်းသည် အားလုံးအကွာရာ (U) ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသည်။ ရေခဲမြစ်၏ မြစ်ဖျားအောက်ပိုင်းတွင် တိုက်စားမှုကြောင့် တစ်ဖက်ပွင့်ချိန်ခွက်ပိုင်းပုံသဏ္ဌာန်များ ရှိလာသည်။ ရေခဲမြစ်နှစ်ခုသည် ကမ်းပါးများကို တိုက်စားရင်း တဖြည်းဖြည်း နဲ့ကပ်လာသည့်အခါ ငင်းတို့ကြားရှိ တောင်မြို့များကျဉ်းမြောင်းလာပြီး လွှာသွားကဲ့သို့ချွှန်ထက်သည့် လွှာသွားပုံတောင်ရှိး (Arctos) များဖြစ်ပေါ် လာသည်။ လွှာသွားပုံတောင်ရှိး သုံးလေးခုဆုံးသောအခါ အလယ်တွင် ချွှန်ထက်မတ်ဖောက်သော ပိရမစ်ပုံ မက်တဘွန်းတောင်တိပ် (Matterhorn) များဖြစ်ပေါ်သည်။

ද ද (၁၁၁) ගෙවීමුද්දිජීවන් මූලිකාරු ප්‍රතිපේෂී ලාභෝග ප්‍රාග්ධන වෘත්තාත්මක ආර්ථික ප්‍රඛා

ရေခဲမြစ်သည် ကေးတစ်ဖက်တစ်ချက်ရှိ တောင်စွယ်များကို တိုက်စားသွားခြင်းဖြင့် တောင်စွယ်ပြတ်များ (Truncated Spurs) ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရေခဲမြစ်ကြမ်းပြင်တွင် အရွယ်အမျိုးမျိုးရှိသော ချိုင့်ခွက်များကို ရေအိုင်အဖြစ်တွေ့ရသည်။ ရေခဲမြစ်သည် ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲ၊ ကျောက်စ သဲနှင့် နှဲ စသည်တို့ကို သယ်ဆောင်လာပြီး နေရာအနှစ်ပို့ချသဖြင့် ရေခဲဆောင်ကျောက်ပုံတန်းများဖြစ်ပေါ်လာသည်။

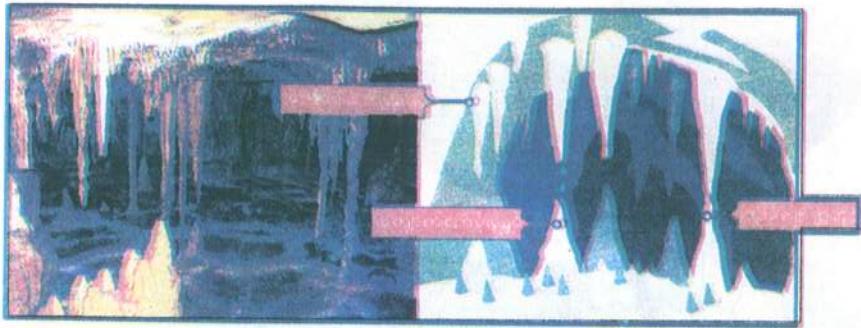
(၃) မြေအောက်ရေ၏ လုပ်ဆောင်ရုက်

ပုံ (၁၀၃) မြှေအောက်ရေ

မြေအောက်ရေ၏ လုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသွင်သဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးတိုကို
ထုံးကျောက်ဒေသတွင် ထင်ရှားစွာတွေ့ရသည်။ မိုးရေသည် ထုံးကျောက်များကို အရည်ပေါ်ဝင်
စေခြင်းဖြင့် တိုက်စားသည်။ အက်ကြောင်းများ တဖြည်းဖြည်းကျယ်လာပြီး မျိုးပေါက်များ(Sinkholes)
ဖြစ်လာသည်။ စီးဝင်သောရေများသည် ရရှိမှုမဝင်နိုင်သော အောက်ခံကျောက်လွှာအထိ စီးဆင်း
ကြသည်။ ရေများက ထုံးကျောက်များကို အဆက်မပြတ်တိုက်စားရာမှ အချိန်ကြာလာသောအခါး
လိုက်ရှုများ၊ မြေအောက်ချောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ထုံးကျောက်ရှုများတွင် ထုံးကျောက်များပေါ်ဝင်နေသောရေစက်များ အငွေ့ပြန်သဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျောက်စက်ပန်းဆဲများ၊ ကျောက်စက်မိုးမျှော်များ၊ ထုံးကျောက်တိုင်များကို တွေ့ရသည်။

ပုံ (၁၁) ထုံးကျောက်ရှု ဖွဲ့စည်းတည်နှုပ်

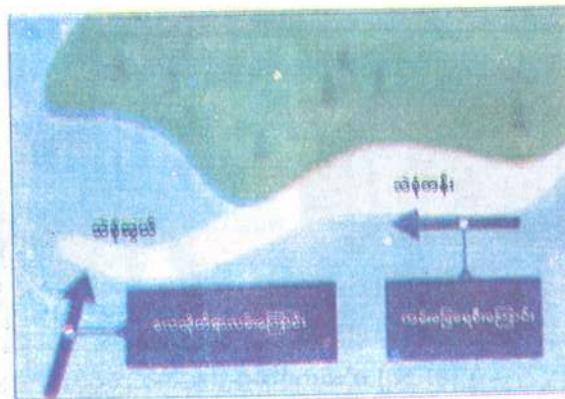
(c) ပင်လယ်ရေရှင်းနှင့် ရေစီးကြောင်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဓရာ ကမ်းရုံးတန်းများတွင် ကမ်းရုံးတန်းမြေပြင်သရွားနှင့်များ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဓရာ ကမ်းရုံးတန်းများတစ်လျှောက် ပင်လယ်ရေရှင်းတိုက်စားမှုကြောင့် ပင်လယ်ရှုများ၊ သဘာဝပေါင်းကူးများ၊ ပင်လယ်ကျောက်တိုင်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ပင်လယ်ကမ်းခြေအနီး၌ စီးဆင်းနေသော ရေစီးကြောင်းများ၏ သယ်ဆောင်ခြင်း၊ ပို့ချခြင်း တို့ကြောင့် ပင်လယ်ကမ်းရုံးတန်းများ၏ ပင်လယ်ထိပ်ဝများတွင် သဲခုံတန်းများဖြစ်ပေါ်လာပြီး ထို့ သဲခုံတန်းများ၏ထိပ်တွင် သဲခုံခွာယ် (Spit) များဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။

ပုံ (၁၂) ပင်လယ်ရှု၊ သဘာဝပေါင်းကူးနှင့် ပင်လယ်ကျောက်တိုင်ပုံ

ကမ်းနှင့်အပြိုင်စီးဆင်းနေသော ရေစီးကြောင်းများကြောင့် ပင်လယ်အောက်များအဝတွင် သဲခုံတန်းများဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရှင်း၏ထိပ်တွင် သဲခုံခွာယ်များ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။

ပုံ (၁၀. ၂၀) သဲခုံတန်း၊ သဲခုံဆွယ်များဖြစ်ပေါ်လာပုံ

(၅) လေ၏ လုပ်ဆောင်ရုက်

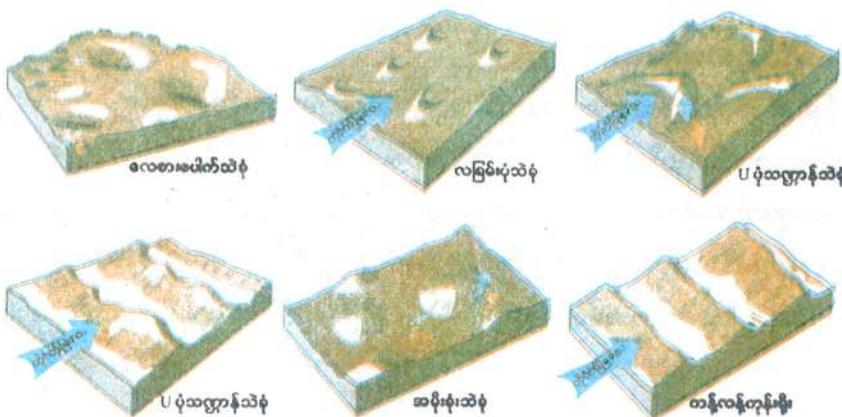
ခြောက်သွေ့သောကန္တာရဒေသများတွင် ကြီးမှားကျယ်ပြန်သောလေမှတ်စားချိုင်များ(Blowouts) ကျောက်တုံးများအောက်ခြေကို တိုက်စားခြင်းကြောင့် မို့ပွင့်သူ့ကျောက်တုံးများ (Mushroom Rocks) ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ပုံ (၁၀. ၂၀) မို့ပွင့်သူ့ကျောက်တုံးများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

လေသည် အတားအဆီးနှင့်တွေ့၍ အလျင်လျော့သောအခါ လေကွယ်ဘက်တွင် သဲများစုပ်ပြီး သဲခုံများဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သဲခုံများသည် ပုံသဏ္ဌာန်အတည်တကျမရှိသည့်အပြင် လေကြောင်းဘရ ရွှေလျားနေပြီး ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးရှိသော သဲခုံများဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ပုံ (၁။ ၂၂) လေတိက်စားမှုကြောင့် မြေပြင်ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးပြုပေါ်လာပုံ

အဓိကအရုက်များ

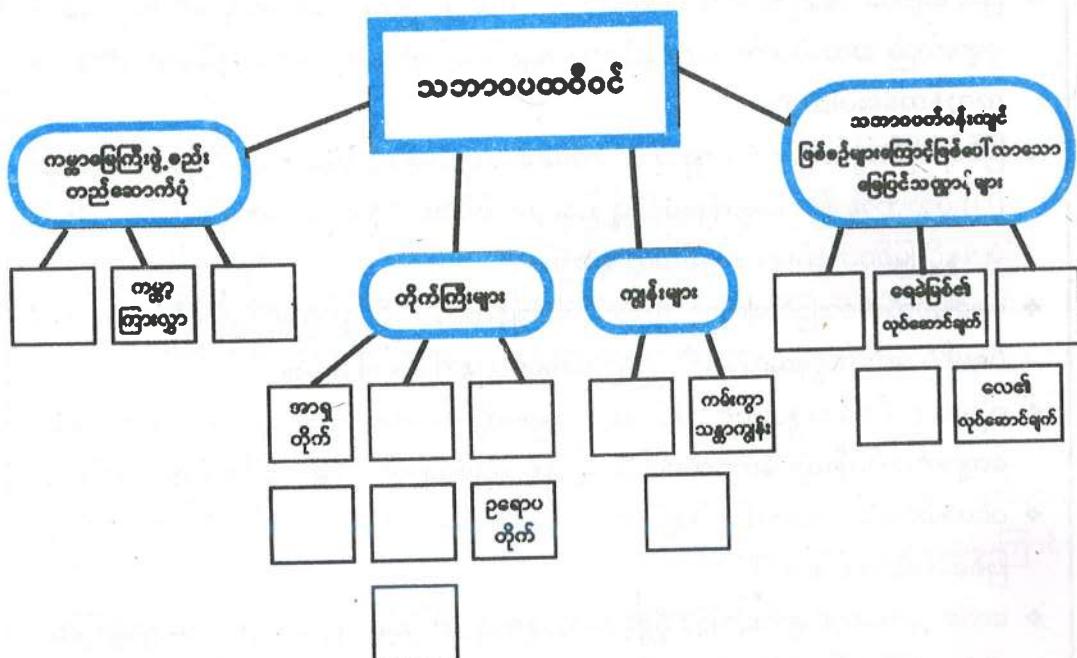
- ❖ မြစ် ချောင်း၊ ရေခဲမြစ်၊ မြေအောက်ရေ၊ ပင်လယ်ရေလှိုင်းနှင့် လေ စသည်တို့၏လုပ်ဆောင် မှုများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်စဉ်များဖြစ်ပြီး မြေပြင်သဏ္ဌာန်များကို ပြုပြင်ဖန်တီးရာတွင် အလွန်အရေးပါသည်။
- ❖ မြစ်များပိုင်းတွင် (V) ပုံသဏ္ဌာန်ချိုင့်ဝမ်းများ၊ ရေတံခွန်နှင့် ရေမော်များ၊ မြစ်လယ်ပိုင်းတွင် (U) ပုံသဏ္ဌာန်ချိုင့်ဝမ်းများဖြစ်ပေါ်၍ မြစ်အောက်ပိုင်းတွင် မြစ်ကြီးအင်းများ၊ မြစ်ဝကွန်းပေါ်များနှင့် မြစ်ဝကျယ်များအဖြစ် တွေ့ရသည်။
- ❖ ရေခဲမြစ်တိုက်စားခြင်းကြောင့် လွှာသွားကဲသို့ဆုံးထက်သည့် လွှာသွားပုံတောင်ရှိး (Arete)နှင့် ပိုမာစ်ပုံ မက်တဟွန်းတောင်ထိုး (Matterhorn) များဖြစ်ပေါ်သည်။
- ❖ ထုံးကျောက်ဒေသများတွင် မြေအောက်ရေ၏တိုက်စားမှုကြောင့် မြေအောက်ချောင်းများ၊ ကျောက်စက်ပန်းဆွဲ၊ ကျောက်စက်မိုးမျှော်နှင့် ထုံးကျောက်တိုင်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။
- ❖ ပင်လယ်ရေ၏လုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် ပင်လယ်ရှုံး သဘာဝပေါင်းကူး၊ ပင်လယ်ကျောက်တိုင်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။
- ❖ လေ၏လုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် မြို့ပွင့်သဏ္ဌာန်ကျောက်တုံးများနှင့် ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးရှိသော သဲခုံများဖြစ်ပေါ်လာသည်။

၁၅။ တော်မျိုးရှိ အေးစွဲများ

- ၁။ မြစ်အောက်ပိုင်းတွင်တွေ့ရသော မြေပြင်သတ္တာန်များကိုဖော်ပြပါ။
- ၂။ မြေအောက်ရေတိုက်စားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေပြင်သတ္တာန်များကို မည်သည့် ကျောက်အမျိုးအစားရှိသည့်နေရာတွင် တွေ့နိုင်သနည်း။
- ၃။ ကန္တာရဒေသများတွင် ကျောက်တဲ့များ၏အောက်ခြေတွင် လေတိုက်စားမှုကြောင့်မည်သည့် ပုံစံများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သနည်း။

အန်း(၁) သဘာဝပထဝိဝင်ကို သင်ယူခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများအား ပြန့်လည်သုံးသပ်ပြီးကျက်သပ်များဖြည့်ပါ။

(အခန်း(၂)

လူမှုရေးပထဝိဝင်

(မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးပထဝိဝင်)

နိဒါန်း

- မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးပထဝိဝင်အခန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူဦးရေပမာဏနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ပုံးနှံနေထိုင်ပုံများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှု စလေ့ထုံးစံများကို လေ့လာနိုင်မည်။

ဤသင်စုံစာနှင့်ပတ်သက်၍ သင်သီရိပြီးသောအကြောင်းအရာများ

- ဆင့်မတန်းရှိ လူမှုရေးပထဝိဝင်တွင် လူမျိုးအုပ်စုကြီးများ ပေါ်ပေါက်လာပုံကို သိရှိပြီး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မွန်ဂိုလိုက်အန္တယ်ဝင် ၃ အုပ်စု ဝင်ရောက်လာခြင်းကိုလည်း သိရှိပြီးဖြစ်သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်ကြသည်ကိုလည်း သိရှိပြီးဖြစ်သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမိကတိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၈ မျိုးရှိပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ၁၀၀ ကျော်ရှိကြောင်းသိရှိပြီး ဖြစ်သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားအပေါ် အခြေပြု၍ လူများပုံးနှံနေထိုင်ပုံကိုလည်း သိရှိပြီးဖြစ်သည်။

ဤအဝန်းပြုးလျှင် သင်သည်အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားအရ လူနေထိုင်မှုပုံးနှံပုံကိုသိရှိပြီး ရှင်းပြတတ်မည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေနှင့်ပတ်သက်၍ ရွေးဘူးရင်များလက်ထက်အချိန်မှ ယခုအချိန်အထိ လူဦးရေတိုးတက်လာခြင်းကို သိရှိပြီး ဆွေးနွေးနိုင်မည်။
- မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် လူဦးရေအချို့အထားကိုသိရှိပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ပုံးနှံနေထိုင်ပုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုစလေ့ထုံးစံများကို လေ့လာသုံးသင်တတ်မည်။

၂.၁ မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေနှင့် ပုံ.နဲ့နေထိုင်ပုံ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူနေပုံ.နဲ့မှုများသည် တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း စသည်တို့အပေါ် များစွာအမြိုဖြေလျက်ရှိသည်။
- ❖ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကောင်းမွန်သောနေရာများနှင့် စိုက်ပျိုးရန်လွယ်ကူသောဒေသများတွင် လူနေထူထပ်သိပ်သည်းပြီး တောင်ပေါ်ဒေသများနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲသော ဒေသများတွင် လူနေကျေပါးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေနှင့် ပုံ.နဲ့နေထိုင်ပုံ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းဒေသကြီး ၃ ခု၊ ပြည်နယ် ၂ ခုနှင့် နေပြည်တော်ပြည်ထောင်စုနယ်မြေဟူ၍ ဖွံ့ဖည်းထားသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးသည် လူဦးရေ ၂၀.၄ သန်းရှိ၍ လူဦးရေအများဆုံးဖြစ်သည်။ ဒုတိယလူဦးရေအများဆုံးမှာ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးဖြစ်၍ လူဦးရေ ၆.၂ သန်းရှိသည်။ ကယားပြည်နယ်တွင် ၀.၂၈ သန်းရှိ၍ လူဦးရေအနည်းဆုံး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူနေအနည်းအများသည် တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတုနှင့် သဘာဝပေါက်ပင် စသည်တို့အပေါ် များစွာအမြိုဖြေလျက်ရှိသည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကောင်းမွန်သောနေရာများနှင့် စိုက်ပျိုးရန်လွယ်ကူသောဒေသများတွင် လူနေထူထပ်သိပ်သည်းပြီး တောင်ပေါ်ဒေသများနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲသောဒေသများတွင် လူနေကျေပါးသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအာရ ရှုံးပြည်နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့သည် လူနေထိုင်မှုအများဆုံးဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်ငံလုံးလူဦးရေ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ အခြား လူနေထိုင်မှုများသောဒေသများမှာ ရှုံးပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ စစ်တွေလွှင်ပြင်၊ မွန်ပြည်နယ် ဟောလဖြိုင်လွင်ပြင်နှင့် ကမ်းရှိုးတန်းလွင်ပြင်ဒေသ၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးရှိ စစ်တောင်းမြှစ်ဝှုံးလွင်ပြင်တို့ ဖြစ်သည်။ လူနေထိုင်မှုအနည်းဆုံး တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှာ တန်သာရှိတိုင်းဒေသကြီး၊ ကယားပြည်နယ်၊ ခင်းပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့ဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်ငံလုံးလူဦးရေ၏ ၂၀.၂ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသည်။ စီးပွားရေးအခြေခံများ ပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ကောင်းမွန်ခြင်း၊ မြေပြန်လွှင်ပြင်နေရာများနှင့် စိုက်ပျိုးနိုင်သည့်နေရာ ပေါများခြင်းတို့ သည် လူနေထူထပ်များပြားမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

အမိကအချက်များ

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းဒေသကြီး ၂ ခု ပြည်နယ် ၂ ခုနှင့် နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းထားသည်။
- ❖ ရှုမှုးပြည်နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့သည် လူနေထိုင်မှုအများဆုံး ဖြစ်သည်။
- ❖ လူနေထိုင်မှုအနည်းဆုံးမှာ ကယားပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်နှင့် တန်သာရီတိုင်းဒေသကြီးတို့ ဖြစ်သည်။
- ❖ လူနေပုံးနှံစေသော အမိကအချက်များမှာ စီးပွားမေးအခြေခံ၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ မေပြန့်လွင်ပြင်နှင့် စိုက်ပျိုးနှင့်သောအခြေအနေများ ဖြစ်သည်။

လေကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူဦးရေ ပုံးနှံနေထိုင်ပုံသည် မည်သည့်အချက်များအပေါ် အမိက မူတည်သနည်း။
- ၂။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူနေထိုင်မှု အများဆုံးဖြစ်သော ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများကို ဖော်ပြုပါ။
- ၃။ လူနေထိုင်မှု အများဆုံးနှင့် အနည်းဆုံးဖြစ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ၂ ခုစီကို ဖော်ပြ၍ အဘယ်ကြောင့် လူဦးရေများခြင်း၊ နည်းခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဆန်းစစ်လုံးသပ်ပါ။

J. J. လူဦးရေပမာဏ
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက်တွင် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခဲ့ခြင်းကို သိရှိမည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ပထမဗြီးဆုံးအကြိမ် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့သည်။
- ❖ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တစ်နှစ်ငံလုံး သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့သည်။

လူဦးရေပမာဏ

ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့ခြင်းမရှိ၍ ထိုအချိန်က လူဦးရေအတိအကျ မသိရပေ။ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်ပတ်ဝန်းကျင်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေသည် ၄ သန်း ကျော်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။ တစ်နှစ်ငံလုံး သန်းခေါင်စာရင်းကို ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ပထမအကြိမ် ကောက်ယူနိုင်ခဲ့ပြီး လူဦးရေ ၂၁၂ သန်းရှိသည်။ ပြီတိသွေခေတ်တွင် ၁၀ နှစ် တစ်ကြိမ် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် တစ်နှစ်ငံလုံး သန်းခေါင်စာရင်းကို ၁၉၃၃ ခုနှစ်၊ ၁၉၄၃ ခုနှစ်များတွင် ၂၂၅၆ ကြိမ်ကောက်ယူနိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့ရာ လူဦးရေ ၅၁၁၂ သန်းရှိသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ခန့်မှန်းလူဦးရေ ၅၁၃၀ သန်းရှိသည်။

ယေား (J. J. ၁) သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူသော ခုနှစ်နှင့်လူဦးရေ

သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူသည့်ခုနှစ်	လူဦးရေ (သန်းပေါင်း)
၁၈၉၁	၂၁၂
၁၉၀၀	၁၁၀၅
၁၉၁၀	၁၂၂၁
၁၉၂၀	၁၃၂၂
၁၉၃၀	၁၆၇၈
၁၉၄၃	၂၁၃၀
၁၉၅၃	၂၅၃၀
၁၉၇၃	၂၇၃၀
၁၉၈၃	၃၅၃၀
၁၉၉၃	၄၁၃၀
၂၀၁၄	၅၁၃၀

ယေား (J. J. J) ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် လူဦးရေအရေအတွက်နှင့် အချိုးအစား (၂၀၁၄ ခုနှစ်)

ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ	သန်းခေါင်စာရင်း လူဦးရေ	စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ အချိုးအစား(ရာခိုင်နှုန်း)
ကချင်	၁၆၈၉၄၃၁	၃၀.၃
ကယား	၂၇၆၂၂	၀.၆
ကရင်	၁၅၇၄၀၇၉	၃၀.၁
ချင်း	၄၃၈၀၀	၀၀.၉
မွန်	၂၀၅၄၃၉၃	၂၀.၀
ရခိုင်	၃၁၈၈၈၀၇	၆.၂
ရွှေမြဲး	၅၈၂၄၄၃၂	၀၀.၃
စစ်ကိုင်း	၅၃၂၅၃၄၂	၁၀၀.၃
တန်သာရီ	၁၄၀၈၄၀၁	၂၂.၃
ပဲခူး	၄၈၆၃၃၃၃	၉၀.၄
မကွေး	၃၉၁၃၀၅၅	၂၂.၆
မန္တလေး	၆၀၆၅၂၂၃	၁၂၀.၀
ရန်ကုန်	၂၃၆၀၂၀၃	၁၄၀.၃
ဇရာဝတီ	၆၁၈၈၂၂၉	၁၂၀.၀
နေပြည်တော်	၁၁၆၀၂၄၂	၂၂.၃
ပြည်ထောင်စု စုစုပေါင်း	၅၁၄၃၂၂၃၃	၁၀၀

မှတ်ချက်။

။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေနှင့် အိမ်ထောင်စုအကြောင်းအရာ သန်းခေါင်စာရင်း
အစီရင်ခံစာ အတွဲ (၂)

အမိကအရှင်းချား

- ❖ ရွှေမြန်မာဘူရင်များလက်ထက်က သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခဲ့ခြင်း မရှိသဖြင့် လူဦးရေ အတိအကျ မသိရပေ။
- ❖ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေသည် ၄ သန်းခန့်နှီးသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။
- ❖ ၁၈၉၁ ခုနှစ် ပထမဦးဆုံးအကြိမ် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့သည်။
- ❖ လွှတ်လပ်ရေးရွှေးနောက်ပိုင်း တစ်နိုင်ငံလုံး သန်းခေါင်စာရင်းကို ၁၉၃၃ ခုနှစ်၊ ၁၉၃၈ ခုနှစ် နှင့် နောက်ဆုံး ၂၀၁၄ ခုနှစ်များတွင် ကောက်ယူခဲ့သည်။
- ❖ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခန့်မှန်းလူဦးရေ ၅၃၀ ၉ သန်းခန့် ရှိသည်။

လောကျင့်ရန်ဖော်စွန်းများ

- ၁။ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့သော ခုနှစ်ကိုဖော်ပြပါ။
 ၂။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သန်းခေါင်စာရင်း နောက်ဆုံးကောက်ယူခဲ့သော ခုနှစ်နှင့် လူဦးရေကို ဖော်ပြပါ။

၂.၃ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုမှုပေးသွေးစွာ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

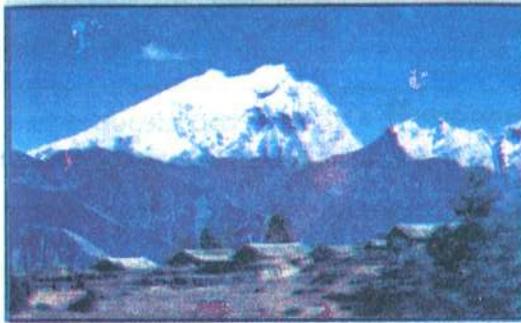
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၆၇၆၅၇၇ စတုရန်းကိုလိုမိတာ (၂၆၁၂၂၈ စတုရန်းမိုင်) ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမိကတိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၈ မျိုးရှိပြီး လူမျိုးစုပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုမှုပေးသွေးစွာ

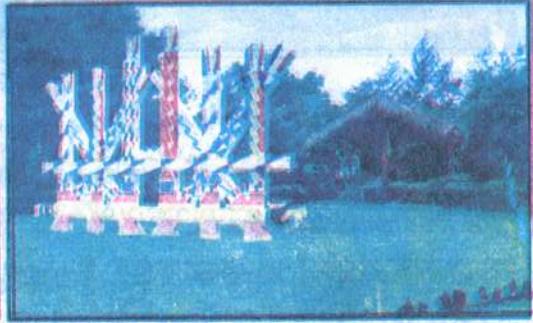
မြန်မာနိုင်ငံသည်အရှေ့နှင့်အနောက် ၉၃၃ ကိုလိုမိတာ၊ တောင်နှင့်မြောက် ၂၀၅၂ ကိုလိုမိတာ ကျယ်ဝန်းသည်။ ဘာသာစကား ဓမ္မလျော့စံဟိုတွင် အကိုက်အလျောက် ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ ကချင်၊ ကယား၊ ကရာင်၊ ချင်း၊ ဓမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း၊ ဟူ၍ အမိကတိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၈ မျိုးရှိပြီး လူမျိုးစုပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ရှိသည်။

ကချင်လူမျိုး

ကချင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် ကချင်၊ တရုံ၊ ဒေလောင်၊ ဂျိန်ဖော့၊ ရှိုးရီ၊ ခက္ခာ၊ ဒုရင်း၊ မရှု(လောကို)၊ ရုပ်၊ လာရီ(လာချို့)၊ အကိုးနှင့် လိုဆူးဟူ၍ မျိုးနှယ်စုံ ၁၂ မျိုးရှိသည်။ ရင်းတို့သည် ကချင်ပြည်နယ်တွင် အများဆုံးနေထိုင်ပြီး စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမြောက်ပိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း တို့တွင်လည်း ပုံးနှံနေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၁၆၉ သန်းခန့် ရှိသည်။

ခါကာဘိုရာနီဝတော်

ပဝနာတိုင်နှင့်ကချင်ရှိရာအောင်

ကချင်လူမျိုးများအများစုသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြပြီး အခြားဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။ အများအားဖြင့် တောင်းပါးဒေသတွင် နေထိုင်ကြပြီး တောင်ယာ စိုက်ပျိုးရေးကို အမိကလုပ်ကိုင်ကြသည်။ မြေပြန်နေထိုင်သူများသည် လယ်ယာလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကချင်လူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသည့် သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာ(Landmark)မှာ ခါကာဘိုရာနီဝတော် ဖြစ်သည်။ ကချင်လူမျိုးတို့၏ ရှိုးရာအိမ်ပုံစံများသည် တူညီကြသည်။ ထူးခြားသည်မှာ ဘေးနံရုံကို စောင်း၍ ဆောက်ကြသည်။ အိမ်အမိုးများကို သက်ငယ်အစည်းများဖြင့် မိုးကြသည်။ အိမ်ပိုးခန်း၊ ဓဏ်ခန်း၊ မိန်းမပါ့ခန်း၊ မိုးဖို့ခန်းနှင့် နတ်ဆရာအခန်း၊ စသည်ဖြင့်ရှိပြီး အခန်းတိုင်း၌ မိုးဖို့ရှိသည်။ မနောပွဲနှင့် မနောအကသည် ကချင်လူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသောရွေးအကျဆုံး ရှိုးရာပွဲတော်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဖက်ပိတ်စည်း၊ မောင်းကြီး၊ အိုးစည်အရှည်း၊ ကွဲချို့ဖြင့်ပြုလုပ်သော ခရာတို့သည် ကချင်လူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသော တူးရိယာများဖြစ်သည်။ မျိုးနှယ်စုံအလိုက် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ ဇလေးထုံးစံ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသောစကားများသည် ဒေသအလိုက်ကွဲပြားသည်။

ကယားလူမျိုး

ကယားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် ကယား၊ အောင်း၊ ကယမ်း(ပဒေါင်)၊ ရေခါး၊ ပေပါး၊ ပရဲ(ကယော)၊ မန့်မနော၊ ယင်းတလဲ၊ ယင်းဘော စသည်ဖြင့် မျိုးနှယ်စုံ ၉ မျိုးရှိသည်။ ရင်းတို့သည် ကယားပြည်နယ်တွင် အများဆုံးနေထိုင်ပြီး ပြောဆိုသောစကား ကွဲပြားမှုရှိသည်။ ကယားပြည်နယ်အပြင် ရှမ်းပြည်နယ် ဖယ်ခုံမြို့နယ်နှင့် ပဲခူးတိုင်း တောင်းမြို့နယ်တို့တွင်လည်း အနည်းငယ် နတ်င်သည်။

၁.တောင်ကွဲဝေစိ

ကယားရှိရာအောင်

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၁၀။၃ သန်းခန့်ရှိသည်။ ကယားလူမျိုးအများစုံသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အများဆုံးကိုးကွယ်ဖြီး နတ်ကိုးကွယ်သူများ၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုးကွယ်သူများနှင့် အခြားဘာသာကိုးကွယ်သူများလည်း ရှိသည်။ ကယားလူမျိုးတို့သည် တောင်ယာလုပ်ငန်းအပြင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ ဥယျာဉ်ခြံမြေစိုက်ပျိုးရေးတို့ကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တွဲဖက်လုပ်ကိုင်ကြသည်။

ကယားလူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသော သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာ(Landmark)မှာ တောင်ကွဲဝေစိ ဖြစ်သည်။ ကယားလူမျိုးတို့၏နေအိမ်များမှာ ခြေတံရှည်အိမ်များဖြစ်သည်။ ကေ့ထူးဘိုးပွဲခေါ် တံခါနတိုင်ပွဲတော်နှင့် ဒီကူးခေါ် ကောက်ညွှေးထုပ်ပွဲတော်တို့သည် ကယားလူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသော ပွဲတော်များ ဖြစ်သည်။ ဖားစည်အကသည် ထင်ရှားသည်။ ဖားစည်၊ အိုးစည်၊ ဗုံး၊ မောင်းကြီး၊ မောင်းငယ်တို့သည် ကယားလူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသောတူရိယာများ ဖြစ်သည်။ မျိုးနှုတ်စုံအလိုက် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ ဓမ္မလုံးစံ၊ ဝတေ့ထုံးစံ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသောစကားများသည် ဒေသအလိုက် ကွဲပြားသည်။

ကရင်လူမျိုး

ကရင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင် ကရင်၊ ကရင်ဖြူ။ ပလေကြီး(ကလေခါ့)၊ မွန်ကရင်၊ စကော(ကရင်)၊ ကလေပွား၊ ပကူး၊ ဘွဲ့၊ မောနပွား၊ မိပွား၊ ပိုး(ကရင်)ဟူ၍ မျိုးနှုတ်စုံ ၁၁ မျိုးရှိသည်။ ငါးတို့သည်ကရင်ပြည်နယ်တွင် အများစုံနေထိုင်ပြီး မြစ်ဝကွန်းပေါ်ဒေသ၊ ပဲ့ဗျားမတောင်ပေါ်ဒေသ၊ မွန်ပြည်နယ်၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝမြို့ဒေသနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် သံလွင်မြစ်ဝမြို့ဒေသတို့တွင် ပုံးနှုံးနေထိုင်ကြသည်။

စကားကဲ့ အုပ်စုံငယ်များ ရှိသည်။ ငါးတို့မှာ စတော့(စကော)ကရင်အုပ်စုံ၊ နှီးပိုး(ပိုး)ကရင်အုပ်စုံ၊ ဘွဲ့ကရင်အုပ်စုံ၊ ပကူးကရင်အုပ်စုံတို့ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေမှာ ၁၀။၅၇ သန်းခန့်ရှိသည်။ ကရင်လူမျိုးအများစုံသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုးကွယ်ကြဖြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ နတ်ကိုးကွယ်မှုနှင့် အခြားဘာသာကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။ အများအားဖြင့် တောင်ယာ၊ လယ်ယာနှင့် ဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအပြင် ဧော်မြေးရေးကိုလည်း တွဲဖက်လုပ်ကိုင်ကြသည်။

နွှကပင်တောင်

ကရင်လူမျိုးနာဆိုင်

နွှကပင်တောင်သည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာ (Landmark) ဖြစ်သည်။ ကရင်လူမျိုးတို့၏ နေအိမ်ပုံစံမှာ ခြေတံရှည်အိမ်ဖြစ်သည်။ ကောက်သစ်စားပွဲတော်သည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရှိုးရာပွဲတော် ဖြစ်သည်။ ဦးယိမ်း အကသည် ထင်ရှားပြီး အားစည်း၊ ဗုဒ္ဓနှင့် ကျွဲချို့တို့သည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသော တူရိယာများဖြစ်သည်။ မျိုးနွယ်စုအလိုက် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ မလေ့ထုံးစံ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသောစကားများသည် ဒေသအလိုက်ကွဲပြားသည်။

ချင်းလူမျိုး

ခိုင်ဝရက်

ချင်းလူမျိုးနာဆိုင်

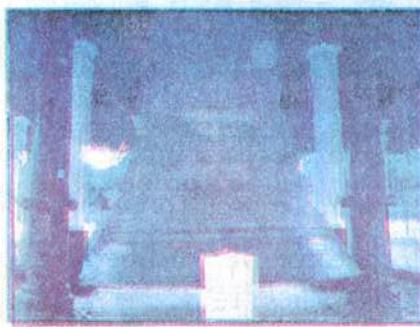
ချင်းတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင် မျိုးနွယ်စု ၅၃ မျိုးရှိသည်။ ချင်းလူမျိုးများသည် ချင်းပြည်နယ်တွင် အများဆုံးနေထိုင်ကြသည်။ ရရှင်ရှိုးမဇေသ၊ ပခုက္ဗာ၊ မင်းဘူးဇေသ၊ ကလေးမြို့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သည်း ပုံ.နှဲ.နေထိုင်ကြသည်။ တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ တောင်ဘက်တွင်လည်း အနည်းငယ်နေထိုင်သည်။ ဘာသာစကားပေါ်မြတ်ည်၍ မြောက်ပိုင်းချင်း၊ တောင်ပိုင်းချင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းချင်းဟူ၍ အုပ်စုသုံးစွဲခြေားနိုင်သည်။ နေထိုင်ရာဇေသကိုလိုက်၍ တိုးတက်ချင်း၊ ဖလမ်းချင်း၊ ဘားခါးချင်း၊ မင်းတပ်ချင်း၊ ဘုံပါချင်း၊ ကန်ပက်လက်ချင်း၊ ပလက်ဝချင်းနှင့် မြေပြန်ချင်း(အနှစ်ချင်း)ဟူ၍ ခွဲခြားခေါ်၊ ဝါကြော်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူညီးရေ ၀. ၄၈ သန်းခေါ်ရှိသည်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ နတ်ကိုးကွယ်မှုများနှင့် အခြားဘာသာကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။ တောင်ယာလုပ်ကိုင် စားသောက်ကြသည်။ အချို့နေရာ၌ လယ်ယာဉ်ယာဉ်များ လုပ်ကိုင်သည်။ ရိုင်ရေကန်နှင့် တောင်လပ်ပန်းတို့သည် ချင်းလူမျိုးတို့၏ သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာ (Landmark) များ ဖြစ်သည်။ ချင်းလူမျိုးတို့၏အိမ်များ ခြေတံရှည်အိမ်များဖြစ်၍ နတ်ခန်းများလည်း ပါလေ့ရှိသည်။ ချင်းလူမျိုးများ၏ ခွာဒိုပွဲသည် ထင်ရှားသော ရီးရာဓလေ့ပွဲလမ်းသဘင် ဖြစ်သည်။ ဝါးညှပ်အကမှာ ထင်ရှားသည်။ ချင်းလူမျိုးတို့၏ တူရိယာပစ္စည်းများမှာ နွားနောက်ချို့ စည်း၊ ခရာ၊ မောင်း၊ လင်းကွင်း၊ ငါးပလ္လာ၊ ဆင်ပလ္လာ၊ နှစ်ဖက်ပိတ်ပုံ၊ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ မျိုးနွယ်စုံ အလိုက် ယဉ်ကျေးမှု ဘာသာစကား၊ အလေ့ထုံးစံ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသော စကားများသည်၊ ဒေသအလိုက်ကွဲပြားသည်။

ဗမာလူမျိုး

ဗမာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင် ဗမာ၊ ထားဝယ်၊ မြိုတ်၊ ယော၊ ရဘိန်း၊ ကဒ္ဒေး(ခုက္ခား)၊ ကကာန်း၊ ဆလုံ၊ မူန်(ဖွန်)ဟူ၍ မျိုးနွယ်စုံ ၉ မျိုးရှိသည်။ ဗမာလူမျိုးများကို နေရာအနှစ်၊ အပြားတွင်တွေ့ရပြီး ထားဝယ်၊ မြိုတ်နှင့် ဆလုံမျိုးနွယ်စုံတို့သည် တန်သာ်ရိတိုင်းဒေသကြီး၊ ယော၊ ကဒ္ဒေးတို့သည် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူညီးရော်ဥက္က ၃၆။ ၃၉ သန်းခေါ်ရှိသည်။ ဗမာလူမျိုးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုအများဆုံးကိုးကွယ်ကြပြီး အခြား ဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။

မြိုပိန့်ဒေသများတွင် လယ်ယာကိုင်းကျွန်းလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ကြ၍ တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် တောင်ယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ရက်ကန်းရက်လုပ်ခြင်းနှင့် ရေလုပ်ငန်းများလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကမ္မာ့တော်တို့ အကြီးဆုံးဖြစ်သော မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီးသည် ဗမာလူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသောအမှတ်အသား ဖြစ်သည်။

မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီး

ဗမာရှိုးရာဇ်ပို့

ဗမာလူမျိုးတို့၏ အိမ်ပုံစံမှာမတူညီကြပေး။ များသောအာဖြင့် ဗမာလူမျိုးတို့၏နေအိမ်သည် ဘုရားခန်း၊ ဓမ္မားခန်း၊ မိဘအိပ်ခန်း၊ သားသမီးအိပ်ခန်းများပါဝင်ပြီး မီးဖို့ခန်းကို သီးခြားထားလေ့ရှိသည်။ ဆလုံမျိုးနွယ်စုံတို့သည် ရေငှုပ်ကျွမ်းကျင်ပြီး ရေလုပ်ငန်းဖြင့်အသက်မွေးကြရှိ၏၊ ၁၇၁ပေါ်တွင် နေထိုင်

ြှုသည်။ ဆလုံလူမျိုးများသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ အစေဆုံးဝင်ရောက်နေထိုင်သူများဖြစ်၍ မောက်ငါးဘုလုည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။

သကြေနှင့်ပွဲတော်သည့် တစ်ဆယ့်နှစ်လရာသီပွဲတော်များ၊ ဆလုံတို့၏ ဦးရာနတ်စားပွဲတော်များသည် ထင်ရှားသောပွဲတော်များဖြစ်သည်။ ဗမာလူမျိုးတို့၏ တစ်ပင်တိုင်အကာအပို့တော်အကနှင့် ထားဝယ်ယိမ်းအကတို့သည် ထင်ရှားပြီး ဆိုင်းရိုင်း၊ ပတ္တလား၊ စောင်းတို့သည် ဗမာလူမျိုးတို့၏ တူရိယာပစ္စည်းများထဲတွင် ပါဝင်သည်။ မျိုးနှယ်စုအလိုက် ယဉ်ကျေးမှုဘာသာစကား အလေ့ထုံး၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသောစကားများသည် ဒေသအလိုက်ကွဲပြားသည်။

မွန်လူမျိုး

မွန်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ မျိုးနှယ်စုအမှား ၁ မျိုးတည်းသာ ရှိသည်။ ရင်းတို့သည် မွန်ပြည်နယ် ဘွင် အများဆုံးနေထိုင်ကြသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးပတ်ဝန်းကျင်တွင် သည်းအနည်းငယ်နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေမှာ ၂၀၅၁၁နှုန်းခန့်ရှိသည်။ ဘုံးဘာသာအများဆုံးကိုးကွယ်ပြီး အခြားဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများမှာ လယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးခြင်းများကို အမိကလုပ် ဆိုင်၍ ရက်ကန်းနှင့်စက်မှုလုပ်ငန်းများလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကျိုက်ထီးရိုးစေတီသည် မွန်လူမျိုး၏ သင်ရှားသောအမှတ်အသားတစ်ခု ဖြစ်သည်။

မွန်လူမျိုးတို့၏အိမ်သည် ခြေတံရှည်အိမ်ဖြစ်ပြီး တံခါး သုံးပေါက်ပါသည်။ ပင်မတံခါးပေါက်သည် အလူလူပုံသည့်အခါ သံယာတော်များဝင်ရန် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတံခါးပေါက်သည် ဓည့်သည်များဝင်ရန်နှင့် ဘတီယတံခါးပေါက်သည် အိမ်ရှင်များဝင်ရန် ဖြစ်သည်။ အိမ်တိုင်းတွင် နဟ်တိုင်ရှိသည်။

ဘုံးဘာသာအိမ်

မွန်ရှိုးရာအိမ်

သီတင်းကျွော်လဆန်းတွင် ကျင်းပသော သဲပုံစေတီပွဲတော်သည် မွန်လူမျိုးတို့၏ ရှိုးရာပွဲတော် ပြီးသော် ဟာသာအကာ မိကျောင်းတူရိယာ၊ လခြမ်းစောင်းတူရိယာ၊ ပတ္တလားတို့သည် မွန်လူမျိုးတို့၏ ဘုံးဘာသာအကနှင့် ဂိတ္တရိယာပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။

ရရှိလဲမျိုး

ရရှိတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင်ရခိုင်၊ ကမန်း၊ ခမြို့၊ ဒိုင်းနက်၊ မရမာကြီး၊ မြို့၊ သက် စသည် ဖြင့် မျိုးနှုတ်စုံ ၃ မျိုး ရှိသည်။ ရရှိလဲမျိုးများသည် ရရှိပြည်နယ်တွင် အများဆုံးနေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၃။၉၉ သန်းရှိသည်။ ရရှိလဲမျိုးအများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်ကြပြီး အခြားဘာသာကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။

အလု

ရရှိနှုန်းအောင်

အမိန့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးပြစ်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင် ရေလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ကြသည့်အပြင် ရရှိပြည်နယ်တွင် ရက်ကန်းလုပ်ငန်းလည်း ထွန်းကားသည်။ ရရှိလဲမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသောအမှတ်အသားများမှာ ထုက္ကာန်သိမ်ပုထိုးတော်နှင့် ဗျာလ်တို့ ဖြစ်သည်။ နေအိမ်များသည် ခြေတံရှည်အိမ်များ ဖြစ်သည်။

ရရှိသြော်နှုန်းတော်၊ လျေပြိုင်ပွဲ ရထားဆွဲတော် စသည်တို့သည် ထင်ရှားသောပွဲတော်များဖြစ်သည်။ ကျင်အားကေားနှင့် ဆီမံးခွက်အကတို့သည် ထင်ရှားသည်။ ရရှိစဉ်တော်၊ ပလွှာ၊ ခရာသင်းတို့သည် ရရှိလဲမျိုးတို့၏ ဂိတ္တုရိယာများဖြစ်သည်။ မျိုးနှုတ်စုံအလိုက် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ ဓမ္မလုံတုံးစံ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသောစကားများသည် ဒေသအလိုက်ကွဲပြားသည်။

ရှုံးလုမျိုး

ရှုံးတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင် မျိုးနှုတ်စုံ ၃၃ မျိုး ရှိသည်။ ရှုံးပြည်နယ်တွင်အများဆုံးနေထိုင်ပြီး ချင်းတွင်းမြှင့် အကာကိုင်းခွဲးနှင့် ကချင်ပြည်နယ်ခွဲးလုံးဒေသ၊ မြို့ဟွေး၊ မြို့ကောင်း စသည်ဒေသများ တွင်လည်း နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၅၀.၈၂ သန်း ရှိသည်။

ရှုံးလူမျိုးအများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်ပြီး အခြားဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများလည်း ရှိသည်။ တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဥယျာဉ်ခြေမြေစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ၊ မြေနှစ်မြွှင်ပြင်များတွင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ၊ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ထိုအပြင် ရက်ကန်းလုပ်ငန်း၊ မိုင်းကိုင်စက္ကာ၊ လုပ်ငန်းတို့လည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ရှုံးလူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသည့်သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာ

(Landmark) မှာ အင်းလေးကန် ဖြစ်သည်။ ရှမ်းလူမျိုးများ၏နေအိမ်များသည် အများအားဖြင့် ခြေတံရှည်အိမ်များ ဖြစ်ကြသည်။

အင်းလေးကန်

ရှမ်းလူမျိုးအိမ်

အင်းလေးဟောင်တော်ဦးပွဲတော်ဦးနှင့် မီးပုံးပျုံပွဲများမှာ ထင်ရှားသည်။ ရှမ်းလူမျိုးနှင့်များ၏ တိုးနားအကာ၊ ရှမ်းအိုးစည်အကာ၊ ရှမ်းသိုင်းအကတိုးသည် ထင်ရှား၍ အိုးစည်နှင့်မောင်းတိုးသည် ဖွေးလူမျိုးတို့၏ တုဂ္ဂိုယာပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ မျိုးနှင့်အလိုက် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ ဓလ္လာ၊ ထုံးစာ၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများနှင့် ပြောဆိုသောစကားများသည် ဒေသအလိုက်ကွဲပြားသည်။

အမိန့်အရှင်များ

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံအကျယ်အဝန်းသည် ၆၇၆၅၃၂ စတုရန်းကိုလိုပါတာ (၂၁၁၂၂၈ စတုရန်းမိုင်) ရှိသည်။
- ❖ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဓမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း ဟူ၍ အမိကတိုင်းရင်းသားလူမျိုး၊ စဲမျိုး ရှိသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမျိုးစုပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ရှိသည်။
- ❖ ကချင်လူမျိုးတို့တွင် လူမျိုးစုပေါင်း ၁၂၂ မျိုးရှိပြီး သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာမှာ ခါကာဘို့ရာဇ္ဈိတောင် ဖြစ်သည်။
- ❖ ကယားလူမျိုးများတွင် မျိုးနှင့်စုပေါင်း ၁၉၂ မျိုးရှိပြီး တောင်ကွဲဖော်သည် ထင်ရှားသည်။
- ❖ ကရင်လူမျိုးတို့တွင် မျိုးနှင့်စုပေါင်း ၁၁၁ မျိုး ရှိသည်။ ၉၉၈ကပင်တောင်သည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ထင်ရှားသော သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သည်။
- ❖ ချင်းလူမျိုးတို့တွင် မျိုးနှင့်စုပေါင်း ၅၃၃ မျိုး ရှိသည်။ ရို့အောင်သည် ထင်ရှားသည်။
- ❖ ဓမာလူမျိုးများတွင် မျိုးနှင့်စုပေါင်း ၅၃၄ မျိုးရှိသည်။ ကမ္မာ့တတိယအကြီးဆုံးဖြစ်သည့် မင်းကွန်း ခေါင်းလောင်းသည် ထင်ရှားသည်။

- ❖ မွန်လူမျိုးတို့တွင် မျိုးနှုန်းတို့တွင် မျိုးတည်းသာ ရှိသည်။ ထင်ရှားသောအမှတ်အသားမှာ ကျိုက်ထိုးရှုံးဘုရား ဖြစ်သည်။
- ❖ ရခိုင်လူမျိုးတို့တွင် မျိုးနှုန်းတို့တွင် မျိုးရှိသည်။ ထင်ရှားသောအမှတ်အသားမှာ ထုက္န်သိမ်ပုံတိုးတော်ဖြစ်သည်။
- ❖ ရှုမ်းလူမျိုးတို့တွင်မျိုးနှုန်းတို့တွင် ရှု မျိုးရှိသည်။ ထင်ရှားသော သဘာဝအမှတ်လက္ခဏာမှာ အင်းလေးကန် ဖြစ်သည်။

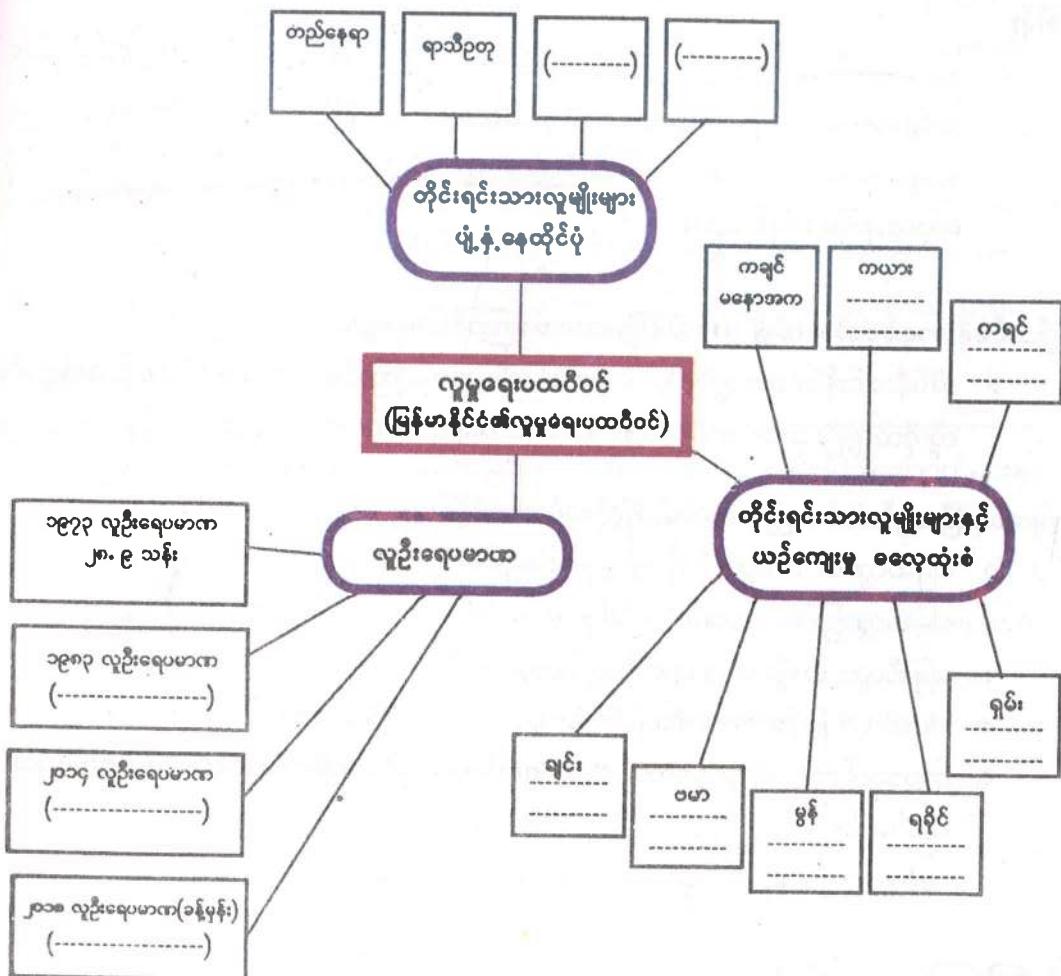

လဲကျင့်ရန်ပေးခြန်းများ

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံရေးဆွဲ၏ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး၊ ရ မျိုး ပုံးနှံနေထိုင်ရာဒေသကို မြေပုံပေါ်တွင် ဖော်ပြပါ။
- ၂။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီး၏ ထင်ရှားသော ပွဲတော်များကို ဖော်ပြပါ။
- ၃။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ထင်ရှားသော အမှတ်အသားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမှတ်အသား များကိုခဲ့ခြားဖော်ပြပါ။
- ၄။ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ နေထိုင်ရာဒေသ၊ ထင်ရှားသောအမှတ်အသားနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကိုဖော်ထုတ်ပြီး အောက်ဖော်ပြပါလေားဖြင့်ပြသပါ။

စဉ်	လူမျိုး	နေထိုင်ရာဒေသ	ထင်ရှားသော အမှတ်အသား	အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ

အခန်း (၂) လူမှုဓရပတ်ဝင်ကို သင်ယူနဲ့သည့် အကြောင်းအရာများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လပ်များဖြည့်ပါ။

(၃)

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပထဝိဝင်

နိဒါန်း

- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော မြေဆီလွှာ၏အဓိပ္ပာယ်၊ ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် အမျိုးအစားများ၊ ပျက်စီးခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပုံတိုကို သိရှိပြီး သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားများ၊ သစ်တော့များ၏ ပြန်းတီးပျက်စီးခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပုံတိုကို လေလာကြုံမည်ဖြစ်သည်။

ဤသင်ခန်းစာနှင့်ပတ်သက်၍ သင်သိရှိပြီးသောအကြောင်းအရာများ

- အိမ်နီးချင်နိုင်ငံများတွင်ပါဝင်သော မြေဆီလွှာအကြောင်း၊ သဘာဝပေါက်ပင်အကြောင်း၊ တိုကိုသိရှိခဲ့ပြီး သစ်တော့များနှင့်စိုက်ခင်းများအကြောင်းကိုလည်း လေလာသိရှိခဲ့ပြုဖြစ်ပါသည်။

ဤအေန်းပြီးလျှင် သင်သည်အောက်ပါတို့ကိုလုပ်ဆောင်နိုင်မည်

- မြေဆီလွှာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းပြတတ်မည်။
- မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ရှင်းပြတတ်မည်။
- မြေဆီလွှာ အမျိုးအစားများကို ခွဲခြားတတ်မည်။
- မြေဆီလွှာ ပြန်းတီးပျက်စီးခြင်းကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်တတ်မည်။
- ကဗ္ဗာပေါ်တွင် ပုံးနှံနေသော သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာများကို ဆက်စပ်၍ရှင်းပြတတ်မည်။
- သစ်တော့များ ပြန်းတီးမှုကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်တတ်မည်။

 ၃.၁ မြေဆီလွှာ

၃.၁.၁ မြေဆီလွှာ၏အဓိပ္ပာယ်

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- မြေဆီလွှာဆိုသည်မှာ ကဗ္ဗာမျက်နှာပြင်ပေါ်ရှိကြော်မွှေနေသော တွင်းစွဲကိုကျောက်များနှင့် ဆွေးမြည့်နေသော အပင်နှင့်သူတော်များ၏ရှပ်ကြော်များပါဝင်ပြီး အပင်များပေါက်ရောက်မှု အတွက် ထောက်ပုံပေးသောအလွှာ ဖြစ်သည်။

ମୁହିୟାଳ ଅଧିକାରୀ

မြေဆီလွှာဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာမျက်နှာပြင်ပေါ်ရှိ ကြောင့်သော တွင်ထွက်ကျေက်များနှင့် ဆွဲးမြည့်နေသော အပင်နှင့်သတ္တဝါများ၏ရုပ်ကြွင်များပါဝင်ပြီး အပင်များပါက်ရောက်မှုအတွက် ထောက်ပံ့ပေးသောအလွှာ ဖြစ်သည်။ မြေဆီလွှာသည် ပတ်ဝန်းကျင်၏ အမောက်းဆုံးအစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး အဓိက သဘာဝအရင်းအမြစ်လည်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာမျက်နှာပြင်ပေါ်ရှိ ကျေက်များကို ရေ့၊ လေ့၊ ရေခဲမြစ်၊ မိုးရေ၊ ဆီးနှင့်၊ သသည်၌ ထွေးထွေးကိုယ်စူးမှုကြောင့် ပျက်စီးသွားပြီး မြေမြန်များအဖြစ် ပြောင်းလဲကာ အပင်များအတွက် အတေသာသာရပေးဆောင်သော မြေဆီလွှာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ လာသည်။ မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် အချိန်များစွာလိုအပ်သည်။ မြေဆီလွှာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဘမ္မားမျိုး ဖွင့်ဆီးကြသည်။ အပင်များ ပါက်စွမ်းရှင်သနကြီးထွားရန် လိုအပ်သောအတေသာဟာရများကို ပေးဆောင်သည့် ကမ္ဘာအပေါ်ယဉ်ယူရှိ အပေါ်ဆုံးမြေလွှာကို မြေဆီလွှာဟုလည်းခေါ်သည်။

အိန္ဒအရာတ်များ

၈၁၂

၁။ မြေဆီလွှာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပည်ကဲသိန္တန့်ဆိုကြသည်ကို ရှင်းပြပါ။

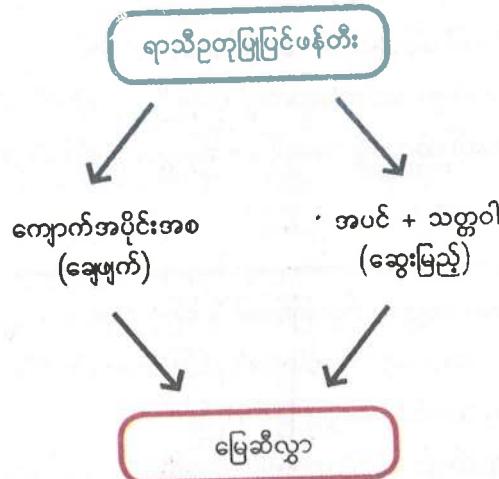
၃.၁.၂ ပြုစီလွှာနှင့်ပေါ်လာပု

သင်နှုံးတော်ဆက်

- ເມື່ອລູກວ່ານີ້ ລາຍເຊັດຕຸ້ນ ເປັນຜົນຫົກທີ່ມີ (ບໍ່ຕະເວົາງົກຄົວ) ໄດ້ວັດ ເປັນເປົ້າ
ເກົ່າກົກພິບຕຸ້ນ: ອານຸມາ: ຖຸດ: ດູກກົກພິບຕຸ້ນ: ພູມ: ປຸດ ເປັນຕິດ
ກູ້: ອົບ: ຕະວ່ານີ້ແກ່ລາງໃຫຍ່

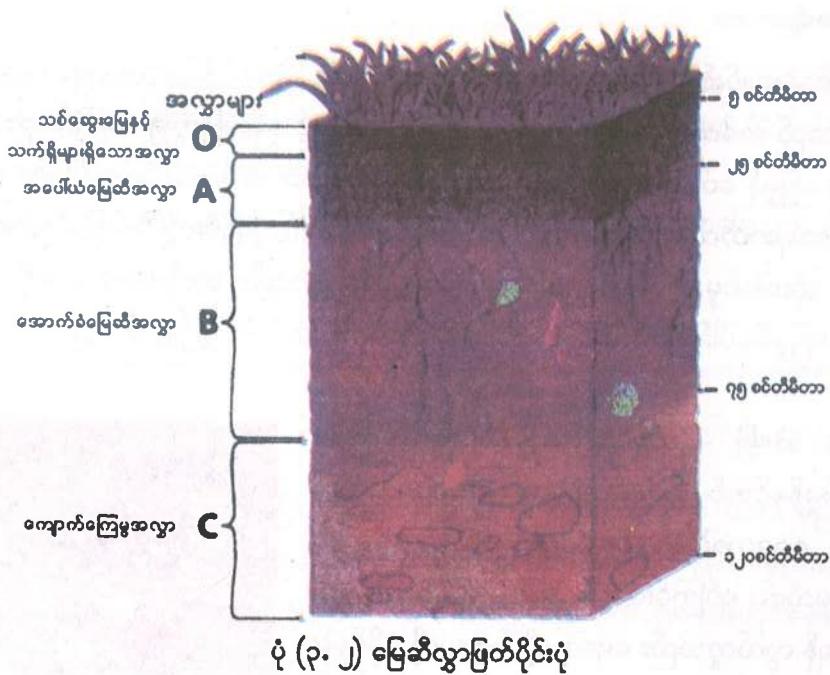
မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံ

မြေဆီလွှာသည် ရာသီဥတု၏ ပြုပြင်ဖန်တီးမှု (ဥတုချေဖျက်ခြင်း) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျောက်အပိုင်းအစများ၊ တွင်းထွက်များ၊ သက်ရှိနှင့်သက်မဲ့ရှိကြွင်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အရာဖြစ်သည်။ မြေဆီလွှာ၏အောက်တွင် မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်စေသော မူလဝါး (Parent Material) ရှိသည်။ မူလဝါးအောက်တွင် အောက်ခံကျောက် (Bedrock) ရှိသည်။ အောက်ခံကျောက်များ အပေါ်၌ ဖုံးအုပ်နေသော ကျောက်အပိုင်းအစများကို ရိုရိုလစ် (Regolith) ဟုခေါ်သည်။

ပုံ (၃.၁) မြေဆီလွှာ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် အခါန်များစွာလိုအပ်သည်။ မြေဆီလွှာ၏ထုမ္ပာ အချို့နေရာတွင် မိတ္တ ၆၀ မှု ထူပြီး အချို့နေရာတွင် ကျောက်များအပေါ်၌ ပါးလွှာစွာ ဖုံးအုပ်နေသည်။ မြေဆီလွှာ အတွင်းတွင် အောက်နှစ်ဝါးပါဝင်မှုပိုမိုများခြင်း၊ အပင်များ၏သစ်မြစ်များ၊ သက်ရှိများ ပိုမို များပြားစွာ ရှိနေခြင်းသည် ဥတုချေဖျက်ခြင်းကို ပိုမိုပြင်းထန်စေသည်။ ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်ပေါ် သို့မဟုတ် မြေဆီလွှာအတွင်း ရှင်သနလျက်ရှိသော သက်ရှိအားလုံးနီးပါးတို့သည် မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်မှုတွင် မြေဆီလွှာအတွင်း ရှင်သနလျက်ရှိသော သက်ရှိရောက်မှုရှိသည်။ အပင်များဆွေးမြည့်ခြင်းနှင့် ဆွေးမြည့် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်းဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။ အပင်များဆွေးမြည့်ခြင်းနှင့် ဆွေးမြည့် နေသော သတ္တဝါများ၏ရှုပ်ကြွင်းများကြောင့် မြေဆီလွှာ၏အပေါ်ပိုင်းတွင် သစ်ဆွေးမြေနှင့် သက်ရှိများ ရှိသောအလွှာကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ကောင်းစွာ ဖုံးဖြိုးဖြစ်ပေါ်လာသော မြေဆီလွှာများတွင် မြေဆီလွှာ၏ ဒေါင်လိုက်အနေအထားကို တွေ့နှင့်သည်။ မြေဆီလွှာ၏ဒေါင်လိုက်ပုံတွင် အများအားဖြင့် A, B, C အလွှာ ၃ လွှာ တွေ့ရတတ်သည်။ အချို့မြေဆီလွှာ၏ အပေါ်ယုတွင် သစ်ဆွေးမြေနှင့် သက်ရှိများပါဝင်သော O အလွှာရှိသည်။

အမိန့်အရှင်များ

- မြစ်လွှာသည် ရာသီဥတု၏ ပြပြင်ဖန်တီးမှု (ဥတုချေဖျက်ခြင်း) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကောက်အပိုင်းအစများ၊ တွင်းထွက်များ၊ သက်ရှိနှင့် သက်မဲ့ရှုပ်ကြွင်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ဖွံ့ဖြိုးထားသည့် အရာဖြစ်သည်။
- မြစ်လွှာဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် အချိန်များစွာလိုအပ်သည်။
- ကောင်းစွာဖွံ့ဖြိုးဖြစ်ပေါ်လာသော မြစ်လွှာများတွင် မြစ်လွှာကို ဒေါင်လိုက်အနေအထားဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။

လေကျင့်ရန်မေးစွာနှင့်

၁။ မြစ်လွှာများဖြစ်ပေါ်လာစေသော အကြောင်းအရင်းများကို ဖော်ထုတ်ဆွေးနေးပါ။

၃.၁.၃ မြစ်လွှာအမျိုးအစား

သင်ဆွဲးစာမိတ်ဆက်

- မြစ်လွှာများကို မြေသားပေါ်မူတည်၍ ခွဲခြားထားသည်။ အမိန့်မြစ်လွှာများမှာ သဲမြေမြေစေးနှင့်နှစ်းမြေဟူ၍ အကြမ်းအားဖြင့် သုံးမျိုးခွဲနိုင်သည်။

မြေဆီလွှာအမျိုးအစား

ပတ်ဝန်းကျင်၏အကြေအနေအရ မြေဆီလွှာအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ မြေသားပေါ်မှတည်၍ ခွဲခြားထားသည့် အပိုကြော်ဆီလွှာများမှာ သဲမြေ၊ မြေစေးနှင့် နှစ်းမြေဟူ၍ အကြော်အားဖြင့် သုံးမျိုး ခွဲနိုင်သည်။ မြေမှန် ပေါင်းစပ်ပုံအမျိုးအစားသည် မြေဆီလွှာ၏ အစိုးကာတ်စေးကပ်ခြင်း၊ အပင်များ၏ အစာအာဟာရဓာတ်ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုနှင့် အပုံအအေးလျှောက်ကူးခြင်းတိုကို ပြောင်းလဲစေနိုင်သည်။ ဆားငန်မှာ၊ ထုံးပါဝင်မှုနှင့် ဂိုဝ်္ထုပါဝင်မှုအပေါ်မှတည်၍လည်း အမျိုးအစားများကို ထပ်မံခွဲခြားနိုင်သည်။ မြေမှန်ပေါင်းစပ်ပုံ အချိုးအစားအရ အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။

မူ (၃၇) ဆီမြေ

၁။ သဲမြေ - အကြော်အားမြေမှန်များဖြစ်၍ ကြမ်းသည်။ တစ်မှုန်နှင့်တစ်မှုန် တွယ်ကပ်မှု မရှိ လေဝင်လေထွက်ကောင်း၍ ရေကောင်းစွာ စီးဆင်းနိုင်သည်။ အစိုးကာတ်ထိန်းသိမ်းမှုညွှန်း၍ ရုပ်ကြွင်းများ ဆွေးမြည့်မှုမြှန်သည်။ မွှေ့ပြီး တွန်ယက်ရန် လွယ်ကူသည်။ ရေလတိုက်စားမှုကို ခံနိုင်စွမ်းမရှိခြေ။

မူ (၃၈) မြေဝေး

၂။ ရေထိန်းမြေ - သဲမြေနှင့် မြေစေးအကြား အရွယ်အစားဖြစ်သည်။ ရေထိန်းနိုင်စွမ်းအား ကောင်းသည်။ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။

မူ (၃၉) ရေထိန်းမြေ

အခိုကအရှက်များ

- ❖ သဲမြေသည် အကြီးဆုံးမြေမှုန်များဖြစ်၍ ကြမ်းသည်။ တစ်မှုန်နှင့်တစ်မှုန် တွယ်ကပ်မှု မရှိလေဝင်လေထွက်ကောင်း၍ ရေကောင်းစွာစီးဆင်းနိုင်သည်။
- ❖ မြေစေးသည် အသေးဆုံးမြေမှုန်များဖြစ်ပြီး ငှုံးအမှုန်များစွာပါဝင်သောမြေသည် စေးကပ်၍ လေ၊ ရေတို့ ဝင်ထွက်ရန် ခက်ခဲ၏။
- ❖ နှစ်းမြေသည် သဲပြော်ပြော်စွေးအကြား အရွယ်အစားဖြစ်ပြီး ရေထိန်းနိုင်စွမ်းအားကောင်းသည်။

သုတေသနနှင့်ရုပ်သွေးပူး

- ၁။ သဲမြေသည် မည်သည့်မြေအမျိုးအစားဖြစ်၍ အဘယ်ကြောင့် ကြမ်းရသနည်း။
၂။ သဲမြေနှင့် မြေစေးအကြားမြေသည် မည်သည့်မြေအမျိုးအစား ဖြစ်သနည်း။
၃။ သဲမြေ၊ မြေစေး၊ နှစ်းမြေတို့အနက် မည်သည့်မြေသည် စိုက်ပျိုးရန်အတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်သနည်း။ ရှင်းလင်းဖော်ပြပါ။

၃.၂ မြေဆီလွှာပြုန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြေဆီလွှာပြုန်းတီးမှုနှင့်သည် မြေသား၊ မြေဆီလွှာအနေအထား၊ ရာသီဥတု၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ဆင်ခြေလျှော အနိမ့်အမြင့်နှင့် မြေဆီလွှာအပေါ်တွင် သစ်ပင်များ၊ မြက်ခင်းများပုံးအုပ်ခြင်း စသည့်အချက်များပေါ်တွင် မူတည်သည်။
- ❖ မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းမှုဆိုသည်မှာ မြေဆီလွှာကိုကာကွယ်ခြင်း၊ အသင့်အတင့်အသုံးချခြင်းနှင့် မြေယာဖော်ထုတ်ခြေးတို့ ဖြစ်သည်။

မြေဆီလွှာပြုန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း

မြေဆီလွှာပြုန်းတီးမှုနှင့်သည် မြေသား၊ မြေသားတည်ဆောက်ပုံးအနေအထား၊ ရာသီဥတု၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ဆင်ခြေလျှော အနိမ့်အမြင့်နှင့် မြေဆီလွှာအပေါ်တွင် သစ်ပင်များ၊ မြှုက်ခင်းများအုပ်ခြင်း စသည့်အချက်များပေါ်တွင် မူတည်သည်။ ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် မြေဆီလွှာတိုက်တားခံရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အချို့နေရာများ၏ မြေဆီလွှာများ၏ မူလကျောက်လွှာများအထိ တိုက်စားခြင်းခံရသဖြင့် တစ်ခါတစ်ရဲ ကျောက်တုံးကျောက်ခဲကြီးများပင် မြေမျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် ပေါ်ထွက်လျက်ရှိသည်။ မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်းကို ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေနှင့် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားအလိုက် ကွဲပြားစွာ တွေ့ရသည်။ မြေဆီလွှာအပေါ်ယုလွှာတွင် အပင်နှင့်သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်ကြွင်းများပါဝင်သော အရောင်ရှင် မြေဆီလွှာများသည် လျှင်မြန်စွာ တိုက်စားခံရတတ်သည်။ မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်းသည် ရေး လေ တိုက်စားမှုတို့အပြင် လူတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ထွန်ယက်မှုနည်းစနစ် မမှန်ခြင်းတို့ကြောင့်လည်း မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်းခံရသည်။

မြေဆီလွှာပြန်းတီးမှုနှင့်သည် မြေဆီလွှာ၏မြေသားအနေအထား၊ ရာသီဥတုအခြေအနေနှင့် မျက်နှာပြင်းဆင်ခြေလျှော စသည်တို့အပေါ် မူတည်သည်။ သစ်တောရှိခြင်း၊ မြက်ခင်းပြင်များ ဖုးအုပ်စားခြင်းတို့သည် စီးဆင်းသောရောင်အရှိန်ကို လျော့ပါးစေနိုင်ပြီး မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုကိုလည်း လျော့နည်းစေနိုင်သည်။ မြေဆီလွှာပြန်းတီးမှုတွင် ရေး လေနှင့် ရေလှိုင်းတို့၏တိုက်စားမှုသည် အထိရောက်ဆုံး ဖြစ်သည်။

မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းမှုဆိုသည်မှာ မြေဆီလွှာကို တိုက်စားခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်း၊ အသင့်အတင့် အသုံးချခြင်းနှင့် မြေယာဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးမြေယာများ၊ သဘာဝစားကျက်မြေများနှင့် သစ်တောမြေများတွင် မြက် သို့မဟုတ် သစ်တောများဖုးအုပ်စေခြင်းဖြင့် ရေး လေတိုက်စားမှုကြောင့် မြေဆီလွှာပြန်းတီးမှုကို ထိန်းသိမ်းစိုင်သည်။ မြေမျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးထားခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ စိုက်ပျိုးမြေများပေါ်တွင် သီးနှံများရိတ်သိမ်းပြီးနောက် ချွန်ထားခဲ့သောပို့ပြတ်များနှင့် သီးနှံပင်များ၏ အကြွင်းအကျွန်းများကြောင့်လည်းကောင်း ရွာကျေလာသော မိုးရောင်အရှိန်ကို လျော့ကျ စေနိုင်သကဲ့သို့ လေ၏တိုက်စားခြင်းအရှိန်ကိုလည်း လျော့ကျစေနိုင်သည်။ မိုးများသော ဒေသများတွင် လျေကားထစ်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ဆင်ခြေလျှောတစ်လျှောက် မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုကို ထိန်းသိမ်းစိုင်သည်။ ဤနည်းလမ်းများသည် မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်းကို ထိရောက်စွာထိန်းသိမ်းစိုင်သည်။

မြစ်၊ ချောင်းများ၏တိုက်စားခြင်းကို ကာကွယ်နိုင်ရန် တာရှိးများ သို့မဟုတ် အတားအဆီးများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကုန်းမြင့်ဆင်ခြေလျှောနေရာများတွင် ကွန်တို့အနိမ့်အမြင့်လိုက်၍ ထွန်ယက်ခြင်းဖြင့် ပြင်လိုက်တိုက်စားခြင်းကို ထိန်းသိမ်းစိုင်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးမပြုလုပ်နိုင်သော ဆင်ခြေလျှောမတ်ဘောက် ဗောဓာတ်သောများတွင် အပင်များစိုက်ပျိုးခြင်းတို့ဖြင့် ဖုးအုပ်ထား၍ မြေဆီလွှာကို ထိန်းသိမ်းစိုင်သည်။ ရာသီဥတုအခြေအနေနှင့် မြေပြင်အနေအထားအလိုက် သင့်လျှော့၊ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

အမိန့်အမျက်များ

- ❖ မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်းသည် ရေး လေတိုက်စားမှုတို့အပြင် လူတို့၏ လုပ်ဆောင်မှု ထွန်ယက်မှုနည်းစနစ် မမှန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။
- ❖ မြေဆီလွှာပြန်းတီးမှုနှင့်သည် မြေသား၊ မြေသားတည်ဆောက်ပုံအနေအထား၊ ရာသီဥတု၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ဆင်ခြေလျောအနိမ့်အမြင့်နှင့် မြေဆီလွှာကပါးတွင် သစ်ပင်များ၊ မြေကိုင်းများဖုံးအုပ်ခြင်း စသည့်အချက်များပေါ် မူတည်သည်။
- ❖ မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းမှုဆိုသည်မှာ မြေဆီလွှာကို တိုက်စားခြင်းမှုကာကွယ်ခြင်း၊ အသင့်အငှင့် အသုံးချခြင်းနှင့် မြေယာဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

လေကျင့်ရှုံးမှုများ

၁။ မြေဆီလွှာများ အဘယ်ကြောင့် ပြန်းတီးပျက်စီးရသနည်း။

၂။ မြေဆီလွှာများပြန်းတီးမှုမဖြစ်စေရန် မည်ကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်း

၃။ ဘန်ညျ်း။

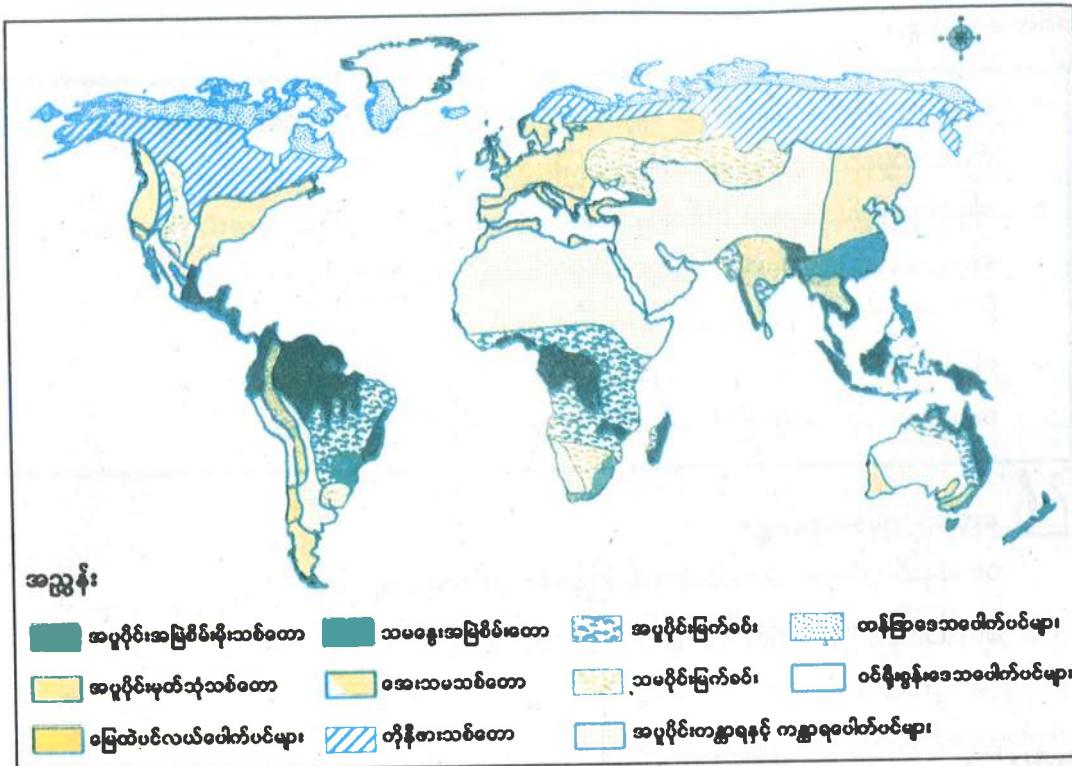
၃.၃ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် သစ်တောာများ

သင်္ကန်းစာမျက်စာ

- ❖ သဘာဝပေါက်ပင်ဆိုသည်မှာ လူတို့စိုက်ပိုးခြင်း မဟုတ်ဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် အလိုအလျောက် ပေါက်ရောက်နေသော အပင်များဖြစ်သည်။
- ❖ ရာသီဥတုနှင့် မြေမျက်နှာသွင်ပြင် ကွဲပြားခြားနားမှုအပေါ် မူတည်၍ သဘာဝပေါက်ပင်များ ကွဲပြားခြားနားသည်ကို လေ့လာတွေ့နှုနိုင်သည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်သစ်တောာများ

သဘာဝပေါက်ပင်ဆိုသည်မှာ လူတို့စိုက်ပိုးခြင်း မဟုတ်ဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် အလိုအလျောက် ပေါက်ရောက်နေသော အပင်များဖြစ်သည်။ အရပ်ဒေသတစ်ခု၏ သဘာဝပေါက်ပင်သည် ယင်း အရပ်ဒေသ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ မြေဆီလွှာ စသည့်တို့အပေါ် မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ်သည်။

ပု (၃၆) ကဗျာပေါ်တွင်ပျော်နေသောသဘာဝပေါက်ပင်များ

အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်များသောနေရာများတွင် သစ်ပင်ကြီးများနှင့် မိုးအသင့်အတင့်ရသော နေရာများတွင် မြှက်ခင်းများ၊ ခြောက်သွေးသောနေရာများတွင် နွယ်ပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။ အထူးသဖြင့် ရာသီဥတုနှင့်မြေမြေက်နှာသွင်ပြင် ကွဲပြားခြားနားမှုအပေါ်မူတည်၍ သဘာဝပေါက်ပင်များ ကွဲပြားခြားနားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်သည်။

၁။ အပူရိုင်းအပြောပို့စီးပါးသစ်တော် (Tropical Evergreen Rainforest)

အပူရိုင်း အမြဲစိမ်းမိုးသစ်တော်များကို အမေရိုင် မြစ်ဝမ်း၊ ကွန်ဂိုချိုင့်ဝုမ်း၊ ဉာစတွေးလျတိုက် မြောက်ဘက် စွဲန်းပိုင်း၊ အအရွှေတောင်အာရှရှိ အင်းမြို့နီးရားနှင့်ငဲ့၊ မလေးရားနှင့်ငဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငဲ့၊ အင်းချိုင်းနားကွဲန်းဆွယ်နှင့် အိန္တိယ အနောက်ဘက်ကမ်းခြေ မြေနိမ့်ပိုင်းများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။ တစ်နှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်များသောကြောင့် သစ်မာပင်အမျိုးအစား များပြားစွာ ပေါက်ရောက်သည်။

ပု (၃၇) အပူရိုင်းအပြောပို့စီးပါးသစ်တော်

ပေါက်ရောက်သောအပင်များသည် သစ်မာအမျိုးအစားများပြီး အမြစ်မြို့ရွက်ပြန်တောများ ဖြစ်သည်။ သစ်ပင်များထူထပ်ရှုပ်ထွေး၍ အလွှာလိုက်ပေါက်ရောက်ပြီး အမြင့်ဆုံးအလွှာ၌ ငှေ့မီတာထိ မြင့်သော အပင်များပေါက်ရောက်သည်။

'ပေါက်ရောက်သော အပင်အမျိုးအစားများမှာ ရင်းတိုက် (Ebony)၊ မဟောဝါန် (Mahogany) စသည် အပူပိုင်းသစ်မာအမျိုးအစားများ ပြစ်သည်။ အာရာတိုက်ရှိ မိုးသစ်တောအတွင်းပေါက်ရောက်သော အပင်များတွင် ဝါးပင်သည်အလွန်အရေးပါသော အပင်အမျိုးအစားတစ်မျိုး ပြစ်သည်။ ရွှေ့ညွှန်ထူထပ် သော ကမ်းခြေများတွင် ဒီဇိုင်းပေါက်တောများလည်း တွေ့ရသည်။

၂။ အရွှေ့ပိုင်းမှတ်သုံးသစ်တော (Tropical Monsoon Forest)

အပူပိုင်းမှတ်သုံးသစ်တောမျိုးကို အပူပိုင်းဒေသရှိ ခြောက်သွေ့ချိန် တိုတောင်းသောဥတု ထင်ရှားစွာရှိသည့် ဒေသများ၌ တွေ့ရသည်။ ဒီနှစ်ယန်င်းအရွှေ့ဘက်ပိုင်း၊ ဉာစတွေးလျှတိုက်အရွှေ့ဘက်ပိုင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အင်ဂါနိုင်းနားကျွန်းဆွယ်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်တို့တွင် ပေါက်ရောက်သည်။ အပူပိုင်းမှတ်သုံးတောများသည် မိုးရေခါန်ရရှိမှပေါ်မှတည်၍ သွင်ပြင်လကွွှကာများ ပြောင်း လဲသွားသည်။ မှတ်သုံးတောများရှိ အပင်များသည် ရွက်ပြန်ရွက်ပြတ်ပင်များဖြစ်ပြီး ခြောက်သွေ့သော ဥတုအစပိုင်း၌ အရွက်များကြော်ကျသည်။

ပုံ (၃။ ၈) အပူပိုင်းမှတ်သုံးသစ်တော

ပေါက်ရောက်သော အပင်အမျိုးအစားများမှာ ကျွန်း၊ ပျော်းကတိုး၊ သစ်မာနှင့် ဝါးပင်တို့ဖြစ်သည်။ မိုးသစ်တောများကဲ့သို့ သစ်တောအောက်ခြေထူထပ်မှုမရှိ၍ အဖိုးတန်သစ်များကို အလွယ်တကူ ထုတ်ယူနိုင်သည်။

၃။ မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များ (Mediterranean Forest)

မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များကို မြေထဲပင်လယ် ကမ်းခြေဒေသ၏ ပိုမိုစိစစ်သောအပိုင်းများ၊ အထူးသဖြင့် ဆို့က်ပရပ်၊ အစွဲရေး၊ လက်ဘန်း၊ ဆီးရီးယားနှင့် တူရကီ ကမ်းခြေများ၌တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုရှိ ကယ်လီဖိုးနီးယား၊ တောင်အမေရိကတိုက်၏ အနောက်တောင်ဘက်၊ ဉာစတွေးလျှတိုက်၏ အနောက်တောင်ဘက်တို့တွင်လည်း ပေါက်ရောက်သည်။

ပုံ (၃။ ၉) မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များ

ယင်းဒေသများသည် ဆောင်းရာသီ၌ရွှေပြီး နွေရာသီ၌ ပူဗြိုင်းခြောက်သွေ့သည်။ မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များသည် အမြှစိမ်းရွှေက်ပြန်ချုပ်ပင်များ၊ J. G မိတာထက်နိမ့်သော အပင်ငယ်များနှင့် သံလွင်ပင်တို့ဖြစ်သည်။ မြှက်ပင်များနည်းပါးပြီး တောင်စောင်းများတွင် ထင်ရှုပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။ မွေးကြိုင်ပြီးအနဲ့နှုန်းသော အပင်ငယ်များလည်း ပေါများစွာပေါက်ရောက်သည်။

မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များသည် အမြှစိမ်းရွှေက်ပြန်ချုပ်ပင်များ၊ J. G မိတာထက်နိမ့်သော အပင်ငယ်များနှင့် သံလွင်ပင်တို့ဖြစ်သည်။ မြှက်ပင်များနည်းပါးပြီး တောင်စောင်းများတွင် ထင်ရှုပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။ မွေးကြိုင်ပြီးအနဲ့နှုန်းသော အပင်ငယ်များလည်း ပေါများစွာပေါက်ရောက်သည်။

၄။ သမန္တာအမြှစိမ်းတော့ (Warm Temperate Evergreen Forest)

သမန္တာအမြှစိမ်းတော့များကို တရုတ်နိုင်ငံတောင်ဘက်စွန်းပိုင်း၊ ဂျပန်နိုင်ငံတောင်ဘက်စွန်းပိုင်း၊ အမေရိကန်ပြည်တောင်စွဲ အရှေ့ဘက်ပိုင်းနှင့် တောင်အမေရိကတိုက်အရှေ့ဘက်ပိုင်းတို့တွင် တွေ့ရသည်။

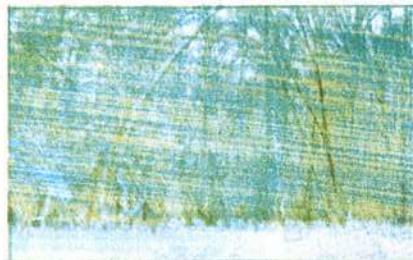
ပိုးတစ်နှစ်ပတ်လုံးရရှိပြီး ဆောင်းရာသီ၌ အပူချိန် ၁၀ ဒီဂရီစိုင်တိဂရီပိုက်ခန့် ရရှိသောဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။ များသောအားဖြင့် အမြှစိမ်းရွှေက်ပြန်ပင်များဖြစ်သည်။ ပေါက်ရောက်သောအပင်များမှာ ဝက်သစ်ချာ (Oak)၊ တတိုင်းမွေး (Magnolia)နှင့် ယူကလစ်ပင် (Eucalyptus) များ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၃၁) သမန္တာအမြှစိမ်းတော့

၅။ အေးသမသစ်တော့ (Cold Temperate Forest)

တရုတ် ဒြောက်ဘက်စွန်းပိုင်း၊ ဂျပန်ဒြောက်ဘက်ပိုင်း၊ အမေရိကန်ပြည်တောင်စွဲ၊ အရှေ့ပိုင်းနှင့် အနောက်ဘက်ပိုင်း၊ ပြင်သစ်၊ ရှာမနီ၊ ပိုလန်၊ ဆီဒင်နှင့် ပြီတိန်နိုင်ငံများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။ ပေါက်ရောက်သောအပင်များမှာ ဝက်သစ်ချာ (Beech)၊ ဘူးချာ (Birch)နှင့် ဟွန်းဘား (Hornbeam) များဖြစ်သည်။ သစ်မှာပင်များနှင့် ရွှေကွန်းတင်းရှုံးတော့များကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ပုံ (၃၂) အေးသမသစ်တော့

၆။ ကိုနိုးသစ်တော့များ ဆို့မဟုတ် ရွှေကွန်းတော့များ (Coniferous Forest)

ဥရောပ၊ အာရှုနှင့် ဒြောက်အမေရိကတိုက်များ၏ အာတိတ်အနီးတစ်ပိုက်ရှုံးဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။ ဆိုက်တေားနီယားဒေသတွင် တိုင်ဝါ (Taiga) ထင်းရှုံးတော့ ၏ ရွှေကွန်းတော့များ ဖုံးလွမ်းနေသည်။ ယင်းသစ်တော့များသည် အာရှုတိုက်ယူရယ်တောင်တန်းဒေသမှ အရှေ့ဘက်ပြည်တောင်

ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအထိ နှီးသည်။

ယင်းသစ်တောရှိရာဒေသသည် လတ္တိကျူးမြင့်ပိုင်းများပြစ်သောကြောင့် နေရာင်ရှိမှုနည်းပါးသည်။ ကျယ်ပြန့်သော နှဲညွှန်နှင့် စိမ့်တောမြေများကို ရေခဲမြစ်များလွှမ်းနေသော ဒေသ၌ တွေ့ရသည်။ ပေါက်ရောက်သောအပင်များမှာ ပိုင်းကား၊ စပ်ရု တို့ ဖြစ်သည်။

ပုံ (ရ. ၁၂) အရွယ်ပြုသောများ

၇။ အရွယ်ပြုသောများ (Tropical Grassland)

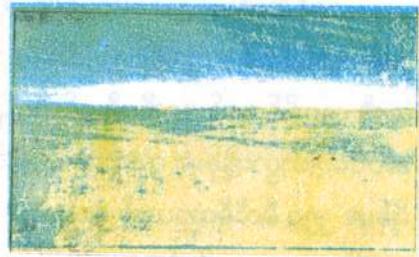
လတ္တိကျူးမြေနှင့် အာဖရိကတိုက်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်တို့တွင် ပေါက်ရောက်သည်။ အီဂျာတာမြေက်ဘက် အာဖရိကတိုက်ရှိ ဆားနားမြေက်ခင်းမှုပြက်များသည် ၃ မီတာမှ ၄ မီတာအထိ မြင့်သည်။

ပုံ (ရ. ၁၃) အရွယ်ပြုသောများ

၈။ သမနိုင်းမြေသောများ (Temperate Grassland)

အလယ်ပိုင်းလတ္တိကျူးမြို့ တိုက်ကြီးများအတွင်းပိုင်းတွင် တွေ့ရသည်။ ဆိုက်ပေးနှီးယား အနောက်တောင်ပိုင်း၊ မြေက်အမေရိကတိုက် အလယ်ပိုင်း၊ တောင်အမေရိကတိုက် အလယ်ပိုင်း၊ အာဖရိကတိုက်တောင်ဘက်စွန်းပိုင်းတို့၏ ပေါက်ရောက်သည်။ ယင်းဒေသများ၏ရာသီဥတုမှာ နွေရာသီ၌ အပူချိန်မြင့်မားပြီး ဆောင်းရာသီ၌ အပူချိန်အလွန် နည်းသည်။ နွေရာသီသည် မိုးအနည်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သစ်ပင်ပေါက်ရောက်ခြင်းမရှိဘဲ မြေက်ခင်းများသာပေါက်သည်။ စတက်မြေက်ခင်းများသည် တောင်ဘက်သို့ရောက်သောအခါ ကန္တာရဆန်လာပြီး မြေက်ဘက်ပိုင်းသို့ရောက်သွားသောအခါ ခွက်ခွဲနွောင်တောများနှင့် ရောသွားသည်။

ပုံ (ရ. ၁၄) သမနိုင်းမြေသောများ

၉။ ကန္တာရန်း ကန္တာရသနပေါက်ပင်များ

(Hot Desert and Semi Desert)

ကန္တာရဒေသပေါက်ပင်များတွင် အာရှတိုက်အနောက်တောင်ဘက်ရှိ အာရောက်နှင့်ပြင်မြင့်မှ အီရန်ကိုဖြတ်၍ အရှေ့မြေက်ဘက်ရှိ ဂို့သီသဲကန္တာရအထိ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတောင်ဘက်ပိုင်း၊ တောင်အမေရိကတိုက်

ပုံ (ရ. ၁၅) ကန္တာရသနပေါက်ပင်များ

အလယ်ပိုင်း၊ ခြားခြောက်သူ့တို့၏ အနောက်ဘက်ပိုင်းတို့တွင် ပေါက်ရောက်သည်။ သဲကန္တာရနေရာ အများအပြားတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များ ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။ ကန္တာရဆန်ဒေသများတွင် မြှက်ပင်များ၊ ချုပ်တိုင်ပယ်များ ပေါက်သည်။ ကန္တာရရှိ အိုအေစစ်များတွင် ရေရှိသည့်အတွက် စွန်ပလွှံပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။

၁၀။ တန်ဖြာဇာသပါက်ဝင်များ (Tundra)

မြှောက်အမေရိကတိုက်၏ မြှောက်ဘက်ပိုင်း၊ အာရုံတိုက်၏ မြှောက်ဘက်စွန်ပိုင်း၊ အာတိတ်ကမ်းခြေတစ်လျှောက် ဒေသများတွင် တန်ဖြာပေါက်ပင်များကို တွေ့ရသည်။ ယင်း ဒေသများတွင် မြေဆီလျှာအတွင်းပိုင်းသည် အစဉ်အေးခဲ့ နေသဖြင့် နွေ့ချေတွေ့တွင် ရော့များအရည်ပျော်လျက်ရှိချိန်၌ ရော့ပင်များပေါက်သည်။

ပု (ရ. ၁၆) တန်ဖြာဇာသပါက်ပင်များ

၁၁။ ဝင်ရှိစွန်းဒေသပါက်ပင်များကို ဂရင်းလန် (Green land)

ဝင်ရှိစွန်းဒေသပါက်ပင်များကို ဂရင်းလန် (Green land) ဒေသတွင် တွေ့ရှိပါက်ပင်နည်းပါးသည်။ အပူခုံးလ၏ အပူချိန်သည် ၁၀ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ်ထက် နည်းသဖြင့် အပင်ပေါက်ပွားချိန်မှာ သုံးလထက် နည်းသည်။ ပျမ်းမျှမြှိုးရေ ခို့မှာ ၂၅၁ မီလီမီတာထက် နည်းသည်။ ပေါက်ရောက်သော အပင်များမှာ ရော့ပင်များ၊ လိုက်ကင်ပင်များ (Lichens)၊ မြှက်မှန်ညှင်းများ (Sedges)ဖြစ်၍ အနည်းငယ်သာ ပေါက်ရောက်သည်။

ပု (ရ. ၁၇) ဝင်ရှိစွန်းဒေသပါက်ပင်များ

အိုကအရှက်များ

- ❖ သဘာဝပေါက်ပင်ဆိုသည်မှာ လူတို့တိုက်ပျိုးမြင်း မဟုတ်ဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် အလိုအလောက် ပေါက်ရောက်နေသောအပင်များ ဖြစ်သည်။
- ❖ အပူပိုင်းအမြစ်မီး မီးသစ်တော့များသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံးအပူချိန်မြင့်မြို့း မီးရေချိန်များ သောဒေသများတွင် ပေါက်သည်။
- ❖ အပူပိုင်းမူတ်သုံးသစ်တော့များကို အပူပိုင်းဒေသရှိ တိုတောင်းသော ခြောက်သွေ့ဥတ္တ တင်ရှားစွာရှိသည့်ဒေသများ၌ တွေ့ရသည်။

- ❖ မြေထပ်လယ်ပေါက်ပင်များကို မြေထပ်လယ်ကမ်းခြေဒေသ၏ ဆောင်းရာသီတွင် မိုးရရှိသည့် ပို့မို့စိစိတ်သောအပိုင်းများတွင် တွေ့ရသည်။
- ❖ သမန္တားအမြှိမ်းတော့များကို မို့တစ်နှစ်ပတ်လုံးရရှိပြီး ဆောင်းရာသီ၌ တစ်ခါတစ်ရုံ အပူချိန် ၁၀ ဒီဂရီစိုင်တိရိတ် ရရှိသောဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။
- ❖ လတ္တိကျူးအမြှိမ်းပိုင်း နေရောင်ခြေားရရှိမှန်သည်။ သော ဒေသများတွင် ရွက်ချွန်တော့များ ပေါက်သည်။
- ❖ လတ္တိကျူးအနိမ့်ပိုင်းအာဖရိကတိုက်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်တို့တွင် အပူပိုင်းမြှုက်ခင်းများ ပေါက်၍ အလယ်ပိုင်းလတ္တိကျူးရှိ တိုက်ကြီးများအတွင်းပိုင်းတွင် သမပိုင်းမြှုက်ခင်းများ ပေါက်သည်။
- ❖ သဲကန္တာရ နေရာအများအပြားတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များကင်းမဲ့လျက်ရှိ၍ ကန္တာရဆန် ဒေသများတွင် မြှုက်ပင်များ၊ ချံပုတ်ငယ်များ ပေါက်သည်။
- ❖ မြောက်အမေရိကတိုက်၏ မြောက်ဘက်ပိုင်း၊ အာရုတိုက်၏ မြောက်ဘက်နှင့်ပိုင်း၊ အာတိတ်ကမ်းခြေတစ်လျှောက်ဒေသများတွင် တန်ဖြာဒေသပေါက်ပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။
- ❖ ဝင်နှုန်းဒေသများတွင် ရေညီပင်များ၊ လိုက်ကင်ပင်များ (Lichens)နှင့် မြှုက်မှန်ည်းများ (Sedges) အမိုက် ပေါက်ရောက်သည်။

ဓလ္ထုများနှင့်ရွှေ့စွားများ:

- ၁။ သဘာဝပေါက်ပင်ဟူသည် မည်ကဲ့သို့သော အပင်မျိုးနည်း။
- ၂။ သင်တို့ဒေသပတ်ဝန်းကျင်တွင် သဘာဝအလျောက်ပေါက်ရောက်နေသော အပင်များကို မှတ်သားပြီး စာရင်းပြုခြင်း။
- ၃။ သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားများကို ဖော်ပြ၍ နှစ်သက်ရာသစ်တော့တစ်ခုအကြောင်းကို ပြောပြုပါ။
- ၄။ မြေထပ်လယ်ပေါက်ပင်များကို မည်သည့်ဒေသတွင် တွေ့ရသနည်း။
- ၅။ သမပိုင်းမြှုက်ခင်းသစ်တော့များတွင် သစ်ပင်များပေါက်ရောက်ခြင်း မရှိဘဲ မြှုက်ခင်းများ သာပေါက်ရောက်သည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၆။ သဲကန္တာရနေရာအများအပြားတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များ ကင်းမဲ့လျက်ရှိ၍ ကန္တာရဆန် သောဒေသများတွင် မည်သည့်အပင်များပေါက်သနည်း။
- ၇။ တန်ဖြာဒေသပေါက်ပင်များကို မည်သည့်ဒေသတွင် တွေ့ရသနည်း။

၃.၄ သစ်တော့များပြုနိုင်းတီးဖွဲ့နှင့် ကာကွယ်ထိနိုင်းသိမ်းခြင်း

သင်္ကာများများတို့

* သဘာဝအရင်းအမြစ်ဟူသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မှ လူတို့ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်သော အရာများ ဖြစ်သည်။ သစ်တော့များပြုနိုင်းတီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများမှာ စိုက်ပိုးပြုသုတေသနများ တိုးချဲတည်ဆောက်ခြင်း၊ ဆည်များ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းများ ဖောက်ခြင်း၊ ထောင်းခုတ်ခြင်းနှင့် စီးပွားပြုစ်သစ်ခုတ်လုံခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

သစ်တော့များပြုနိုင်းတီးဖွဲ့နှင့် ကာကွယ်ထိနိုင်းသိမ်းခြင်း

သဘာဝအရင်းအမြစ်ဟူသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မှ လူတို့ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်သောအရာများ ဖြစ်သည်။ မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ သစ်ပင်၊ တိရှိနှင့် မြစ်နှင့် ခြောင်းများသည် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ဖြစ်သည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို အလွန်အကျိုးစွဲလျင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်။ သစ်အမြောက်အမြှားထုတ်ယူသောကြောင့် သစ်တော့များ ပြန်းတီးလျက်ရှိသည်။ သစ်တော့များပြန်းတီးခြင်းသည် ရောစနစ် (Ecosystem) များကို ပြောင်းလဲပျက်စီးသွားစေနိုင်သည်။

သစ်တော့များသည် ကဗျာရာသီဥတုတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ သစ်တော့များ ဂုတ်လျှောက်သီးလိုက်သောအခါ ကဗျာနှင့်အောက်ဆိုင်များသည် လေထဲတွင်များပြုသာပြီး ကဗျာကြီးကို ပို၍ပုံပြန်လွှာစေသည်။ သစ်ပင်များသည် မြေဆီလွှာကို လေနှင့်ရေတိုက်စားမွှက ကာကွယ်ပေးသည်။ သစ်တော့အရောက် သီးနှံပင်များစိုက်ပျိုးရန်အတွက် ရှင်းလင်းသောအခါ သစ်တော့တွင် စိတ်းနေထိုင်သော ဦးမျိုးဆက်များ ပျက်စီးဆုံးရသည်။

သစ်တော့များပြန်းတီးခြင်းသည် ကဗျာတစ်ဝန်းတွင် အလွန်လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ သစ်တော့များပြန်းတီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများမှာ စိုက်ပျိုးပြုသုတေသနများ ချွဲလာခြင်း၊ ဖြုံးသစ်များ တိုးချဲတည်ဆောက်ခြင်း၊ ဆည်များတည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းများဖောက်ခြင်း ထောင်းခုတ်ခြင်းနှင့် စီးပွားပြုစ်သစ်ခုတ်လုံခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

သစ်တော့များပြန်းတီးမှုကြောင့် ကဗျာကြီးပူဇွဲသာပြောင်းလဲခြင်း၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားမွှာများလာခြင်း၊ ရေကြီးရေလျှော့ပိုများလာခြင်း၊ ဦးမျိုးကွဲများ သေကြေပျက်စီးခြင်းနှင့် စီးခေါင်ခြင်းများ ကြံ့တွေ့ရပေမည်။ အပင်နှင့် သတ္တဝါများ၊ မျိုးတုံးမသွားစေရန်အတွက် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ သစ်တော့များပြန်းတီးမှုကိုပြောရှင်းရန် သစ်တော့များပြန်လည်အစားထိုး စိုက်ပျိုးရမည်။ သေးမွှဲနေရာများ ကို တိုး၍ သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် တောရိုင်းတိရှိနှောနိုးများနှင့် အပင်များကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မည်။ နိုင်ငံအလိုက် သဘာဝပေါက်ပင်များ၊ သဘာဝဘေးမွှဲတော့များနှင့် တောရိုင်းတိရှိနှောနိုး ကာကွယ်ရေးဥပဒေများကိုပြဋ္ဌာန်းပြီး ထိရောက်စွာကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

အဓိကအရှင်များ

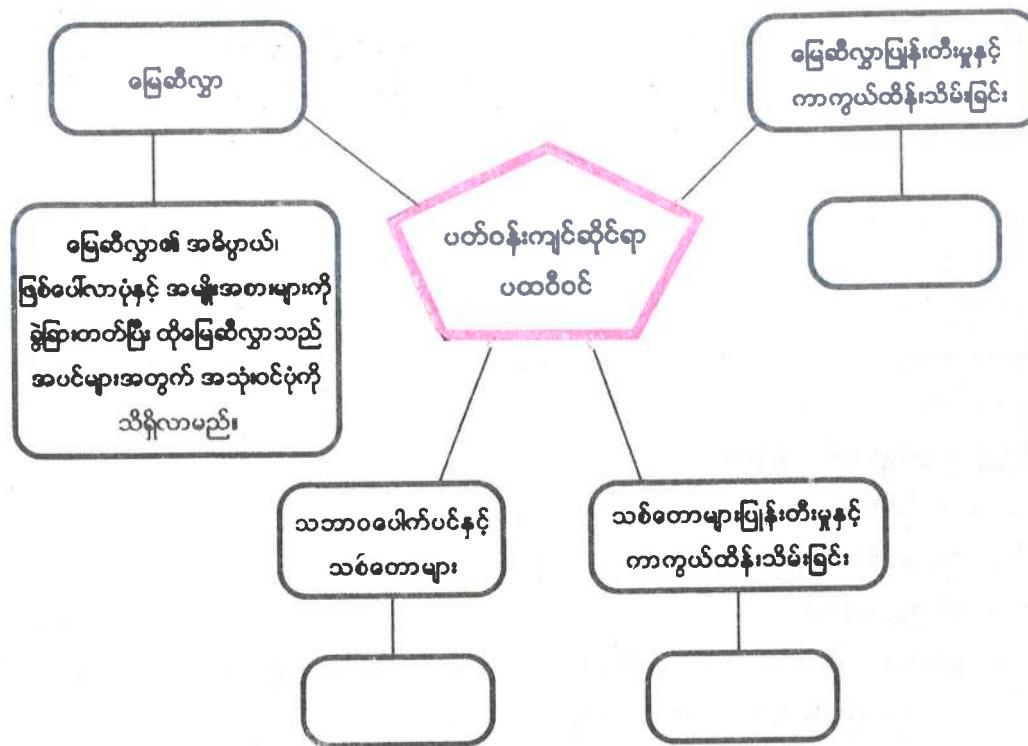
- ❖ သစ်တောများပြန်းတီးခြင်းသည် ဂေဟစနစ် (Ecosystem) များကို ပြောင်းလဲပျက်စီးသွားစေနိုင်သည်။
- ❖ သစ်တောများပြန်းတီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများမှာ စိုက်ပိုးမြေသစ်များ၊ ချွဲလာခြင်း၊ မြို့သစ်များတိုးခွဲတည်ဆောက်ခြင်း၊ ဆည်များတည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းများဖောက်ခြင်း၊ ထင်းခုတ်ခြင်းနှင့် စီးပွားဖြစ် သစ်ခုတ်လဲခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။
- ❖ နိုင်ငံအလိုက် သဘာဝပေါက်ပင်များ၊ သဘာဝသေးမဲ့တောများနှင့် တောရှင်းတိရစ္စာန် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေး၊ အေးများကိုပြောန်းဖြီးထိရောက်စွာကွုင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ သစ်တောများ ဘာကြောင့် ပြန်းတီးရသနည်း။
- ၂။ သင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သစ်တောများရှိနေခြင်းကြောင့် မည့်သည့် အကျိုးကော်မူးများ ရရှိသနည်း။
- ၃။ သင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သစ်တောများထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းကို ကူညီရန်အတွက် မည့်သို့ဆောင်ရွက်မည်ကို တင်ပြပါ။

အစိုး(၃) ပတ်ဝန်ကျင်စိုင်ရာ ပထဝိဝင်အစိုးတွင် သင်ယူနဲ့သာ အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီ၊ ကွက်လပ်များဖြည့်ပါး

အစိန်း(၄)

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ဒေသနှုပ်ထဝိဝင်

နိဒါန်း

- ❖ ဤအခန်းတွင်အာဆီယံနိုင်ငံများဖြစ်သော ကမ္ဘာဒီးယားနိုင်ငံ၊ ပီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရေဆင်း၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပါက်ပင်၊ လူဦးရေနှင့်လူမျိုး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြှေးရေး၊ တွင်းထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ငန်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်း၊ ပို့ဆောင်အတ်သွယ်ရေးနှင့် မြို့တြိုးများအကြောင်းကို လေ့လာသင်ယူကြရမည် ဖြစ်သည်။

ဤသင်စုံစာနှင့်ပတ်သက်၍ သင်သီရိပြီးသော အကြောင်းအရာ

- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်ကြသည့်အပြင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာဒီးယားနိုင်ငံ၊ ပီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံတို့သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။

ဤသင်စုံစာပြီးလျင် သင်သည်အောက်ပါတို့ကိုသိရှိမည်။

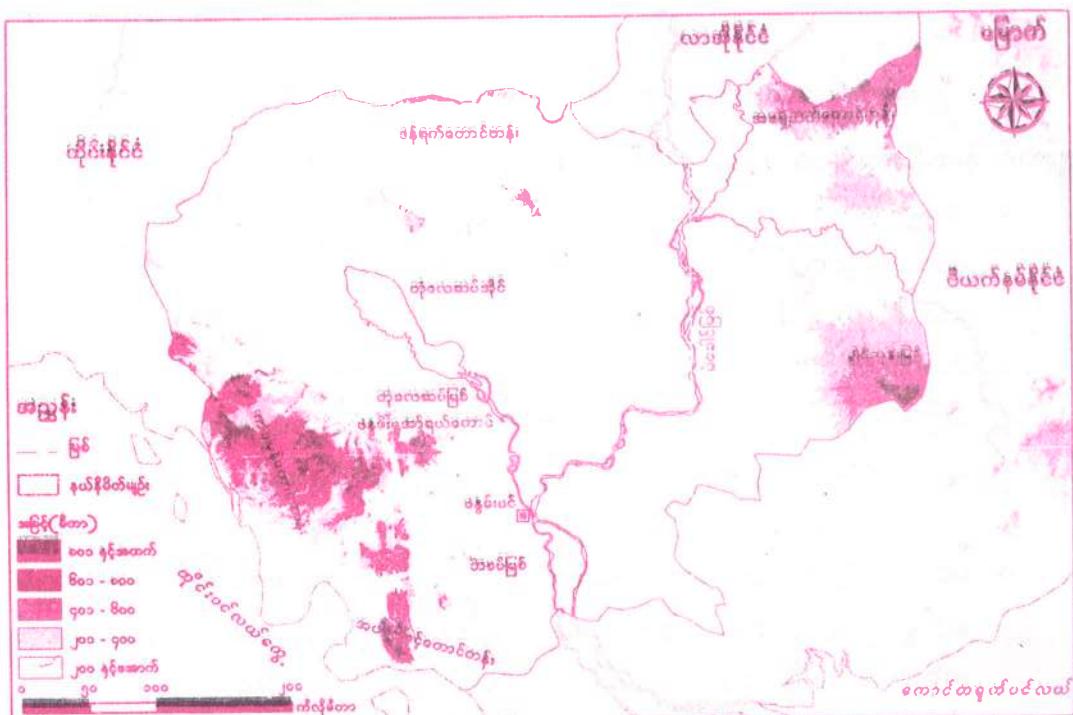
- ❖ ကမ္ဘာဒီးယားနိုင်ငံတွင် ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှုအမွှအနှစ်များစာရင်းဝင် အန်ကောဝပ်ဘုရားကျောင်းနှင့်ရေပေါ်ရှာများတည်ရှိခြင်းတို့ကြောင့် ကမ္ဘာလျည်ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွင် ထင်ရှားသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း သိရှိမည်။
- ❖ ပီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အင်္ဂါးချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဘက်ခုံးအပိုင်းတွင် တည်ရှိပြီး အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှုရှိကြောင်း ဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် မလေးကျွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ အနောက်မလေးရှားနှင့် ဘော်နိုယိုကျွန်းပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားဟူ၍ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းရှိပြီး ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်ရေးသည် အရေးပါသော ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိနိုင်မည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် သာယာလှပသော အပန်းဖြေကမ်းခြေများရှိ၍ ခရီးသွားလုပ်ငန်းများကြောင့် ထင်ရှားသည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ပင်လယ်သို့ တိုက်ရှိက်ထွက်ပေါက်မရှိသော ကုန်းပိုက်နိုင်ငံဖြစ်၍ ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှုမရှိဘဲ ကုန်းတွင်းရေကြောင်းလမ်းအဖြစ် မခေါင်မြစ်ကိုသာ အမိကထားဆက်သွယ်ရကြောင်း သိရှိနိုင်သည်။

၄.၁ ကမ္မာနီးယားနိုင်ငံ (Cambodia)

သင်ဓန်းလမိတ်ဆက်

ကမ္မားနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အ ဂျွိုင်ပါဝင်သာ အဆိုယ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲနိုင်ငံများအဖွဲ့. Greater Mekong Subregion (GMS) ၏အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ပု (၄၁။၁) ကမ္မားမီးယားနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြပု

ମେଘକାଳୀଙ୍କି

တောင်မြှာက်တန်းနေသာ အယ်လီဖုန့်တောင်တန်း (Elephant Mountain) အလယ်ပိုင်းချင့်ဝှမ်း၏ အနောက်ဘက်၌ ထိုင်းနိုင်ငံနယ်နိမိတ်နှင့်ထိစပ်နေသာ ကာဒါမွန်တောင် (Cardamom Mountain) များရှိသည်။

ကရင်း

ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံ၏ အရှေ့ဘက်သုံးပုံတစ်ပုံ၏ မဲခေါင်မြစ်ကြီးသည် အလယ်ပိုင်းချိုင့်မဲးကို
မြောက်မှုတောင်အတိုင်း ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည်။ တုံးလေဆပ်မြစ်သည် မြို့တော်ယန်မဲးပင်အနီး၌
မဲခေါင်မြစ်နှင့်ပေါင်းဆုံးပြီး မဲခေါင်နှင့်ဘတ်မြစ်အဖြစ် ပြန်၍ခွဲသွားပြီး မီယက်နမ်နိုင်ငံမှုတစ်ဆင့်
တောင်တရှုတ်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သွားသည်။

ବ୍ୟାକିତ୍ୟ

အလယ်ပိုင်းချိုင့်ရှမ်းဒေသသည် အပူပိုင်းဆားနားရာသို့တဲ့ ရရှိသည်။ စွန်လမှ နိုဝင်ဘာလသည် မိုးဥတု ဒီဇင်ဘာလမှ စွန်လသည် နေ့ဥတုဖြစ်သည်။ တစ်နှစ်ငံလုံးတွင် အပူပိုင်းမှတ်သုံးရာသို့တဲ့ ရရှိသည်။

သဘာဝပါက်ပင်နှင့်မြို့သိလွှာ

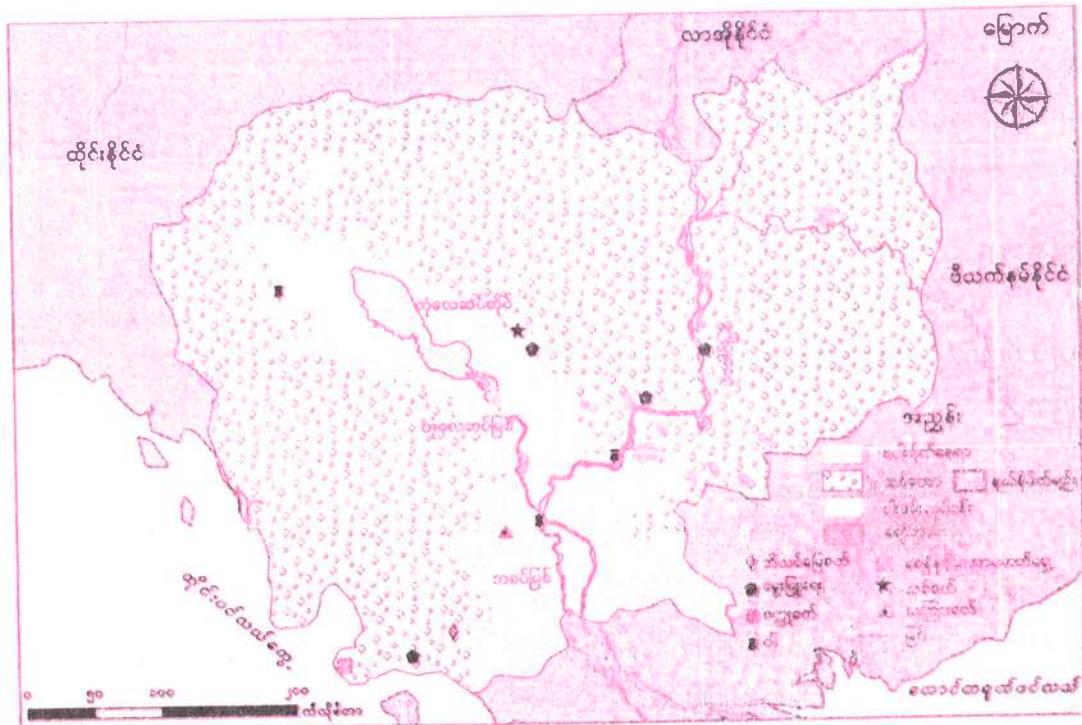
မဲခေါင်မြစ်နှင့်တုလေဆပ်မြစ်တို့၏ ရေလျှော့ပြီးအနည်းကြောင့် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝါမ်းဒေသ
သည် မြေထူးကောင်းသောဒေသ ဖြစ်သည်။ အမြစ်မ်းတော့များကို နေရာအနှံ့တွေ၏ရှု တုလေ
ဆပ်အိုင် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မဲခေါင်မြစ်တစ်လျှောက်တွင် အပူပိုင်းရွက်ပြတ်တော့များကို တွေ့ရသည်။
တုလေဆပ်ရေအိုင်၊ မဲခေါင်မြစ်နှင့် မြစ်ချောင်းငယ်များတွင် မြေထူးကောင်းသော မြေဆီလွှာကိုတွေ့ရ
သည်။ နှင့်တော်အရွှေတောင်ဘက်တွင် မီးတောင်ချော်မြေများကို တွေ့ရသည်။

လူတိုးရောင်လူမျိုး

၂၀၁၃ ခုနှစ် လူဦးရေမှာ ၁၆ သန်းကျော် ဖြစ်သည်။ ကမ္မာနီးယားနိုင်ငံ၏လူဦးရေ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ ခမာလူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေအများစုသည် မြတ်ငြုံးများနှင့် မြေနိမ့်ဒေသများတွင် အခြေခံနေထိုင်ကြသည်။ ထေရဝါဒ ပုဂ္ဂိုလ်ဘာသာ၊ မဟာယာန ပုဂ္ဂိုလ်ဘာသာ၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများ ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးဓရေး

ကမ္မာနီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည်။ စိုက်ပျိုးမြေပေါ်ယာ၏ ၈၅% ခန့်မှာ ပပါးစိုက်ပျိုးသည်။ ဖွဲ့စ်းပင်လွင်ပြင်၊ မဲခေါင်မြစ်နှင့်ဘဝ်မြစ်တစ်လျှောက်လွင်ပြင်များ၊ တုံလေဆပ်အိုင်လွင်ပြင်အနောက်မြောက်ဘက်ဒေသ၊ ထိုင်းပင်လယ်ကျောက်မြောက်လွင်ပြင်များ၏ တောင်စောင်းဒေသများတွင် ပပါးကိုအမိက စိုက်ပျိုးသည်။ အန်ဝါးနှင့်ရော်ဘာသည် နိုင်ငံ၏ ပိုကုန်သီးနှံ ဖြစ်သည်။ ရော်ဘာသည် ဒုတိယအများဆုံးစိုက်ပျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ရော်ဘာကို အရှေ့ဘက် တောင်ကုန်း ဒေသတွင် စိုက်ပျိုးသည်။ ပြောင်း၊ ပဲပိစပ်၊ ဝါ၊ ဆေး၊ ပြုံး၊ ငရှုံးကောင်းနှင့် ကော်စာသည်တို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။

ပု (၄၁၂) ကမ္မာနီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမြေပို့

ဓမ္မားမြေား

ကျွဲ့ နွားများကို ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးရန်နှင့် အသားအတွက်မွေးမြှောက်ပြီး ကျွဲ့ နွားမွေးမြှောက်ပြီးရေးသည် အရေးပါသော အခြားဝင်ငွေရသည့်လုပ်ငန်းလည်း ဖြစ်သည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

ရေခါးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံ၏အရေးပါသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရေခါးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို မဲခေါင်မြစ်နှင့် တုံလေဆပ်ရေအိုင်တို့တွင် အမိက လုပ်ကိုင်ကြသည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

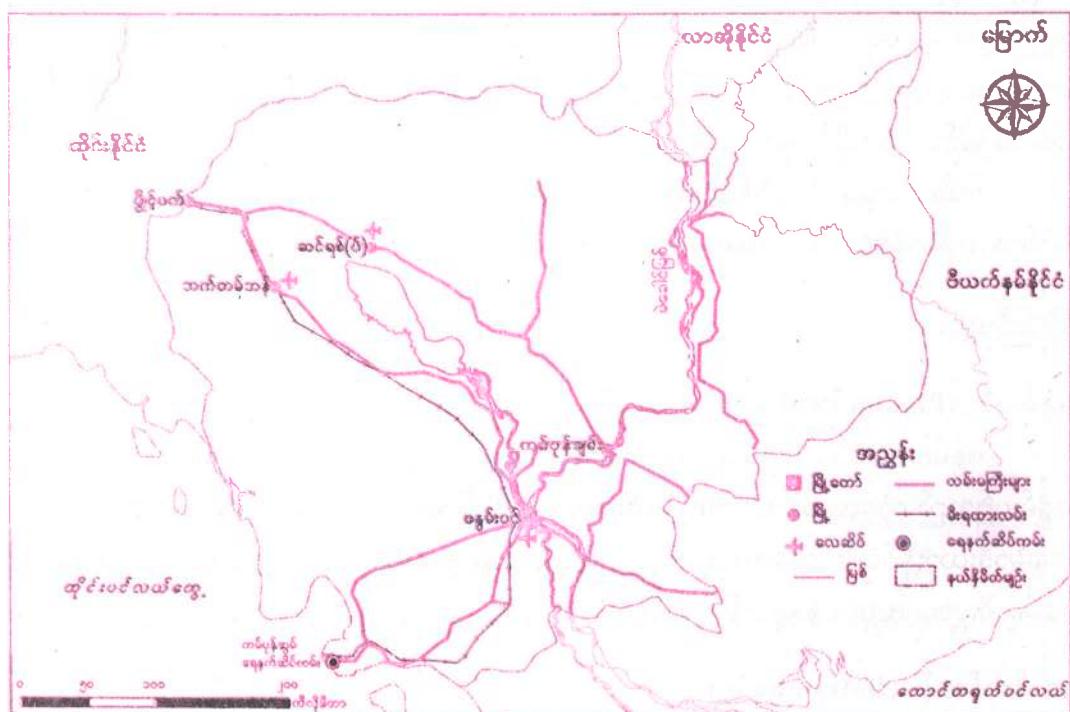
နိုင်ငံခရီယာ၏ ထက်ဝက်ကျော်ခန့်မှာ သစ်တောများရှိသော်လည်း သစ်ထုတ်လုပ်မှု နည်းပါးသည်။ အဓိက သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများမှာ သစ်၊ ထင်းရှားသီ၊ ထင်းမီးသွေးနှင့် သစ်စေး တို့ဖြစ်သည်။

စက်မှုလုပ်ငန်း

ရော်ဘာစက်ရုံ၊ သဗြားစက်ရုံ၊ ဘိလပ်မြေစက်ရုံ၊ ရေနံချက်စက်ရုံ၊ အကဲပ်သားနှင့် စဉ်၊ လုပ်ငန်းများအပြင် ထုံးကျောက်တူးဖော်ခြင်းနှင့် ရွှေထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ကိုလည်း လုပ်ကိုင်သည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

ကမ္မားဒီးယားနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးဟောက်လုပ်ထားသော မီးရထားလမ်းမှာ ၆၀၁ ကီလိုမီတာရှုည်ပြီး ဖန်မှုပင် (Phnom Penh) နှင့် ပို့ဗို့ပင် (Poi Pet)ကို ဆက်ယားသောလမ်းဖြစ်သည်။ အခြားလမ်း တစ်ခုမှာ ၂၆၂ ကီလိုမီတာရှုည်၍ ဖန်မှုပင်မှ ကမ်ပုန်ဆွမ် (Kampong Som) ရေနံကိပ်ကမ်းကို ဆက်ယားသောလမ်း ဖြစ်သည်။

ပုံ (ဂ. ၃) ကမ္မားဒီးယားနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးမြှုပ်ပုံ

០ល្ងាច ប្រព័ន្ធនគ់ព្រៃទូទៅ សម្រាប់បច្ចុប្បន្ន-ភាគរៀងពេជ្យរាជធានី និងប្រទួលបានការអនុវត្តន៍ និងការប្រើប្រាស់បន្ទាន់ ដើម្បីបង្កើតប្រព័ន្ធឌីជីថល នៃប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធឌីជីថល នៃប្រទេសកម្ពុជា នឹងបានបង្កើតឡើងជាប្រព័ន្ធឌីជីថល នៃប្រទេសកម្ពុជាដែលបានបង្កើតឡើងជាប្រព័ន្ធឌីជីថល នៃប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធឌីជីថល នៃប្រទេសកម្ពុជា នឹងបានបង្កើតឡើងជាប្រព័ន្ធឌីជីថល នៃប្រទេសកម្ពុជា ។

ကုန်သွယ်ရေး

အမိကထုတ်ကုန်များမှာ အစားအသောက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ယာဉ်အမျိုးမျိုး၊ စက်မှုလက်မှု ကိရိယာပစ္စည်းများ၊ ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများဖြစ်၍ အမိကပိုကုန်များမှာ သစ်တောထွက်ပစ္စည်း၊ ရော်ဘာ၊ ခ ခထွက်ပစ္စည်းများနှင့် လယ်ယာထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ သွေးကုန်ပစ္စည်းများမှာ ရော့ထွက်ပစ္စည်းများ၊ ရွှေ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့်ဆိုင်သောပစ္စည်းများ၊ စက်ပစ္စည်းအစိတ်အပိုင်းများနှင့် ယာဉ်များ၊ ဆေးနှင့်ဆေးပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် ထိုကုန်ပစ္စည်းများကို တရာတ်ပြည်သူသမ္မတနိုင်ငံ၊ စင်ကာပူနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ တင်သွင်းသည်။

အခိုကကုန်သွယ်ဖက်နှင့်များမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ မြိတ်နှီ၊ ဂျာမနီ၊ ဂျပန်၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနှင့်၊ ကနေဒါနှင့် စပိန်နှင့်တို့ ဖြစ်သည်။

၁၃၁

ភ្នំពេញ (Phnom Penh)

បាត់ដំបង (Battambang)

ဘက်တမ်ဘန်သည် ကမ္မာဒီယားအနောက်မြှောက်ဘက် ဆန်ဂဲ (Sangkae River) မြစ်ကမ်းပေါ်၍တည်ရှိသည်။ လူဦးရေ ၁ သိန်းကျော် နေထိုင်သည်။ ဆန်ဂဲမြစ်ကိုဖြတ်၍ ဖန်မှုပိုင်နှင့် ဘက်တမ်

ဘန်ကို ရထားလမ်းဖြင့်ဆက်သွယ်ထားသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ပိုင့်ပက် (Poi Pet)မှ ထိုင်း နယ်နိမိတ်ထိ ရထားလမ်းများ တိုးချွဲခဲ့သည်။ ဘက်တမ်းဘန်တွင် ခမာအများဆုံးနေထိုင်ပြီး တရာ်နှင့် ပိယက်နမ်လူမျိုး အနည်းငယ် ရှိသည်။

ស៊ែមរាប(សី) (Siem Reap)

ဆင်ရစ်(ပါ)မြို့သည် ကမ္မားဖီးယားနိုင်ငံ၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင်ရှိပြီး ခရီးသွားလုပ်ငန်းဖြင့်ထင်ရှားသောမြို့၊ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၁ သိန်းကျော် နေထိုင်သည်။ ကမ္မားယဉ်ကျေးမှု အမွှေအနှစ်များ၊ စာရင်းဝင် အနေကောဝပ်ဘုရားကျောင်းတည်ရှိရာမြို့ဖြစ်ပြီး ယခင်က အနေကောသည် ကမ္မားဖီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရေပေါ်ရွာများတည်နှုန်းခြင်းသည်လည်း ခရီးသွားလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဆွဲဆောင်ပုံအများဆုံးဖြစ်သည်။

កំពង់ចាម: (Kampong Cham)

ကမ်ပုန်ချမ်းမြှုံသည် ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံ၏တောင်ဘက် မဲခေါင်မြှစ်အနာက်ဘက်ကမ်းပေါ်၍
တည်ရှိသော မြှုံဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၁ သိန်းကော် နေထိုင်သည်။ ရော်ဘာကို အမိကဂိုက်ပျီးသည်။
ရော်ဘာလုပ်ငန်းကို အမိကလုပ်ကိုင်ပြီး သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းလည်း ရှိသည်။

အစိတ်အရုပ်များ

- ❖ ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံသည် ခရိယာစတုရန်းကိုလိုမိတာ ၁ သိန်းခေကျား ကျယ်ဝန်းသည်။
 - ❖ နိုင်ငံ၏အရွှေဘက်တွင် မြိုင်ကုန်းမြင့်တည်ရှိပြီး မြောက်ဘက်တွင် ဒန်ရက်တောင်တန်းများ ရှိသည်။
 - ❖ အပူပိုင်း ဆာားနားရာသို့တဲ့ကို ရရှိသည်။
 - ❖ အမြှစ်မ်းတော့များကို နိုင်ငံ၏နေရာအနဲ့တွင် တွေ့ရှိရသည်။
 - ❖ ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံ၏ လူဦးခေမှာ ၁၆ သန်းကော်ရှိသည်။
 - ❖ ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည်။
 - ❖ မဲခေါင်မြစ်သည် နိုင်ငံအတွင်း မိုးတွင်းကာလတွင် ၁၄၀၀ ကိုလိုမိတာအထိသွားနိုင်ပြီး နွေကာလတွင် ၆၀၀ ကိုလိုမိတာအထိသွားနိုင်သည်။
 - ❖ အမိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ မြိတ်နှာ၊ ဂျာမနီ၊ ဂျပန်၊ တရာတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ ဗောဓာတ်နှင့် စပိန်နိုင်ငံကို ဖြစ်သည်။
 - ❖ ဖန်မ်းပင်သည် ကမ္မာဒီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

လေကျင့်ရန်မေးစွန်းများ

- (၁) ကမ္မားမီးယားနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကို အရပ်မျက်နှာဖြင့်ဖော်ပြပါ။
- (၂) ကမ္မားမီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့ကြီးများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြပါ။
- (၃) ကမ္မားမီးယားနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကို ဆက်စပ်ရှင်းပြပါ။
- (၄) ကမ္မားမီးယားနိုင်ငံသည် ကမ္မားလူညွှေ့ခနီးသွားလုပ်ငန်းတွင် အဘယ်ကြောင့်ထင်ရှားရသနည်း။

၄.၂ မိယက်နမ်နိုင်ငံ (Vietnam)

သင်ဓန်းစာမိတ်ဆက်

မိယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရာတွင် ပါဝင်သောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အင်္ဂါချိုင်းနား ကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဘက်ဆုံးအပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

မိယက်နမ်နိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တိကျူး ၈ မီလီမီ ၃၀ မီနှစ်နှင့် ၂၃ မီလီမီ ၂၂ မီနှစ်ပြေား အရှေ့လောင်ရှိကျူး ၁၀၂ မီလီမီ ၁၀ မီနှစ်နှင့် ၁၀၉ မီလီမီ ၃၀ မီနှစ်ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ နိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက်တွင် တရုတ်ပြည်သူသမ္မတနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်နှင့် အနောက်မြောက်ဘက်တွင် လာအုံနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် ကမ္မားမီးယားနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့် အနောက်တောင်ဘက်တွင် ထိုင်းပင်လယ်ကျွေးတို့နှင့်သည်။ မိယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ဧရိယာမှာ ၃၃၁၂၁၀ စတုရန်းကိုလိုပါတာ ကျယ်ဝန်းသည်။

မြောက်နှာသွင်ပြင်

မိယက်နမ်နိုင်ငံသည် တောင်ကျွန်းထူထပ်သောနိုင်ငံ ပြစ်သည်။ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် မြင့်မားသောကျွန်းမြင့်ဒေသရှိပြီး အမြင့်ဆုံးတောင်မှာ ဖန်ဆီပန် (Fansipan) ဖြစ်၍ မီတာ ၃၀၀၀ ကျော် မြင့်သည်။ ငှင့်သည် အရှေ့တောင်ဘက်သို့ အဲနန်မိုက်တောင်တန်း (Annamite Range) အဖြစ် သွယ်တန်းသွားသည်။ မြောက်ဘက်ရှိမြစ်နှင့်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် တောင်ဘက်မဲခေါင်မြစ်ဝ ကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် လွင်ပြင်များကို တွေ့ရသည်။ အာန်မ်က်မီးတန်းဒေသတွင် မြောက်ဘက်တန်းသော မြောက်မီးဒေသအနည်းငယ်ရှိသည်။ အလယ်ပိုင်းတွင် တစ်ဆက်တည်းမရှိသော ကမ်းနှီးတန်းလွင်ပြင်ငယ်များ ကို တွေ့ရသည်။

ရေဆင်း

မဲခေါင်မြစ်သည် မြောက်ဘက်တရုတ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတွင်မြစ်ဖျားခံ၍ မြစ်လက်ဘက် ပေါင်းများစွာဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မဲခေါင်မြစ်ဝက္ခန်းပေါ်သည် အနည်းများ စုပုံကျရောက်သောကြောင့် ပင်လယ်ဘက်သို့ တိုးချွဲ လျက်ရှိသည်။ အခြားမြစ်များမှာမြစ်နှင့်မြစ် (Red River)၊ ဆိုင်ဂုံမြစ် (Saigon River)၊ ဟူမြစ် (Hau River) စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

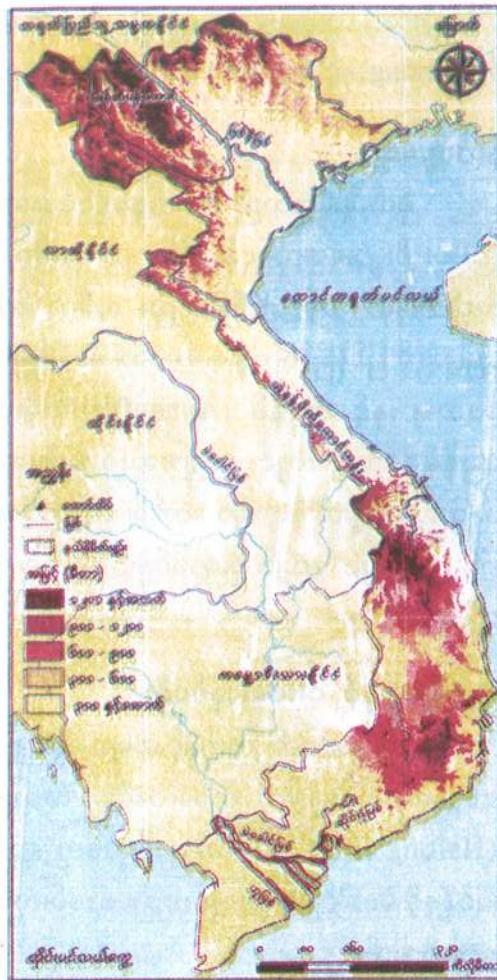
မီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမှတ်သံရာသီ ဥတုရရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ နွေတွင်မိုးရွာ၍ ဆောင်းတွင်ခြောက်သွေးသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံ၏တောင်ဘက်ဒေသထက် မြောက်ဘက်ဒေသက မိုးပို့ရရှိသည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြှုပ်ဆိုလွှာ

အဓိကသစ်တော့များမှာ အပူပိုင်းရွက်ပြတ် တော့များ ဖြစ်သည်။ အချို့နေရာများတွင် အပူပိုင်း အမြှေ့စိမ်းတော့များ၊ အပူလေ့ပိုင်းသစ်တော့နှင့် စိမ့်တော့များကိုတွေ့ရသည်။ မဲခေါင်မြစ်ဝက္ခန်းပေါ် ဒေသတွင် ရေဆင်းည့်ဖျုတ်သွေးသဖြင့် ကျယ်ပြန်သော စိမ့်မြေများကို တွေ့ရသည်။

လူဦးရေ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၉၅ သန်းကော် ရှိသည်။ လူဦးရေ၏ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြို့ပြုနေထိုင်ကြသည်၊ တုကင်းလွင်ပြင် (Tonkin)နှင့် မဲခေါင်မြစ်ဝက္ခန်းပေါ်ဒေသတို့ တွင် လူနေထူထပ်ပြီး မြောက်ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသတွင် လူနေကျပါးသည်။ မြို့ခတ်ဟနိုင်း (Hanoi) တွင် လူဦးရေ ၅၁ သန်းခန့် ရှိသည်။ လူဦးရေအများစုံမှာ မီယက်နမ်လူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ အခြား

ပုံ (၄၃၄) မီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊
မြောက်နာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြုပုံ

တိုင်းရင်းသား လူများမှာ တေ (Tay)၊ ခမာ (Khmer)၊ ထိုင်း (Thai)၊ နိုး (Nung)၊ မွောင် (Muong)၊ ဓိ (Hmong)နှင့် ဒို (Dao) စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အများဆီးကြုံးကြုံသည်။

နိုင်ပြုးရေး

နိုင်ပြုးရေးသည် ပါယက်နာ်နိုင်ငံ၏အရေးကြီးဆုံး ပိုးများရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အမိကတို့ သည်သီးနှံမှာ ဆန်ပါး ဖြစ်သည်။ အမိက နိုင်ပြုးမြေများကို မြစ်နှစ်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ မဲခေါင်မြစ်ဝုံးဒေသများနှင့် အာနမ (Annam) ကမ်းရိုးတန်း မြေနှစ်မြေဒေသများတွင် အများဆုံးနိုင်ပြုးသည်။ အခြား နိုင်ပြုးသီးနှံများမှာ ကော်မီ၊ ရော်ဘာ၊ ဇုန်း၊ ကြံး၊ ကန်စွန်း၊ လျှော့၊ ပိုးတာပင်နှင့် ငရှတ်ကောင်းတို့ ဖြစ်သည်။

မွေးဖြူရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

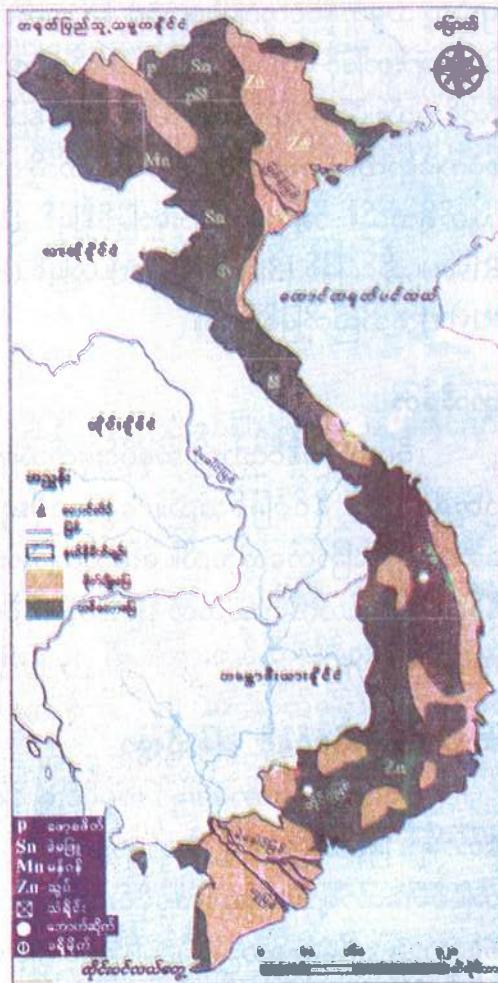
ကြွေး နွား၊ ဝက်၊ ကြော်နှင့် ဘဲများ မွေးဖြူးသည်။ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများကို ဟာလောင်းပင်လယ်အော် (Halong Bay) တွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်။ မြစ်နှစ်မြစ်များတွင်လည်း ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများ၊ ရှိသည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းသည် အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခိုးယာ၏ ထက်ဝက်နီးပါး သည် သစ်တော်များပုံးလွမ်းနေ၍ ပါယက်နှစ်နိုင်ငံ၏ ပိုးများရေးတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍအဖြစ် ပါဝင်သည်။ ဧရာဝတီးတောင်ယာနိုင်ပြုးခြင်း၊ တောင်ယာမီးရှိခြင်း၊ သစ်တော့ခုတ်ခြင်းတို့ကြောင့် သစ်တော်ခိုးယာများကို ပြန်လည်ပြုးထောင်မှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။

တွင်းထွက်

ပါယက်နှစ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါဆုံးတွင်းထွက်ပစ္စည်းမှာ မြစ်နှစ်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ အရှေ့မြောက်ဘက် ရှိ ကျောက်မီးသွေးသို့ကြုံများ ဖြစ်သည်။ အခြားအရေးပါသော ဟွှန်းထွက်ပစ္စည်းမှားမှာ ခဲမဖြူ။

ပုံ (၄၃) ပါယက်နှစ်နိုင်ငံ ပိုးများရေးပြုး

ဖော့စိတ်၊ မန်ဂနီ၊ ခရီးမြိုက်၊ သောက်ဆိုက်၊ ကြေးနှီး သွပ်၊ ခဲ့၊ သံရှိုင်းနှင့် တိုက်တေနိယံတို့ ဖြစ်သည်။ ခဲမဖြူ၍ကို တုံကင်းမြောက်ပိုင်းတွင် တူးဖော်ထုတ်လုပ်သည်။

ကိုယ်လုပ်ငန်း

မာတ်သတ္တမတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်း၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းနှင့် အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းတို့သည် ပိုက်နမ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါသော စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ ဆန်စက်၊ ဆီစက်၊ သစ်စက်၊ ဂုဏ်နှီးစက်နှင့် မော်တော်ယာဉ်တပ်ဆင်သည့်လုပ်ငန်းများလည်း ရှိသည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

ပိုက်နမ်နိုင်ငံ၏ တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းကိုဆက်သွယ်ထားသည့် မီးရထားလမ်းနှင့် ကားလမ်းများရှိသည်။ ရေကြောင်းသွားလာရေးသည်လည်း အရေးပါသည်။ ထင်ရှားသော ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှာ ဟိုချီမင်း (Ho Chi Minh)၊ ဒါန်း (Da Nang)၊ ဟိုင်း (Hai Phong) တို့ဖြစ်သည်။ ဟန္တိုင်း (Hanoi)နှင့် ဟိုချီမင်းမြို့များတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ် ရှိသည်။ ယခုအခါ ပိုက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှုနိုင်းများ၊ တောင်အာရှုနိုင်းများ၊ ဥရောပနိုင်းများ၊ အာဖရိကနိုင်းများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။

ပုံ (င. ၆) ပိုက်နမ်နိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြုပုံ

ကုန်သွယ်ရေး

အမိကတင်ပို့ကုန်များမှာ ဆန်စပါး၊ စားအုန်းဆီ၊ အဝတ်အထည်၊ စိုက်ပျိုးထွက်ကုန်များနှင့် သစ်တော့ထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်၍ စက်မှုကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊ စားသောက်ကုန်နှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများကို တင်သွင်းသည်။

မြို့ကြီးများ

ဟိုရိုမင်းမြို့ (Ho Chi Minh)

ဟိုရိုမင်းမြို့သည် မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၈ သန်းကျော် ရှိသည်။ မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင်ရှိပြီး ဒီပွားရေးအချက်အချာကျသောမြို့ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ရွှေဟောင်းအဆောက်အအုံများ၊ သမိုင်းဝင်နေရာများ၊ ပြတိက်များနှင့် အပန်းဖြေနေရာများကြောင့် ကန္တာလုည်းခဲ့သည်များကို ဆွဲဆောင်ရာမြို့ကြီးတစ်မြို့ ဖြစ်သည်။

ဟနိုင်း (Hanoi)

ဟနိုင်းမြို့သည် မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၂ သန်းကျော် နေထိုင်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းဝင်မြို့ဟောင်းမြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည်။ မြို့ယက်နမ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မြို့သုကာလက်ရာများတွေနှင့်သော အမိုက်မြို့ကြီးတစ်မြို့ ဖြစ်သည်။

ဟိုင်း (Hai Phong)

ဟိုင်းမြို့သည် မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ကမ်းရှိုးတန်းတစ်လျှောက် ကမ်းမြို့ (Cam River)၏အနောက်ဘက်ကမ်းတွင်ရှိပြီး မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် အရေးပါသောဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သည်။ အစားအသောက်လုပ်ငန်း၊ အသေးစားစက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းများရှိသော မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။

ကန်သီ (Can Tho)

ကန်သီမြို့သည် မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံတောင်ဘက် မဲခေါင်မြစ်ဝက္ခန်းပေါ်ဒေသတွင်ရှိပြီး ဆန်ဝပါးနှင့် ရေပေါ်စိုက်ခင်းများကြောင့် ထင်ရှားသောမြို့ ဖြစ်သည်။

အမိုက်အရှုံးများ

- ❖ မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံသည် ဧရိယာစတုရန်းကိုလိုမိတာ ၃ သန်းကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံသည် တောင်ကုန်းထူထပ်သောနိုင်ငံဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏မြောက်ဘက်တွင် မြစ်နှင့်မြစ်ဝက္ခန်းပေါ်ဒေသနှင့် တောင်ဘက် မဲခေါင်မြစ်ဝက္ခန်းပေါ်ဒေသတွင်သာ လွင်ပြင်များကို တွေ့ရသည်။
- ❖ မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမှတ်သုံးရာသီဥတုကိုရရှိသည်။
- ❖ မြို့ယက်နမ်နိုင်ငံ၏လူဦးရေမှာ ၉၅ သန်းကျော်ရှိသည်။
- ❖ စိုက်ပျိုးရေးသည် နိုင်ငံ၏အမိုက်စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

- ❖ ပီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရုံနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရုံနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။
- ❖ ဟန္တိုင်းမြို့သည် ပီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

လေကျင့်ရန်ပေးခွဲနဲ့များ

- (၁) ပီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ အကျယ်အဝန်း၊ နေထိုင်သော လူဦးရေနှင့် လူမျိုးများကို ဖော်ပြပါ။
- (၂) ပီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးအရေးပါပုံကို ဆက်စပ်ဖော်ပြပါ။
- (၃) ပီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်နှင့်မြို့ကြီးများအကြောင်းကို ရှင်းပြပါ။

၄.၃ မလေးရှားနိုင်ငံ (Malaysia)

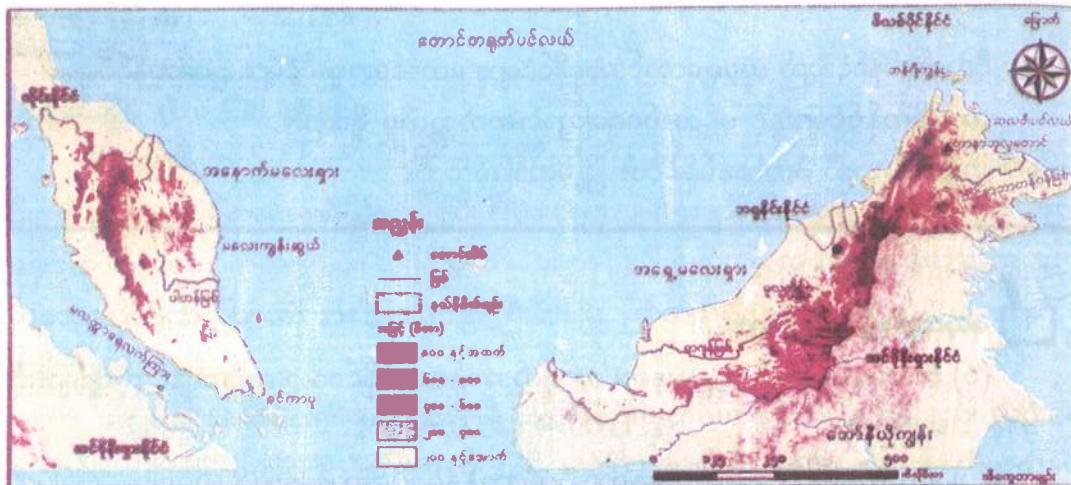
သင်စုံစာမျက်တ်ဆက်

- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် အာရုံတိုက်ကျွန်းဆွယ်ပိုင်း မလေးကွွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ အနောက် မလေးရှားနှင့် ဘော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားဟူ၍ နှစ်ပိုင်းပါဝင်ပြီး တောင်တရုတ် ပင်လယ်က ပိုင်းခြားထားသည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

မလေးရှားနိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တိကျူး ၁ ဒီဂရီနှင့် ၂ ဒီဂရီအကြား၊ အနောက်မလေးရှားသည် အရှေ့လောင်ဂျိုကျူး ၁၀၀ ဒီဂရီနှင့် ၁၀၅ ဒီဂရီအကြား၊ အရှေ့မလေးရှားသည် အရှေ့လောင်ဂျိုကျူး ၁၀၉ ဒီဂရီနှင့် ၁၁၉ ဒီဂရီအကြား တည်ရှိသည်။

အနောက်မလေးရှားသည် အာရုံတိုက်အရှေ့တောင်ပိုင်း မလေးကွွန်းဆွယ်တွင်တည်ရှိပြီး မြောက်ဘက်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်၊ အနောက်ဘက်ကွင် မလက္ခာ ရေလက်ကြားနှင့် ငါးကိုဖြတ်၍ အင်ဒိနီးရှားနိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် င်ကာပူနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ် တည်ရှိသည်။ အရှေ့မလေးရှားသည် ဘော်နီယိုကျွန်း၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင်တည်ရှိပြီး တောင်ဘက်တွင် အင်ဒိနီးရှားနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဆလီးပင်လယ်၊ အနောက်ဘက်နှင့် မြောက်ဘက် တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့် ကျွန်းစုနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံနှင့်လည်း ဝန်ရုတ်တည်ရှိသည်။

ပုံ (၄၁၃) မလေးရှားနှင့်၏ တည်နေရာ၊ ပြောက်နာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်ပြုပဲ

အရှေ့မလေးရှားသည် ဆာဟားနှင့် ဆာရာဝတ်ပြည်နယ်များနှင့် ထိစပ်လျက်ရှိပြီး ဘရှုနိုင်းနိုင်းနှင့် လည်း ဆက်စပ်တည်ရှိသည်။ နိုင်း၏ စုစုပေါင်းခနိုယာမှာ စတုရန်းကိုလိုပိတာ ၁ သိန်းကျော်ရှိသည်။ ကမ်းရှိုးတန်းအရှည် စုစုပေါင်းမှာ ၄၆၅၅ ကိုလိုပိတာရှိပြီး ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းသည် ၂၀၆၈ ကိုလိုပိတာနှင့် အရှေ့မလေးရှားသည် ၂၆၀၇ ကိုလိုပိတာ ရှိသည်။

ပြောက်နာသွင်ပြင်

မလေးကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိ အနောက်မလေးရှားသည် တောင်ထုထပ်သောဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထင်ရှုးသောတောင်တန်းများမှာ တိုတိဝင်ဆာတောင်တန်းဖြစ်ပြီး ငါးတောင်တန်းရှိ ကော်ဘူတောင် (Mount Korbu) သည် ၂၁၁၂ မီတာမြင့်ပြီး အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ တာဟန်တောင်တန်းရှိ တာဟန်တောင် (Mount Tahan) သည် ၂၁၈၆ မီတာရှိပြီး ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းတွင် အမြင့်ဆုံးတောင်ဖြစ်သည်။ ကော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားတွင် တောင်တရုတ်ပိုင်လယ်ကမ်းရှိုးတန်းတစ်လျှောက် ကမ်းရှိုးတန်းမြေနိမ့်ဒေသများကို တွေ့ရသည်။ အင်စိန်းရှားနှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသော နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင် မီတာ ၄၀၀၀ ကျော်မြှင့်များသော ကာနာဘူလူတောင်သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ဖြစ်သည်။ အရှေ့မလေးရှားရှိ မူလူလိုက်ရှု (Mulu Caves)သည် ကဗျာပေါ်တွင် အကြီးမားဆုံးလိုက်ရှုဖြစ်၍ ကဗျာလှည့် ခေါ်သည်များကို အမိန့် ဆွဲဆောင်ရာနေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ မလေးရှားတွင် ကျွန်းများစွာရှိပြီး ဆားဟားပြည်နယ်ရှိ ဘန်ဂျိုကျွန်း (Bangi Island)သည်အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် မလေးရှားကမ်းရှိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် သန္တာကောက်တန်းများကိုလည်း တွေ့ရသည်။

၁၃၈

မလေးရှားနိုင်ငံသည် မြစ်၊ ချောင်း ပေါ်များသောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ အနောက်မလေးရှားတွင် အရှည်ဆုံးဖြစ်သော ပါဟန်မြစ်သည် ၄၃၅ ကီလိုမီတာရှည်၍ တောင်တရှုတ်ပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ အရှေ့မလေးရှားတွင် အရှည်ဆုံးဖြစ်သော ရာဂျာန်မြစ် (Rajang River)သည် ၅၆၀ ကီလိုမီတာရှည်ပြီး ဘော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ ဆာရာဝတ်(Sarawak)ပြည်နယ်ကိုဖြတ်သန်းစီးဆင်း၍ တောင်တရှုတ်ပင်လယ်အတွင်းသို့စီးဝင်သည်။ ဆားဗား (Sabah) ပြည်နယ်ရှိ ကင်နားဘာတန်ဂန် (Kinabatangan) မြစ်သည် ၅၆၀ ကီလိုမီတာရှည်ပြီး ဒုတိယအရှည်ဆုံး ဖြစ်သည်။

ଫୁଲିତ

မလေးရှားနိုင်ငံသည် အီကွေတာရပ်ဝန်းဒေသတွင်တည်ရှိပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံးပူ၍၌၌တိတေသာ အီကွေတာရာသီဥတု ရရှိသည်။ ပျမ်းမျှအပူချိန် ၂၂ ဒီဂရီစွဲတိကိုရိတ် ရရှိသည်။ အပြောမှ စက်တင်ဘာလအထိ အနောက်တောင်မှုတ်သုံးလေ ရရှိသည်။ အောက်တို့ဘာလမှ မတ်လအထိ အရှေ့မြောက်မှုတ်သုံးလေရရှိသောဒေသ ဖြစ်သည်။

သဘာဝပါက်ပင်နှင့် မြေဆိပ္တာ

မလေးရားနိုင်ငံတွင် အပူရိုင်းမီးသစ်တောများကိုတွေ့ရပြီး နိုင်ငံ၏ ၅၀% ကျော်ဖူးလွှမ်းလျက် ရှိသည်။ မလေးကျွန်းဆွယ်တွင် စန္ဒကူးပင်(Sandalwood)၊ ကျွန်းသစ်၊ အုန်းနှင့် ထန်းပင်များစွာ ပေါက်ရောက်သည်။ ဆားဟား(Sabah)နှင့် ဆာရာဝတ်(Sarawak)ပြည်နယ်တို့တွင် သစ်မာပင်များ၊ စိမ့်တော့၊ ဒီဇရေတောများ(Mangroves)ကိုတွေ့ရသည်။ မြေနိမ့်ဒေသများနှင့် ကမ်းရှိတန်းဒေသများတွင် စိမ့်မြေ၊ ကမ်းမြင့်ဒေသများတွင် ဂုဏ်မြေဆိပ်လွှာကို တွေ့ရသည်။

လူတိုးဓာတ် လူမျိုးနား

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် မလေးရွားနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းလူဦးရေမှာ ၃၁ သန်းကျော် ရှိသည်။ မလေးကျွန်းဆယ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းရှိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် အများဆုံးနေထိုင်ကြသည်။ မလေးလူမျိုး အများဆုံးနေထိုင်၍ အများစုံမှု အစွဲလမ်းဘာသာကိုကိုကွယ်၍ ဟန်ဘာသာဝင် အနည်းငယ်ရှိသည်။ ဆစ် (Sikh) လူမျိုး၊ အိန္ဒိယနှင့် တရာ်လူမျိုး အနည်းငယ်ရှိသည်။

နိဂုံးမြတ်

စိုက်ပျိုးရေးကိုလုပ်ကိုင်ကြသည်။ စပါး၊ ရော်ဘာနှင့်ဆီအုန်းကို အများဆုံး စိုက်ပျိုးသည်။ ဆာရာဝတ်ပြည်နယ်တွင် နာနတ်၊ အုန်း၊ ကိုကိုး၊ ငရှုတ်ကောင်းနှင့် အုန်းဆဲခြောက်တို့ စွဲက်ရှိသည်။

တိရွှေသုန်ဓမ္မဗြားမြှေးမြှေး

ကျွဲ့ နွားများကို လယ်ယာဖုံးကိုပျော်ပျိုးရေးအတွက် မွေးမြှေးကြသည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

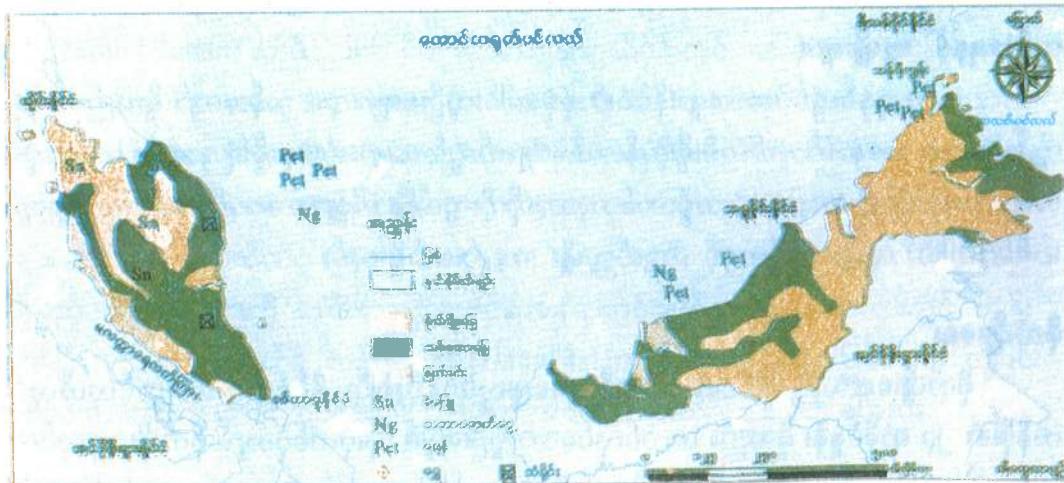
ရေခါး၊ ရေဝန် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ရေခါးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို မြစ်ချောင်းများနှင့် လယ်ကွင်းများ၊ ရေသွယ်မြောင်းများတွင် စပါးစိုက်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရှိတန်း တစ်လျှောက်တွင် ရေဝန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သည်။

သစ်ဓကာလုပ်ငန်း

နိုင်ငံ၏သစ်ဓကာများကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် သစ်ဓကာအော်ယာနှစ်သိန်းနီးပါးကို နှစ်စဉ် ပြန်လည် စိုက်ပျိုးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

သတ္တုတူးဖော်ပြင်းလုပ်ငန်း

မလေးရှားသည် ခဲမဖြူအများဆုံးထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အခြားတွင်းထွက်များမှာ သံရှိင်း၊ ရွှေ၊ အဖြိုက်နှင်း၊ မန်ဂနိုက်နှင့် ခမြေစေးဖြူတို့ဖြစ်သည်။ အမိကသယ်လာတဗ္ဗာ ရေနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ ဖြစ်သည်။ အမိကဓာတ်ငွေ့တွင်းများမှာ မလေးကွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိ ထရင်ဂါန်းကမ်းလွန်၊ ဆားဗားနှင့် ဆာရာဝတ်ကမ်းလွန်တွင်းတည်ရှိသော လူကိန်းယားအလယ်ပိုင်း ဘင်တူလာနှင့် လူတွန်းတွင်းများ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄၁) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြုပို့

၁၀။ မှုလုပ်ငန်း

အခိုကစာက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ရော်ဘာ၊ တာယာ၊ ဆီအုန်း၊ ဓာတုပစ္စည်း၊ သုံးထပ်သား၊ ပရီဘောဂနှင့် သံမဏီထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ အထည်အလိပ်စားသောက်ကုန်၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်း၊ မော်တော်ယာဉ်နှင့် ရုပ်မြှင်သံကြားထုတ်လုပ်မှုတို့ ဖြစ်သည်။

၁၁။ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

မလေးရွားဘွယ် ကမ်းရှိုးတန်းများတွင် မြောက်နှင့်တောင်သွယ်တန်းနေသာ အခိုကလမ်းမကြီးများရှိသည်။ သဘောဆိပ်ကမ်းများမှာ ကိုလန် (Kelang)၊ ဂျိဟိုးဘာရား (Johor Bahara) နှင့် ဂျော့ချုတောင်း (George Town) တို့ ဖြစ်သည်။ အခိုကဆိပ်ကမ်းမှာ မြောက်ဘက်ရှိ ဘတ်တာဝတ် (Butterworth) ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာလေဆိပ်များမှာ ကွာလာလမ်းပူ (Kuala Lumpur)၊ ပိန် (Penang)၊ မလက္ဗာ (Malacca) နှင့် ကိုတာကင်နာဘာလူး (Kota Kinabalu) တို့ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄၁၉) မလေးရွားနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြုပြု

မလေးရွားကျွန်ုင်းဘွယ်ပိုင်းဖြစ်သော အနောက်မလေးရွားတွင် ကျွန်ုင်းဘွယ်ပိုင်းရှိ ပြည်နယ် ၁၁ ခု ကို ဆက်သွယ်နိုင်သော ရထားလမ်းကွန်ရက်ရှိသည်။ အရှေ့မလေးရွားတွင် ဆားဟားပြည်နယ်တစ်ခု တည်းသာ ရထားလမ်းဆက်သွယ်မှုရှိသည်။

အခိုကကားလမ်းမှာ မိုင်ပေါင်း ၅၀၀ ကျော်ရှည်လျားသည့် စင်ကာပူမှုမြောက်ပိုင်း ထိုင်းနယ်စစ်ရှိ မလေးကျွန်ုင်းဘွယ်ကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ မလေးရွားနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတကာနှင့်ဆက်သွယ်သည့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များစွာရှိသည်။

ကုန်သွယ်ရေး

အမိကပိုကုန်များမှာ သံရှင်း၊ ဆီအုန်း၊ နာနတ်၊ စည်သွတ်ဘူး၊ အပူပိုင်းသစ်တောထွက်ပစ္စည်းနှင့် အုန်းဆံခြောက်တို့ ဖြစ်သည်။ အမိကသွေးကုန်များမှာ စက်ပစ္စည်း၊ ဆက်သွယ်ရေးကရိယာ၊ စားသောက်ကုန်၊ ဓာတုနှင့်ကုန်ခြောပစ္စည်းများဖြင့် သည်။ အမိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ ပြီတိန်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဂျပန်၊ စင်ကာပူ၊ ဧစာကြေးလျှေး၊ ထိုင်ဝမ်နှင့် အိန္ဒိယတို့ ဖြစ်သည်။

မြို့တြေးများ

ကွာလာလမ်းမြို့ (Kuala Lumpur)

ကွာလာလမ်းမြို့သည် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်နှင့်အတြေးဆုံးမြို့ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၂၁၇၅၈၆၄ သန်းကျော် နေထိုင်သည်။ အပန်းဖြေရာနေရာ၊ တေးဂါတပြခာန်းများဖြင့် ကမ္မာလှည့်ခဲ့သွားမှားကို ဆွဲဆောင်သော မြို့တော်မြို့၊ ဖြစ်သည်။ စက်မှုထွန်းကားရာမြို့လည်း ဖြစ်သည်။

ဂျောက်တော် (George Town)

ဂျောက်တော်မြို့သည် မလေးရှား၏ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ ပိန်ကျွန်းပေါ်ရှိ မြို့တော်မြို့ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၂၁၇၅၈ၶ၉ သန်းကျော် နေထိုင်သည်။ စာပေပွဲတော်၊ ပိန်ရှုကွဲပေဒါ်ယျာဉ်များရှိ၍ ထုတ်ရှားသောမြို့တော်မြို့၊ ဖြစ်သည်။

ဂျိဟိုး (Johor)

ဂျိဟိုးမြို့သည် မလေးရှားဆွယ်၏တောင်ဘက်ရှိ မြို့တော်မြို့ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ အမိကလုပ်ကိုင်သည့် မြို့ဖြစ်ပြီး မလေးရှားနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများအတွက် အမိက စီးပွားရေးမြို့ဖြစ်သည်။ နန်းတော်သည် အမိက သမိုင်းဝင်နေရာဖြစ်ပြီး ပြတိက်၊ အနုပညာပြခာန်းများ ရှိသည်။

အီပို (Ipoh)

အီပိုမြို့တွင် သမိုင်းဝင်ပြတိက်၊ သံသတ္တာတွင်းများနှင့် ကော်ဖို့တော် ကျင်းပခြင်းတို့ကြောင့် ကမ္မာလှည့်ခဲ့သည့်များကို ဆွဲဆောင်လျက် ရှိသည်။

အမိကအရှက်များ

- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံ၏အရှိယာမှာ စတုရန်းကိုလိမ့်တာ ၁ သိန်းကျော်ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ အရှေ့မလေးရှားရှိ မူလူလိုက်ရှာသည် ကမ္မာပေါ်တွင် အတြေးဆုံးလိုက်ရှုဖြစ်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် အီကျော်ရပ်ဝန်းဒေသတွင်ရှိပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံးပူ၍ စိစ္စတ်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် အပူပိုင်းမီးသစ်တော်များကို တွေ့ရသည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဂုဏ်ပေါင်း လူဦးရေမှာ ၃၁ သန်းကျော်ရှိသည်။

- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာနှင့်ဆက်သွယ်သော ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့၊ မူးဘွာရှိသည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ခဲမဖြူ။ ရော်ဘာနှင့် ဆီအုန်း အများဆုံးထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ကွာလာလမ်ပူမြို့၊ ဖြစ်သည်။

လေကျင့်ရန်မေးစုန်းများ

- (၁) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ မြေမှုက်နှာသွင်ပြင်နှင့်ရေဆင်းအကြောင်းကို ဆက်စပ်ဖော်ပြပါ။
- (၂) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ သတ္တတူးဖော်ခြင်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းအကြောင်းကို သုံးသပ်တင်ပြပါ။
- (၃) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်နှင့်မြို့ကြီးများအကြောင်းကို ရှုင်းပြပါ။
- (၄) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ တည်နေရာကွဲပြားခြားနားချက်ကို ကလွှာဒီးယားနိုင်ငံနှင့် ပီယက်နမ် နိုင်ငံတို့၏ တည်နေရာကိုလေ့လာပြီး သုံးသပ်တင်ပြပါ။

၄.၄ ထိုင်းနိုင်ငံ (Thailand)

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရုပ်ပထဝိဝင်ကို သင်ရှိးသစ် ဆင့်မှတန်းတွင် သင်ကြားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ တောင်တန်းများ၊ မြစ်ချောင်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တောင်တန်းများ၊ မြစ်ချောင်းများနှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိသကဲ့သို့ ရာသီဥတ္တနှင့်သဘာဝပေါက်ပင်သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ဆင်တူသည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တိကျူး ၆ ဒီဂရီနှင့် ၂၁ ဒီဂရီကြား၊ အရှေ့လောင်ကျူး ၁၀၀ ဒီဂရီနှင့် ၁၀၅ ဒီဂရီကြားတွင် ကည်ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ဘက်နှင့် အရှေ့ဘက်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ကလွှာဒီးယားနိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် ထိုင်းပင်လယ်ကျော်နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံ၊ မြောက်ဘက်နှင့်အနောက်ဘက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ကပ္ပလီပင်လယ်တိုနှင့် နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဧရိယာစတုရန်းကိုလိုပိတာ ၅၀၀၀၀၀၀ ကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။

မြေမှုက်နှာသွင်ပြင်

ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြေမှုက်နှာသွင်ပြင်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ၄ ပိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။

- (၁) မြောက်ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ

- (၂) ကိုရတ်ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသ
- (၃) အလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်ဒေသနှင့်
- (၄) ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းဒေသတို့ဖြစ်သည်။

ဇူလိုင်း

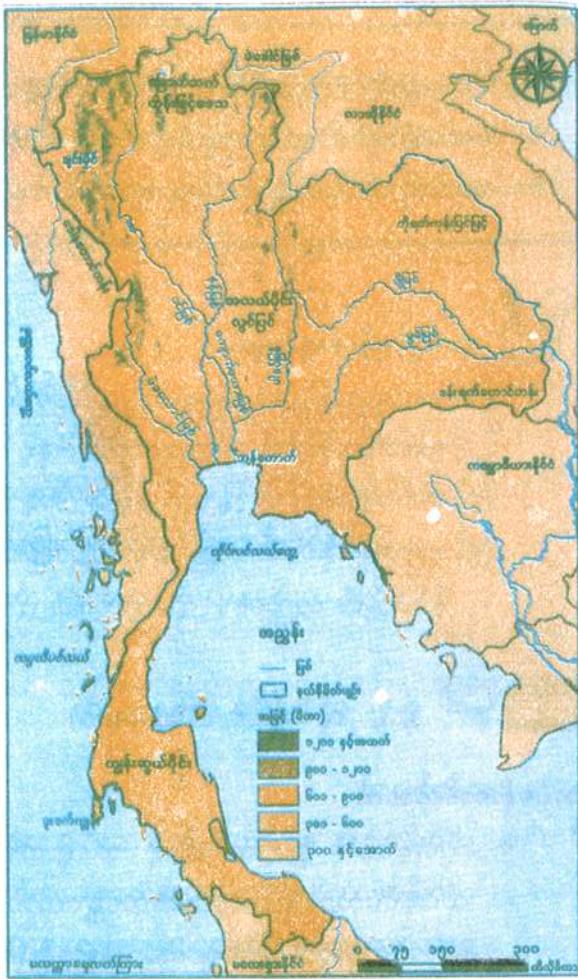
ထိုင်းနိုင်ငံ၏အဓိကမြစ်မှာ ကျောက်ဖယား (Chao Phraya) မြစ်ဖြစ်သည်။ ပါစင် (Pa Sak) မြစ်သည် အယူဒွယ်မြို့၊ အနီးတွင် ကျောက်ဖယား (Chao Phraya) မြစ်အတွင်း သို့စီးဝင်သည်။ မဲခေါင်မြစ်သည် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်လာအိုနိုင်ငံကြား နယ်နိမိတ်မြစ်ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အနောက်တော်မှတ်သုတေသန မေလမှ အောက်တိုဘာလအတွင်း အပူခုံးလများ ဖြစ်သော်လည်း မိုးရွာသွန်းမှုကြောင့် စိစစ်သည်။ အောက်တိုဘာလမှ မတ်လအထိ အရွှေမြောက်မှတ်သုတေသန တိုက်ခတ်၍ အေးမြှုပြီး ခြောက်သွေ့သည်။ မတ်လမှ မေလအထိကာလသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အမြောက်သွေ့ဆုံးကာလဖြစ်သည်။ အစိကအားဖြင့် အပူပိုင်းမှတ်သုတေသန ရရှိသည်။

သဘာဝပါက်ပင်နှင့် ပြေဆိုစွာ

ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် အရွှေမြောက်ပိုင်းတွင် ရွှေကြပ်ပြတ်တော့ နိုင်ငံတော်ပိုင်းတွင် အပူပိုင်းအမြစ်များတော့ ကမ်းရှုံးတန်းဒေသတွင် ဒီရေတော့များကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လွှဲပြင်ပိုင်းတွင် ပြည့်ကောင်းမွန်သော နှစ်းမြေဆီလွှာရရှိသည်။ ကုန်းမြှင့်တော်ကုန်းတော်တန်းတွင် ဂုဏ်ပိုင်း ဂုဏ်ဆွယ်မြေများ ရရှိသည်။

ပုံ (၄. ၁၀) ထိုင်းနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ ပြောက်နာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆာင်ပြုပုံ

လူဦးရောင် လူမျိုးများ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်င်၏လူဦးရေမှာ ပြည်သူန်းကော်မြို့ပြီး အများစုသည် ထိုင်းလူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ တရုတ်၊ မလေး၊ လော၊ ခမာ၊ မိယက်နမ်လူမျိုးတို့ကို တွေ့ရသည်။ လူဦးရေ၏ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ပြီး အစွဲလာမ်၊ ခရစ်ယာန်နှင့် အခြားဘာသာဝင်များလည်း နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်စာရင်းအရ ဘန်ကောက်မြို့၏ စုစုပေါင်းလူဦးရေမှာ ၁၄ သန်းခန့် ရှိသည်။

နိုက်ပျိုးရေး

နိုက်ပျိုးရေးသည်ထိုင်းနိုင်င်၏ အမိကစီးများရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ပပါးသည် အနေပါဆုံး သီးနှံဖြစ်သည်။ ပပါးသည် အမိကစားသုံးသီးနှံဖြစ်သကဲ့သို့ နှင့်ခြားဝင်ငွေ အများဆုံးရရှိသည်။ ပပါးအပါအဝင် စိုက်ပျိုးသီးနှံများကို နိုးရာနည်းလမ်းများဖြင့် အားမှုန်စိုက်ပျိုးသကဲ့သို့ ပပါးကိုအမိက တင်ပို့ရောင်းချက်ရည်ရွယ်၍ ခေတ်မိနည်းပညာများဖြင့်လည်း အားသွန်စိုက်ပျိုးသည်။ ခြံကျယ် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများလည်း ရှိသည်။

ရော်ဘာစိုက်ပျိုးခြင်းသည် ဒုတိယအရေးပါဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်င်တွင် အခြားစိုက်ပျိုးသော သီးနှံများမှာ ကြံ့နှင့်ပဲအမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်သည်။ ဆေးရွက်ကြီးကို မြောက်ပိုင်းလေးမယ်လွင်ပြင်နှင့် အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် အမိက စိုက်သည်။ ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းတွင် အုန်းစိုက်ပျိုးရေးကို အမိက တွေ့ရသည်။ သစ်သီးပင်များကို အနောက်မြောက်ဒေသတွင် စိုက်ပျိုးသည်။

မွေးမြှုပူရေးလုပ်ငန်း

မွေးမြှုပူရေးလုပ်ငန်းများကို အမိကအားဖြင့် ကိုရတ်ကုန်းပြင်မြှင့်ဒေသတွင် တွေ့ရသည်။ ဘန်ကောက်လွင်ပြင်၏ အနောက်ဘက်ပိုင်းတွင် ဝက်၊ နှီးစားနွား၊ ကြော်၊ ဘ စသည်တို့ကို ခေတ်မိနည်းများဖြင့် မွေးမြှုပူလျက်ရှိသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဆင်ကိုမွေးမြှုပြီး ခရီးသွားလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုသည်။ မိကျောင်းမွေးမြှုပူရေးသည် ဝင်ငွေကောင်းသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ငါးဖော်လုပ်ငန်း

ထိုင်းနိုင်င်၏ ရေခါ့ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို နိုင်းအလယ်ပိုင်း အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် များစွာ တွေ့ရသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရှိုးတန်းရှည်လားသောကြောင့် ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးပါသည်။ ပင်လယ်ငါးဖမ်းခြင်းလုပ်ငန်းကို ကျွန်းဆွယ်ပိုင်း၊ အနောက်ဘက်ကမ်းခြား အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတို့တွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ရနောင်း (Ranong)၊ ခွန်ဖုန် (Chunphon)၊ စမတ်ဆခွန်

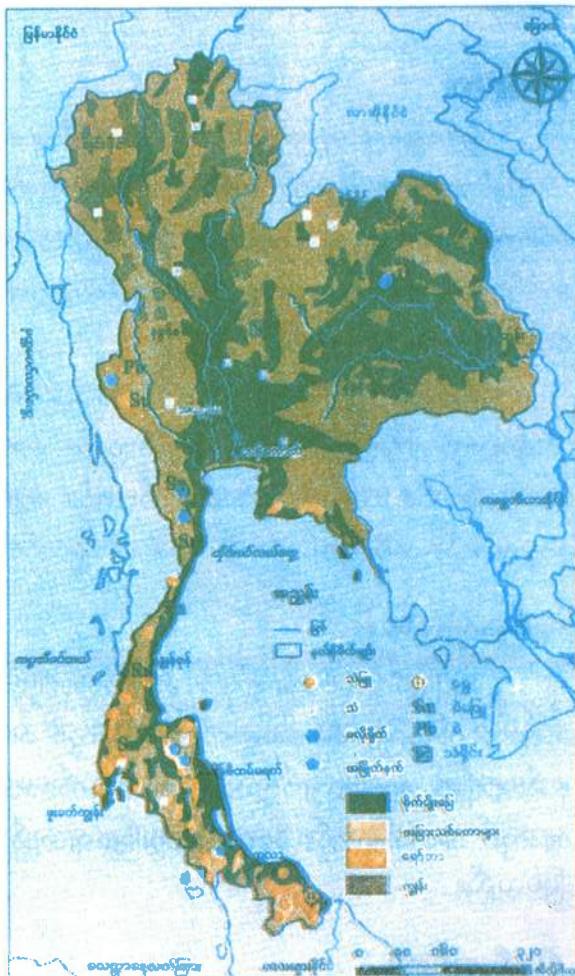
(Samutsakhon)၊ ခုန်သာဘူရီ (Chanthaburi) တို့သည် အနေပါသော ပင်လယ်ငါးဖမ်းဆိပ်ကမ်းများ ဖြစ်သည်။ ရေခါးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို မဲနမ်ကျောက်ဖယားမြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်ရှိ မြစ်ချောင်းများနှင့် စိုက်ခင်းများတွင် ပပါးနှင့်ငါးပူးတွဲ၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ပလာတူးငါးနှင့်ပုဂ္ဂန်းအမိကတ်ပို့ရောင်းချသောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေကို အမိကရရှိစေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် ရွက်ပြတ် တော့များရှိသည်။ ကျွန်းသစ် အမိကထွက်ပြီး ကည်နှင့် အခြားသစ်မာများ၊ ထင်း၊ မီးသွေး၊ ရှားစေး၊ ချိပ် စသည်တို့လည်း ထွက်ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတို့မှ သစ်ကြံးကြမ်းများကို တင်သွင်းပြီး ကုန်ချာထုတ်လုပ်၍ ကဗ္ဗာ့ရွေးကွက်သို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက် ရှိသည်။

တွင်းထွက်

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ခဲမဖြူနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့မှလွှာ၍ တွင်းထွက်အရေးအမြစ်နည်းပါးသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ဘက်၊ အနောက်ဘက်နှင့် ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိတောင်တန်းများတွင် ခဲမဖြူ။ အဖြိုက်နက်တို့တွေ့ရှိသည်။ အခြားတွင်းထွက်ပစ္စည်းများမှာ သံရှိင်း၊ အဖြိုက်နက်၊ မန်ဂနီ၊ ခနောက်စိမ်း၊ ရွှာ၊ ကြေးနှင့် ခဲတို့ဖြစ်သည်။ ရေနှစ်ကို ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်း တောင်ပိုင်းလွင်ပြင်း၊ ကိုရတ်(Khorat)ကုန်းမြို့၊ ထိုင်းပင်လယ်ကျွေး၊ အန်ဒမန်ပင်လယ်(ကပ္ပလီပင်လယ်) တို့တွေ့ရသည်။ ထိုင်းပင်လယ်ကျွေးကမ်းလွန်ရေတိမိပိုင်းမှ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို အမြောက်အမြား တူးဖော်ရရှိသည်။

ပုံ (၄. ၁၁) ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်အဖြူပုံ

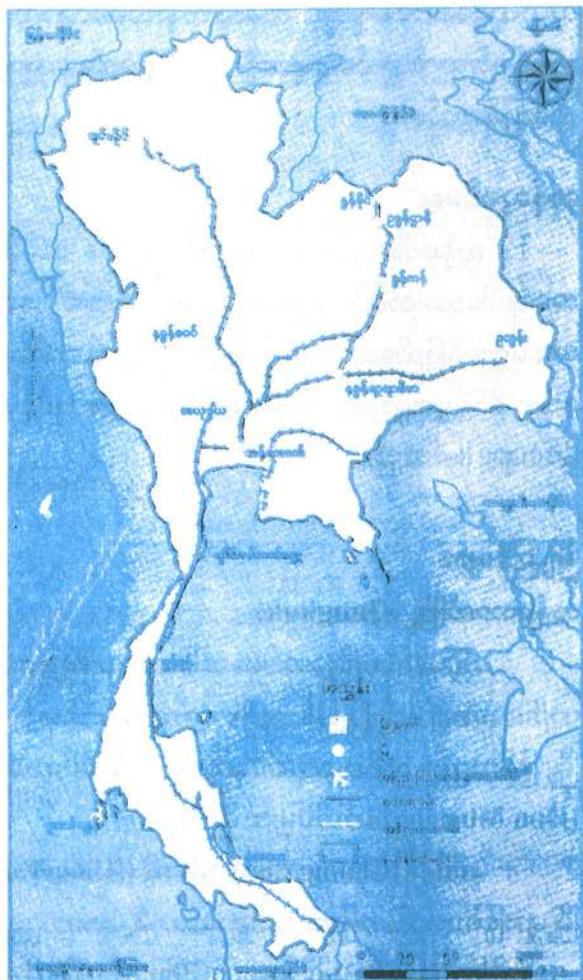
၁၈၆၄၁၀၂၇

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စက်မှုလုပ်ငန်းသည် ပိုက်နာခြေဖြေစက်မှုလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း ထုတ်ကုန်စုစုပေါင်း၏ သုံးပုံတစ်ပုံကို စက်မှုကဏ္ဍမှ ရရှိသည်။ အမိက စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ဖော်တော်ကား၊ စက်နှင့်စက်ကိရိယာ၊ အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ဆေးဝါးနှင့် ဓာတုပေးလုပ်ငန်းများ၊ လူသုံးကုန်နှင့်အိမ်သုံးကုန်ပစ္စည်းများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများ၊ ရေနံပါတ္တလုပ်ငန်း၊ ပလတ်စတစ်လုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံ ပြုပြင်ရေးလုပ်ငန်း၊ ဘီလပ်မြေ၊ ချည်ထည်နှင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ဗျားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ဝင်ငွေအများဆုံး ရသောလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရုံတွင် ထိုင်းအားအစား ရေးရှိရာဂါ၍ဝင်အကာ၊ ပင်လယ်အပန်းဖြေ ကျွန်းများဖြင့် ကမ္မားလျှည်းခဲ့သည်များကို ဆွဲဆောင်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဖူးခက်သည် အထင်ရှုးဆုံးအပန်းပြုကျွန်း ဖြစ်သည်။

၁၈၆၅၁၀၂၇

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အမိကလမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးမှာ မြို့ရထားလမ်း၊ ကားလမ်း၊ လေကြောင်းလမ်းနှင့် ရေကြောင်းလမ်းတို့ ပြစ်သည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု အသီးသီး သည် ဘန်ကောက်မြို့ပြုခရိယာကို ပဟိုပြု လျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်စာရင်းအရ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် မော်တော်ကားလမ်းအရှည် ကိုလိမ့်တာ ၃ သိန်းကျော် ရှိသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြို့ရထားလမ်း အရှည်မှာ ကိုလိမ့်တာ ၄ ထောင်ကျော် ရှိသည်။ ဘန်ကောက်မြို့သည် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ မြို့ရထားလမ်းများဆုံးရာ အချက်အချာဖြစ်သည်။ အမိက မြို့ရထားလမ်းများမှာ (၁)ဘန်ကောက်မှမြောက်ဘက် ချင်းမိုင်သို့သွားသောလမ်း (၂) အရှေ့မြောက်

ပု (၄၀၁၂) ထိုင်းနိုင်ငံ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြုပို့

ပိုင်းရှိ နခွန်ရွှေချာစီမာ (Nakhon Ratchasima) မှတစ်ဆင့် နှစ်နိုင် (Nonkhai)နှင့်ဥဘွန်း (Ubon) မြို့များသို့ထပ်မံ၍ နှစ်လိုင်းခွဲသည်။ (၃) ဘန်ကောက်မှ အရှေ့ဘက်ကမ္မားအိုးသွားသောလမ်းသည် ဖွေမ်းပင်အထိ ဆက်ထားသည်။ (၄) တောင်ဘက်ကျွန်းဆယ်ပိုင်းသို့ သွားသောလမ်းသည် မလေးရှား အထိ ဆက်သွယ်ထားသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ကမ္မားအိုးသွားနိုင်ပါ လာအို့နိုင်ပါ မလေးရှား၊ စင်ကာပူ တိုကို မိုးရထားလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ဘန်ကောက်ရှိ သုဝဏ္ဏဘူမ်လေဆိပ်သည် အမိက အကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ဒွန်မောင်းလေဆိပ်သည် ဒုတိယအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် ကမ်းနှုံးတန်းတ်လျှောက် ပင်လယ်ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် တူးမြောင်းဆက်သွယ်ရေးများကို အသုံးပြုသည်။ ကျောက်ဖယားမြစ်သည် အမိကပြည်တွင်း ရေကြောင်း လမ်းဖြစ်သည်။

ကုန်သွယ်စေး

ဆန်စပါးသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အမိက တင်ပို့ကုန်ဖြစ်ပြီး ရော်ဘာနှင့်ပီလေပါနံမှာ ဒုတိယ အရေးပါသော တင်ပို့ကုန်ဖြစ်သည်။ လောင်စာဆီ၊ ချောဆီနှင့် ယာဉ်စက်ပစ္စည်း၊ အဝတ်အထည်းများကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ရွှေပန်၊ ပြေတိန်နှင့် ဟောင်ကောင်တို့မှ တင်သွင်းသည်။ ကူးသန်းရောင်းဝယ် သော နိုင်ငံများမှာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ရွှေပန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အနောက်ဥရောပ နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။

ပြို့ကြေးများ

ဘန်ကောက်ပြို့ (Bangkok)

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ပြို့တော်မှာ ဘန်ကောက်ပြို့ဖြစ်သည်။ မဲနမ်ကျောက်ဖယားမြစ်ဝါဒနီး တည်ရှိပြီး လူဦးရေအများဆုံးပြို့ဖြစ်သည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အခြာ ပြို့ဖြစ်သည်။ အမိကလေဆိပ်နှင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းပြို့လည်းဖြစ်သည်။ သုဝဏ္ဏဘူမ်နှင့် ဒွန်မောင်း (Don Mueang)လေဆိပ်များ ရှိသည်။

ချင်းမိုင်(Chiang Mai)၊ ခွန်ကန် (Khon Kaen) ပြို့များသည် စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကော်မူဗဟို ပြို့များဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသောပြို့များမှာ ဥဒ္ဓနှုံး (Udon Thani)၊ ချုံဘူရီ (Chon Buri)၊ ဟတ်ယိုင် (Hat Yai)နှင့် ဖူးခက် (Phu Ket)ပြို့တို့ ဖြစ်သည်။

အမိကအရုက်များ

- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဓရယာစတုရန်းကိုလိုပါတာ ၅ သိန်းကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို ၄ ပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏အမိကမြစ်မှာ ကျောက်ဖယားမြစ်ဖြစ်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မှတ်သုံးရာသီဥတုကို ရရှိသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ သဘာဝပေါက်ပင်မှာ အပူပိုင်း အမြစ်မ်းတော့၊ ရွက်ပြတ်တောနှင့် ဒီဇိုင်းတော့များ ပေါက်ရောက်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၆၉ သိန်းကျော် ရှိသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အမိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ပြီး ပင်လယ်ကမ်းနှင့်တန်းရှည်လျားသောကြောင့် ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အနေပါသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းသွားလာနေဘတ္တ် ရေကြောင်းခနီးကို အများဆုံးအသုံးပြုပြီး မီးရထားလမ်းအားဖြင့် ကမ္ဘားပြီးယား လာအုံ၊ မလေးရှားနှင့်စင်ကာပူနှင့်တို့ဖြင့် ဆက်သွယ် ထားသည်။
- ❖ ခနီးသွားလုပ်ငန်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုအများဆုံး ရသောလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ဘန်ကောက်မြှို့ဖြစ်ဖြစ်သည်။

ထုတေသနရန် အေးစွဲနှင့်များ

- (၁) ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများထဲတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုအများဆုံး ဖြစ်ကြောင်းကို သုံးသပ်တင်ပြပါ။
- (၂) ထိုင်းနိုင်ငံ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးကို ဖော်ပြပါ။
- (၃) ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထဲတွင် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအများဆုံးရရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ဖော်ပြပါ။

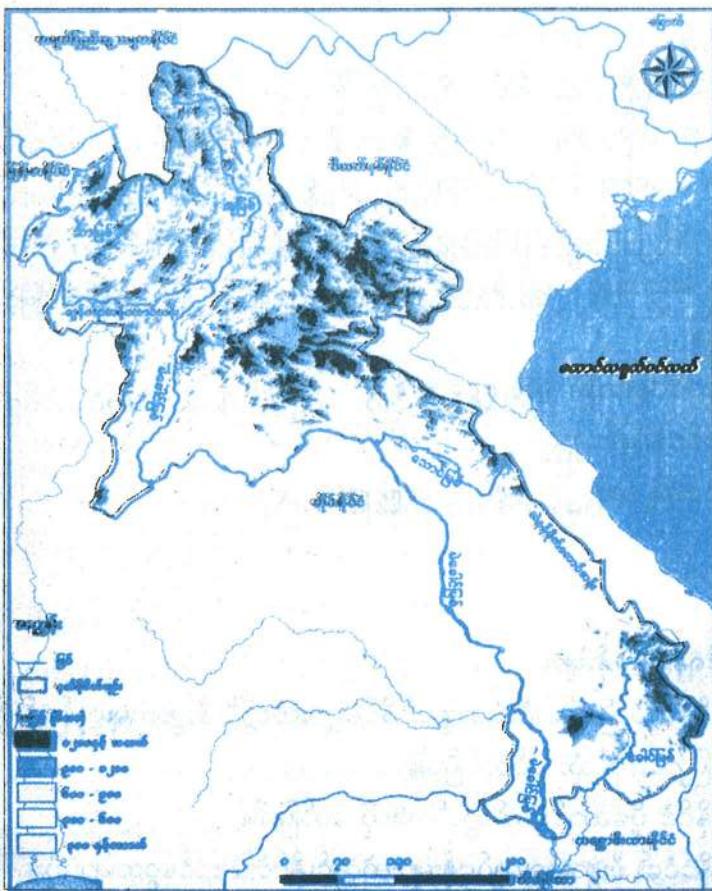

၄.၅ လာအိနိုင်ငံ (Laos)

သင်္ကာန်း၊ ဓာတ်တောက်

လာအိနိုင်ငံသည် အင်စိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်ပေါ်တွင်တည်ရှိ၍ အရှေ့တောင်အာရုံတွင် တစ်ခု တည်းသော ကုန်းပိတ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ပုံ (၄.၁၃) လာအိနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေအင်းပြု

လာအိနိုင်ငံသည်မြောက်လတ္တကူး ၁၄ ဒီဂရီနှင့် ၂၁ ဒီဂရီကြား၊ အရှေ့လောင်ရှိကူး ၁၀၀ ဒီဂရီနှင့် ၁၀၅ ဒီဂရီကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ဧရာယာစတုရန်း ကိုလိုမိတာ ၂၃၆၈၀ ကျယ်ဝန်းသည်။ မြောက်ဘက်တွင် တရှတ်ပြည်သူသမ္မတနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် မိယက်နမ်နိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် ကမ္မာနီးယားနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ထိပ်နေသည်။

မြို့မြိုက်တာသွင်ပြင်

လာအိုနိုင်ငံသည် တောင်ထူထပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အရှေ့မြောက်နှင့်မြောက်ဘက်တွင် အနှစ်မိုက်တောင်တန်း (Annamite Range)၊ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် လွန်ပရာဘန်တောင်တန်း (Luang Prabang Range)များရှိသည်။ အနောက်ဘက် ထိုင်းနယ်နိမိတ်ရှိ မဲခေါင်မြှစ်ဂုံးတစ်လျှောက် တွင်သာ မြို့မြို့လွင်ပြင် ရှိသည်။

ဧရာဝင်း

မဲခေါင်မြှစ်နှင့် ငင်း၏မြှစ်လေက်တက်များသည် လာအိုနိုင်ငံ၏အဓိကမီးဆင်းသောမြစ် ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသောမြစ်များမှာ အူမြစ် (Ou River)၊ သာမြစ် (Tha River)၊ ခေါင်မြစ် (Kung River) နှင့် သော်မြစ် (Theum River)များ ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

လာအိုနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမှတ်သံရာသီဥတုရရှိသောအော် ဖြစ်သည်။ နိုင်ဘာလမှ ၆ ဗီတာ ပါရီလအထိသည် အေး၍၍ ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုရှိသည်။ မတ်လမှ ဧပြီလအထိ ပူ၍၍ ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုရှိသည်။ နိုင်ငံ၏အရှေ့တောင်ဘက်စွန်းပိုင်းသည် နှစ်စဉ်မိုး၆၁၇၅၂ အများဆုံး ရရှိသောအော်ဖြစ်သည်။

သဘာဝပါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာ

လာအိုနိုင်ငံ၏ ဧရာဝါး၏ ၆၀ ရာခိုင်နှစ်းခန့်ကို သစ်တောများ ဖူးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံမြောက် ပိုင်းတွင် အမြှစ်မီးရွက်ပြန့်တော့ တောင်ပိုင်းတွင် မှတ်သံ့တော့ အမြှစ်မီးရောနောတော်နှင့် ရွက်ပြတ် တောများ ပေါက်သည်။ နိုင်ငံ၏ မြေနှစ်မြှစ်ဂုံးအော်များတွင် နှစ်းမြေဆီလွှာနှင့် မီးခီးရောင် သို့မဟုတ် အဝါရောင်ရှိသော သံဆန်သည့်မြေဆီလွှာကိုဖွေ့ေးရသည်။ ကုန်းမြှင့်အော်များတွင် ဂဝံဆန်သော မြေဆီလွှာကို တွေ့ရသည်။

လူဦးရေ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၆ သန်းကျော် ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ် ဆက်စပ်နေသော မဲခေါင်မြှစ်ဂုံးအော်တစ်လျှောက် လူနေများပြီး မြောက်ပိုင်းတွင် လူနေကျေပါးသည်။ အများစုံမှာ လာအိုလူမျိုးများပြစ်၍ မဲခေါင်မြှစ်ဂုံးလွင်ပြင်တွင် နေထိုင်သည်။ ထိုင်းလူမျိုး၊ ပသောင်းလူမျိုး (Phauthong)၊ မြို့လူမျိုး (Meo)နှင့် ရာအိုလူမျိုး (Yao) များ နေထိုင်သည်။

နိုင်ပျိုးစော်

နိုင်ပျိုးစော်လုပ်ငန်းသည် လာအိုနိုင်ငံ၏ မီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် အရေးပါဆုံးပြစ်သည်။ လူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှစ်းကျော်သည် နိုင်ပျိုးရေးဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုလုပ်ကြသည်။

ဆန်စပါးကို မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်နှင့် နိုင်ငံတောင်ဘက်ပိုင်းတွင် အမိက စိုက်ပျိုးသည်။ မြေနိမ့် ဒေသတွင် ပပါးကို ရေသွေးစိုက်ပျိုးသည်။ စိုက်ပျိုးနည်းသစ်များ အသုံးပြုလာခြင်း၊ ပိုးသတ်ဆေး ဓာတ်မြေ့သွေ့များ အသုံးပြုလာခြင်း၊ ဧရာဝတီချွဲတွင်လာခြင်းတို့ကြောင့် ကုန်းမြင့်ဒေသများထက် မြေနိမ့်ဒေသများတွင် ပပါးကို ပိုမိုထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ အခြား စိုက်ပျိုးသီးနှံများမှာ ကန်စွန်း၊ ပြောင်းလုပ်ရေး၊ ပါးနှစ်း၊ ဆေးရွက်၊ ကြံး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလ်တို့ ဖြစ်သည်။ ဆေးရွက်ကြံးနှင့် ကော်ဖိကို ဘုရားလိုက်နှုန်းမြင့် (Bolovens Plateau)တွင် စိုက်ပျိုးပြီး နိုင်ငံတောင်ပို့ကုန်လည်း ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄၁) လာအုပ်ငိုင်းကိုယ်ပြုပြီး

ဓမ္မားမြှုပူ၏

တောင်ဘက်စွန်းပိုင်း လွင်ပြင်များနှင့် ဘန်ဟင်း (Banghaing)၊ ဒွန် (Don)မြစ်များ၏ မြစ်ချိုင်းများတွင် ကျွဲ့နွေးများကို မွေးမြှေ့ကြသည်။ ထိုပြင် ကြက်နှင့်ဝက်တို့ကိုလည်း မွေးမြှေ့သည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

မဲခေါင်မြှစ်စုံများနှင့် အခြား မြှစ်ဆောင်းများတွင် ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းကို အမိကလုပ်ကိုင် ဖြေသည်။ ငါးမွေးမြှေရေး လုပ်ငန်း တိုးတက်လာပြီး တိလားပီးယား၊ ငါးကြောင်းတို့ကို အမိက မွေးမြှေသည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

လာအိုနိုင်ငံ ဧရိယာ၏ထက်ဝက်ခန့်သည် သစ်တော့များ ဖူးလွမ်းလျက်ရှိသည်။ ကျွန်းသစ်သည် လာအို၏ အမိက တင်ပိုကုန် ဖြစ်သည်။ ကျွန်းသစ်ထွက်သော အမိကဒေသများမှာ ချုန်ပါစပ် (Champasak)၊ ဆာဗာနာကတ် (Savannakhet)၊ ကမိုယန် (Khammouane) နှင့် ပိယန်ကျောင်း (Vientiane) တို့ဖြစ်သည်။ သစ်တော့များ ခုတ်ထွင်ခြင်းကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီး မှုများဖြစ်ပေါ်လာ၍ အစိုးရက သစ်တော့ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းမှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။

တွင်းထွက်

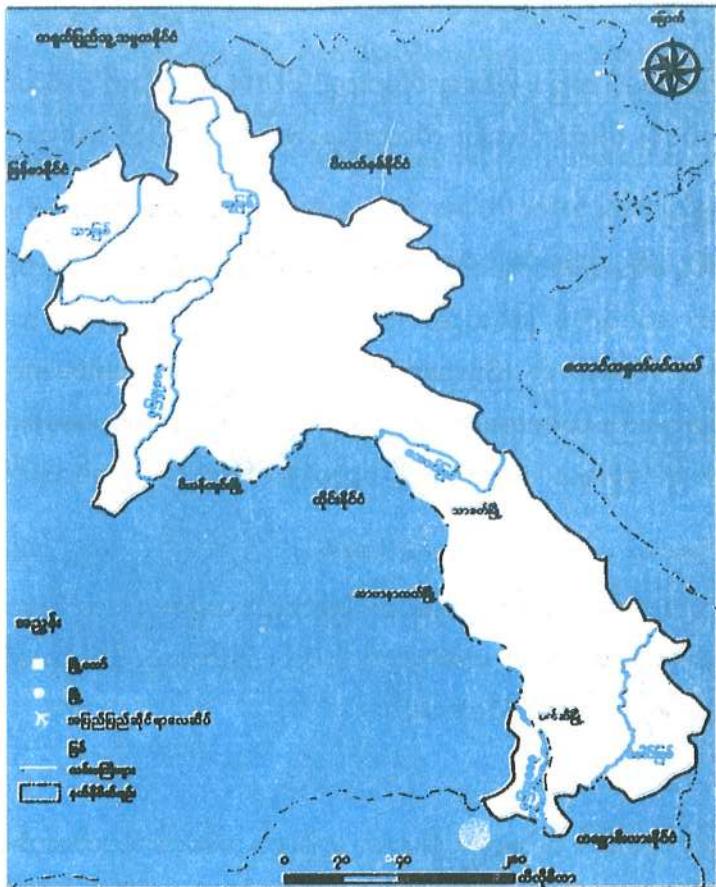
အမိကတွင်းထွက်မှာ ခဲမဖြူနှင့် ရှစ်ပဆမ်ဖြစ်သည်။ အခြားတွင်းထွက်များမှာ ကြေးနီ သံနှင့် ခဲ တို့ဖြစ်သည်။ နှစ်းဖတ်ကျောက်နှင့် ထုံးကျောက်တို့လည်း ထွက်သည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရားဖြင့် ရွှေတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်လာသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်း

လာအိုနိုင်ငံ၏ အမိက စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ဆန်စက်၊ သစ်စက်၊ ပလတ်စတစ်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ငန်း၊ ဆေးရွက်ကြီးနှင့်စီးကရက်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ ချွတ်ဆေးလုပ်ငန်း၊ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ လက်မှုလုပ်ငန်းသည်လည်း အမိကအရေးပါသောလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

ရို့အောင်ဆက်သွယ်ရေး

တောင်ထူထပ်သောကြောင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နည်းသည်။ မဲခေါင်မြှစ်နှင့် မြှစ်လက်တက်များသည် အရေးပါသော ရေကြောင်းလမ်းများ ဖြစ်သည်။ ရေစီးသနခြင်း၊ ရေတံခွန်ပေါ်များခြင်းတို့ကြောင့် မြှစ်ကြောင်းသွားလာမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ကားလမ်း ရှိသည်။ ၂၀၁၅ ဒီဇင်ဘာလတွင် လာအိုနှင့် တရာတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ဆက်သွယ်သောရထားလမ်းကို လာအိုနိုင်ငံမြို့တော် ပိယန်ကျောင်းမှ တရာတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ယူနစ်ပြည်နယ်ရှိ ကူမ်းမြို့သို့ ဆက်သွယ်ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ ဖန်မှုပင် (Phnom Penh)၊ ဟန္တိုင်း(Hanoi)၊ ဘန်ကောက် (Bangkok) မြို့များသို့ လေကြောင်းလမ်း ဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။

ပု (၄. ၁၅) လာအိုနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြုပု

ကုန်သွယ်ရေး

၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ အာဆီယံကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အမိက တင်ပို့ကုန်မှာ အဝေတ်အထည်၊ ကော်မီ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၊ သစ်နှင့်သစ်တော်ကိုပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြသည်။ အမိက သွင်းကုန်များမှာ စားသောက်ကုန်များ၊ ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊ စက်ပစ္စည်းများနှင့် လောင်စာဆီတို့ ဖြစ်သည်။ အမိက ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် ပို့ဆောင်ရေးနိုင်ငံတို့ ဖြစ်သည်။

မြို့ကြီးများ

ပို့ဆောင်ရေး (Vientiane)

ပို့ဆောင်ရေးမြို့သည် လာအိုနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်ပြီး မဲခေါင်မြစ်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၃ သိန်းကျော်ရှိပြီး ယဉ်ကျော်မှုအမွှာအနှစ်များရှိသောကြောင့် နိုင်ငံခြားဆိုင်သွားများကို ဆွဲဆောင်မှုရှိသောမြို့ ဖြစ်သည်။

ဆောက်လုပ် (Savannakhet)

ဆောက်လုပ်မြို့သည် ဒုက္ခသိယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၉ သောင်းကျော် နေထိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်နှင့် ထိုပိုင်နှင့် ရွှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှာ သမိုင်းဝင်အနုပညာလက်ရာများ၊ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများ ရှိသည်။ ယမ်းပန်းဆက်၏ ၅၇% ရေးကောင်းသောမြို့ဖြစ်သည်။

ပတ်ဆါ (Pakxe)

ပတ်ဆါမြို့သည် လာအိုနိုင်ငံ၏ ချုပ်ပဆုပ်ဘုရင် ရုံးစိတ်ရာမြို့ ဖြစ်ပြီး စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဗဟို ဖြစ်သည်။

သာခတ်မြို့ (Thakhek)

သာခတ်မြို့သည် မဲခေါင်မြစ်ကမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိပြီး မိသုကာလက်ရာများနှင့် အမျိုးသား ပန်းခြံများသည် ကဗျာလှည့်ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်မှုရှိသောမြို့ ဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

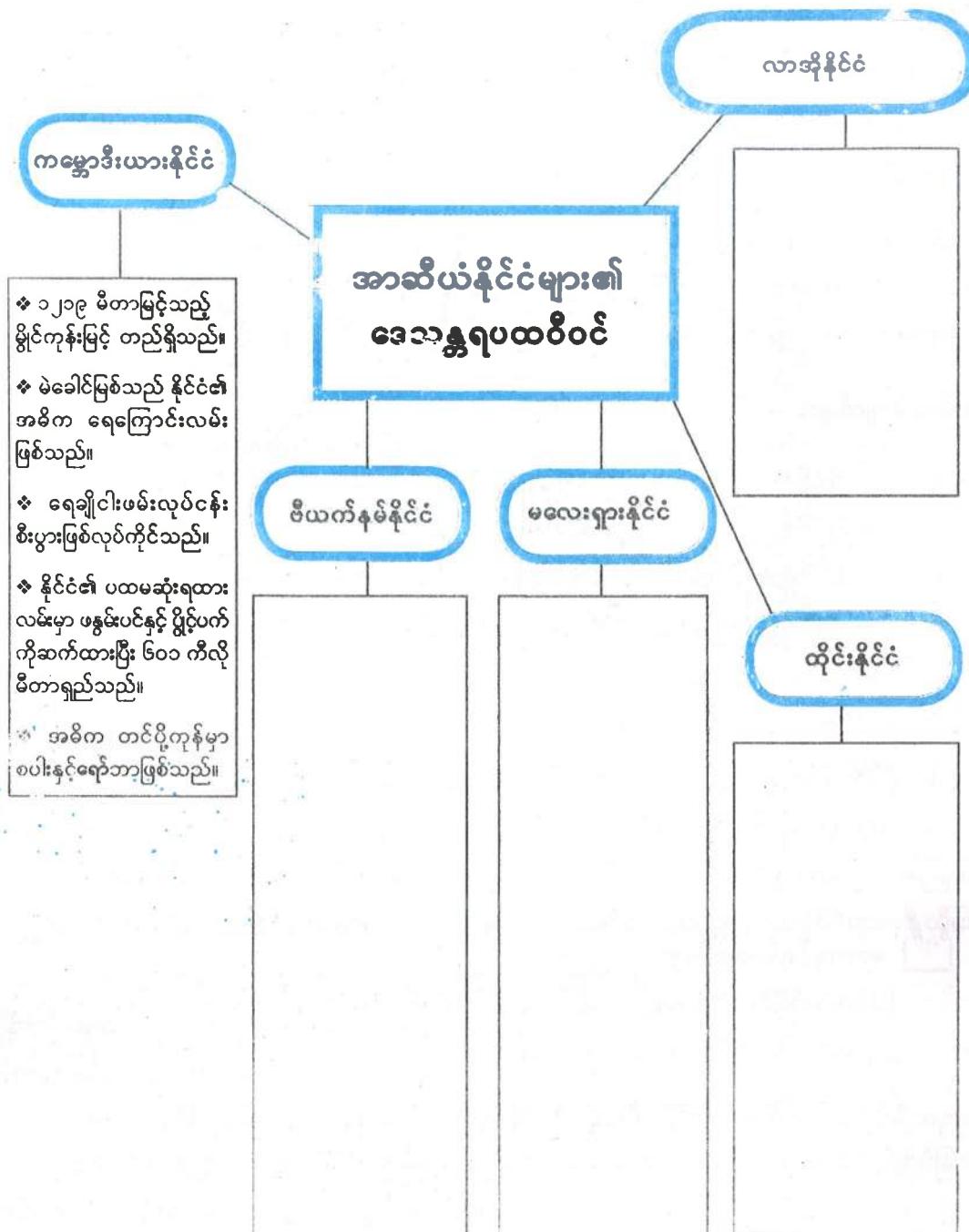
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် ကုန်းပိတ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် တောင်ထူထပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမှတ်သုံးရာသီဥတုကို ရရှိ၍ ည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံတွင် အမြှေစိမ်းရွှေကြပြန်တော့ အမြှေစိမ်းရောနောက်နှင့်ရွှေကြပြင် ပေါက်သည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးမှာ ပိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။
- ❖ တောင်ထူထပ်သောနိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးဖွံ့ဖြိုးမှ အားနည်းလည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ပိုက်ကျင်းမြို့ ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) လာအိုနိုင်ငံကို အရှေ့တောင်အရှုံး ကုန်းပိတ်နိုင်ငံဟု အဘယ်ကြောင့်ပြောနိုင်သနည်း။
- (၂) လာအိုနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်ထူတ်လုပ်ငန်းအကြောင်းကို ရေးပါ။
- (၃) လာအိုနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကို ဖော်ပြုပါ။

အခန်း(၄) အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ဒေသန္တရပထဝိဝင်ကို သင်ယူခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများအား
ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လပ်များဖြည့်ပါ။

အခန်း(၅)

လက်တွေ့ပထိဝင်

၁၃၁

ပထဝိဝဘသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် မြေပုံသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အထောက်အကူဖြစ်သကဲ့သို့ ထိမြေပုံများရေးဆွဲရာတွင် စကေးသည်လည်း မရှိမဖြစ်အဂါရပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ଭୂଅରକ୍ଷା:ବୋଇଁ:ଦୟାଫୁଲିପତ୍ରଯାଙ୍ଗୀ ବନ୍ଦହିର୍ମୁଦ୍ରିତିରେ ଆମ୍ବାନ୍ଦିଶାରୀ

၃၇အခန်းပြီးလျှင်သင်သည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ရှုင်မည်။

၅.၁ မြေပုံအမျိုးအစားများ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြေပုံဆိတ်မှာ ကဗ္ဗ္ဗ္မျက်နှာပြင်တစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်အေသကို အနီးစပ်ဆုံး တူညီအောင် ရေးဆွဲထားသေစနစ်ပုံဖြစ်သည်။ ပထဝိဝင်ဘာသာကိုလေ့လာရာတွင် မြေပုံသည် မရှိ မဖြစ်သော အထောက်အကူဖြစ်သည်။ ကဗ္ဗ္ဗ္နေရာအေသအသီးသီး၏ ပထဝိဝင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာ များကို မြေပုံနှင့်ယူဉ်တဲ့လေ့လာခြင်းဖြင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။

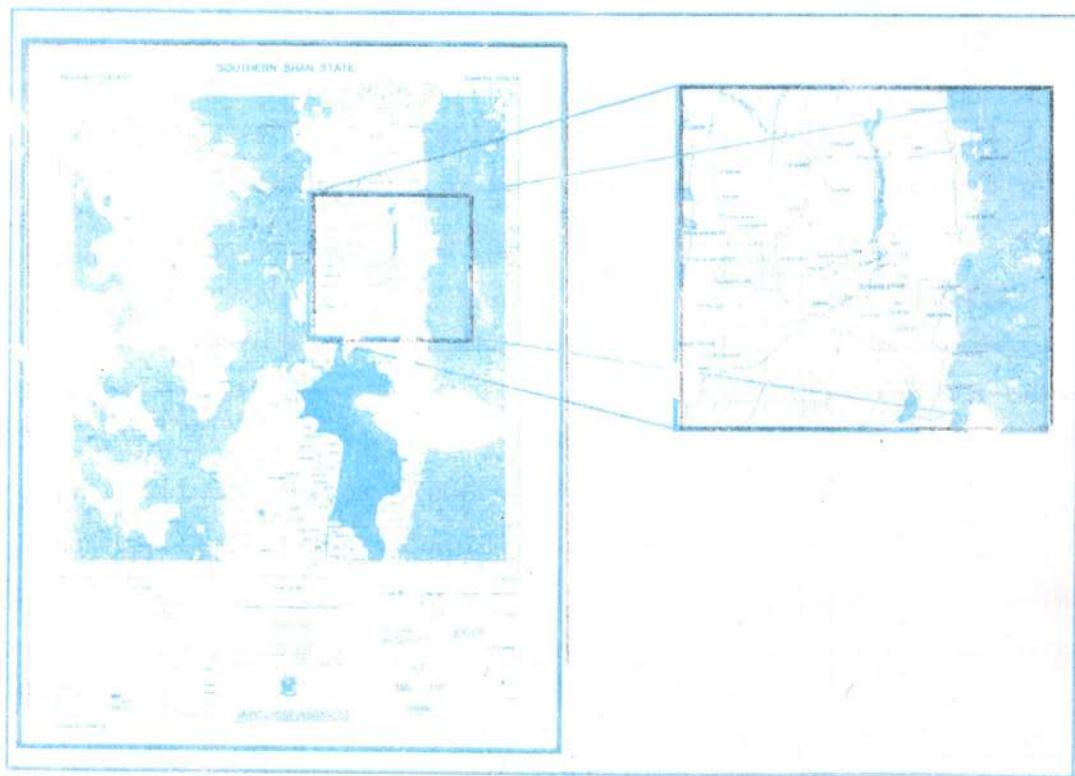
နေရာဒေသကို တိကျစွာသိရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပထမိဝင်အကြောင်းအရာများကို မြှုပ်ဖြင့် ယဉ်တဲ့လေ့လာသင့်သည်။ မြှုပ်ကိုလေ့လာရာ၌ ပုံ၏ခေါင်းစဉ်၏ ပုံကရည်ညွှန်းဖော်ပြသည့် အကြောင်းအရာများကို သတိပြုလေ့လာရမည်။ တစ်ခါတ်ရုံတွင် လျှော့လောင်ရှိကျမျိုးများဖြင့်လည်း ရေးဆွဲဖော်ပြထားသောကြောင့် မြှုပ်ပေါ်ရှိဒေသ၏တည်ငွေ အသေးစိတ်ရှာဖွေနိုင်သည်။

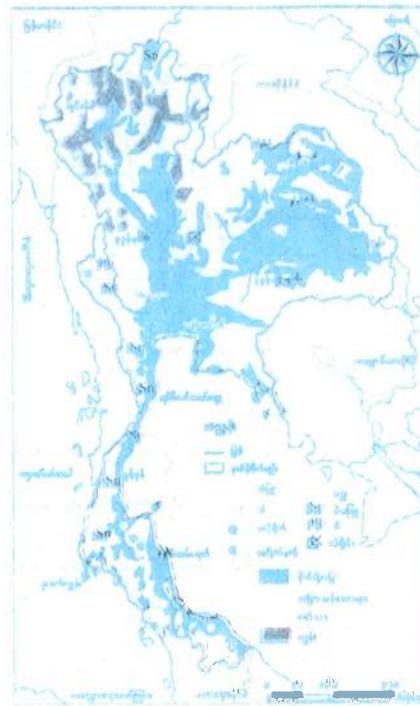
မြန်အမျိုးအစားများ

မြေပုံအမျိုးအစား များစွာရှိသည်။ မြေပုံများကို ပါဝင်သောအချက်အလက်များအပေါ်မှတည်၍ မြေပုံအမျိုးအစားနှစ်မျိုး ဖွဲ့စီးနိုင်သည်။ မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံ (Topographic Map)နှင့် အကြောင်းအရာပြမြေပုံ (Thematic Map) တို့ဖြစ်သည်။

မြေပြင်လက္ခဏာပြုမြေပုံဆိုသည့်မှာ ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်နှင့် မြေပြင်ရွှေခင်းများကို ၁၂ထိတည်ရှိနေသည့်အတိုင်း ကိုယ်စားပြုဖော်ပြနိုင်ရန်ရေးဆွဲထားသောပုံကို မြေပြင်လက္ခဏာပြုမြေပုံဟုခေါ်သည်။

အကြောင်းအရာပြုမြေပုံဆိုသည်မှာ အမိက ဦးစားပေးဖော်ပြလိုသော အကြောင်းအရာတိုကို ရည်ရွယ်၍ ဖော်ပြထားသောမြေပုံများကို အကြောင်းအရာပြုမြေပုံများဟုခေါ်သည်။ အကြောင်းအရာ ပြုမြေပုံတွင် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်ပြုမြေပုံများ၊ ရာသီဥတုမြေပုံများ၊ စီးပွာရေးမြေပုံ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ် ဆိုင်ရာမြေပုံတို့ ပါဝင်သည်။

ပုံ (၅.၂) အကြောင်းအရာပြုမြေပါ (ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြုပါ)

အခိုကအရျက်များ

- ❖ မြေပုံဆိုသည်မှာ ကမ္မာ့မျက်နှာပြင်တစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို အနီးစပ် ဆုံး တူညီအောင်ရေးဆွဲထားသော စနစ်ပုံဖြစ်သည်။
- ❖ ကမ္မာ့နေရာဒေသအသီးသီး၏ ပထဝိဝင်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများကို မြေပုံနှင့်ယူဉ်တွဲ လေ့လာခြင်းဖြင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။ နေရာဒေသကို တိကျွဲ့သိရှိနိုင်သည်။
- ❖ အဂိုကအားဖြင့် မြေပုံအမျိုးအစား နှစ်မျိုးရှိသည်။ မြေပြင်လက္ခဏာပြုမြေပါ (Topographic Map) နှင့်အကြောင်းအရာပြုမြေပါ (Thematic Map) တို့ဖြစ်သည်။
- ❖ အကြောင်းအရာပြုမြေပါပုံတွင် နိုင်ငံနယ်နိုင်ပြုမြေပုံများ၊ ရာသီဥတုမြေပုံများ၊ စီးပွားရေး ပြောပါ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာမြေပုံတို့ ပါဝင်သည်။

မြေပုံရုံးရန် မေးခွန်းများ

မြေပုံရုံးရေးရားရုံးနှင့် မြေပုံရုံးရေးရုံး

မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး

မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး မြေပုံရုံးရေးရုံး

၅.၂ မြေပုံရေးဆွဲခြင်း
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ ပထဝိဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် ပထဝိဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို မြေပုံအသုံးပြု၍ရေးဆွဲဖော်ပြုမှုသာ လွယ်ကူစွာလေ့လာနိုင်မည်။

မြေပုံရေးဆွဲခြင်း

ပထဝိဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် ပထဝိဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ကိုယ်တိုင် မြေပုံတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲဖော်ပြတတ်ရန်လိုသည်။ မြေပုံတစ်ခု၏ အနားသတ်မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် ပြဌာန်းစာအုပ်ပါမြေပုံကြော်ညွှန်၍ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ထပ်ခြားရေးဆွဲခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ မြေပုံကို စတုရန်းအကွက်ငယ်များစိတ်ပိုင်း၍ အကွက်ချေရေးဆွဲခြင်းဖြင့် အနီးစပ်ဆုံးတူညီပြီး အချို့ကျသည့်မြေပုံတစ်ခုကို ရရှိနိုင်သည်။ မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် မြေပုံနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ခေါင်းစဉ်ကို ထည့်ပေးရမည်။ အရပ်မှုက်နှာနှင့် အညွှန်းထည့်ပေးရမည်။ မြေပုံတွင်အသုံးပြုထားသော သက်တများ၊ အရောင်များနှင့် ပတ်သက်၍ အညွှန်းများပါရှိရမည်။ မြေပုံရေးဆွဲနည်းအဆင့်များကို ဆင့်မတန်းတွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

အမိန့်အရှင်များ

- ❖ ပထဝိဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် မြေပုံသည်အလွန်အရေးပါသည်။
- ❖ မြေပုံကိုမိမိကိုယ်တိုင်ဖန်တီး ရေးဆွဲတတ်ရန်လိုသည်။
- ❖ မိမိဖော်ပြလိုသောအချက်အလက်များကို မြေပုံပေါ်တွင်ထည့်သွင်းရေးဆွဲနိုင်ရမည်။

လေကျင့်ရန်မေးစွန်း

၁။ မြေပုံတစ်ပုံကို လက်တွေ့ရေးဆွဲပါ။

၅.၃ မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အဂါးရပ်များ
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ ပထဝိဝင် သတင်းအချက်အလက်များကို မြေပုံပြည့်ရှုသူများ နားလည်သဘောပါက်ရန်နှင့် မြေပုံတွင်ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများကို စိစစ်ပြည့်ရှုနိုင်ရန် မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် အမိန့်ကျသော အခြေခံအဂါးရပ်များရှိသည်။

မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အဂါရပ်များ

မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သောအဂါရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- ၁။ မြေပုံခေါင်းစဉ်
- ၂။ မြေပုံရေးဆွဲထားသည့် မြေပုံဘောင်
- ၃။ မြေဘူးအရပ်မျက်နှာပြုများ
- ၄။ မြေပုံအညွှန်း
- ၅။ မြေပုံစကေး
- ၆။ မြေပုံ၏အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခြင်း

အချို့မြေပုံများတွင် အောက်ပါအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြလေ့ရှိသည်။

- (က) မြေပုံအနားသတ်ဘောင်များ
- (ခ) အတွင်းမြေပုံငယ်
- (ဂ) ဝရစ်မျဉ်းများစသည်တို့ပါဝင်သည်။

(၁) မြေပုံခေါင်းစဉ်

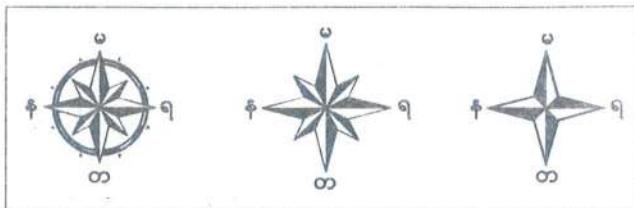
မြေပုံခေါင်းစဉ်သည် မြေပုံ၏အကြောင်းအရာများကိုကြည့်ရှုသူမှ သိရှိနိုင်ရန်ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ခေါင်းစဉ်တွင်မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့်ရေဆင်းပြုပုံဟုဆိုလျှင် မြေပုံရေးဆွဲထားသော နေရာဒေသ၏မြေမျက်နှာသွင်ပြင်(တောင်တန်း၊ တောင်ကုန်း၊ ကုန်းပြင်မြင့်များ၊ မြန်မာလွင်ပြင်)နှင့် ရေဆင်းအခြေအနေ (မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်းအိုင်များစီးဆင်းနေပုံ)တို့ကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မြေပုံကြည့်ရှုသူအား နားလည်သဘောပါက်စေသည်။

(၂) မြေပုံရေးဆွဲထားသော မြေပုံဘောင်

မြေပုံ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ မြေပုံရေးဆွဲသည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို သက်တများဖြင့် ရေးဆွဲဖော်ပြထားသည်။

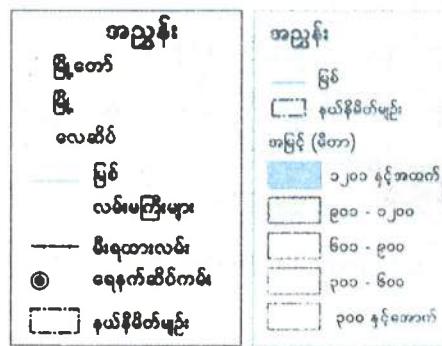
(၃) မြေဘူးအရပ်မျက်နှာပြုများ

ကြောက်အရပ်မျက်နှာပြုများသည် မြေပုံ၏ဦးတည်ရာအရပ်မျက်နှာကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကြည့်ရှုသူသည် မြောက်အရပ်မျက်နှာညွှန်ရာကိုကြည့်၍ မြေပုံပေါ်ရှိပထဝိဝင်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများ တည်နေပုံ၊ အရပ်လျှင်နှာကို သိရှိနိုင်သည်။ အများအသားဖြင့် မြောက်အရပ်မျက်နှာသည် မြေပုံ၏ကပ်ကတ်ကို ညွှန်ပြရေးဆွဲလေ့ရှိသော်လည်း မြေပုံပါအကြောင်းအရာများ၏ လားရာကိုသိရှိနိုင်ရန် မည်သည့်နေရာမှတ် ထွန်ပြရေးဆွဲနိုင်သည်။

ပုံ (၅. ၃) မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုများ

(၄) မြေပုံအညွှန်း

ပုံ (၅. ၄) မြေပုံအညွှန်းများ ပြု

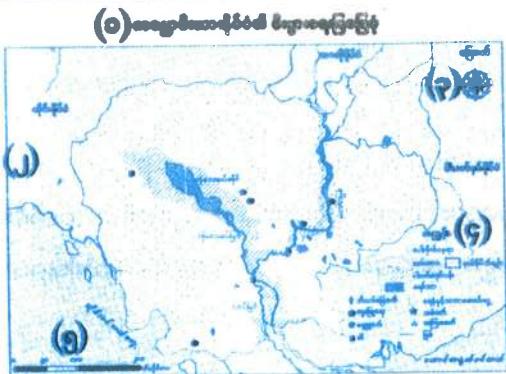
မြေပုံအညွှန်းသည် မြေပုံပေါ်တွင်ရေးဆွဲဖော်ပြထားသော အချက်အလက်များအတွက် အညွှန်းဖြစ်သည်။ မြေပုံပေါ်ရှုရာတွင်အသုံးပြုရန် သော့ချက်များဖြစ်သည်။ မြေပုံတွင်အသုံးပြုထားသည့် အရောင်များ၊ သက်တများနှင့်အဆင်ပုံစံများက မည်သည်တိုကိုရည်ညွှန်းကြောင်း စာဖြင့်ရှင်းပေါင်းဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

(၅) မြေပုံစကေး

ပုံ (၅. ၅) မြေပုံစကေးပြု

မြေပုံစကေးသည် မြေပုံဘောင်အတွင်းရေးဆွဲထားသောမြေပုံ၏ ကဗျာမြေမျက်နှာပြုပေါ်တွင် ကိုယ်စားပြုရှိနေမည့်အတိုင်းအတာကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဂုဏ်းကိုအချိုးဖြင့် ဖော်ပြနိုင်သည်။

မြှုပ်တစ်နှစ် အရိုရပ်များ

- (၁) မြှုပ်ခေါင်းစဉ်
- (၂) မြှုပ်နေဆွဲထားသော မြှုပ်ဘောင်
- (၃) မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုမြား
- (၄) မြှုပ်အညွှန်း
- (၅) မြှုပ်စကေး

ဗု (၅. ၆) မြှုပ်တစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အရိုရပ်များဖြုပ့်

(၆) မြှုပ်၏ အရှင်းအလက်များကိုဖော်ပြခြင်း

ငိုးသည် မြှုပ်နှင့်ပတ်သက်သောအကြောင်းအရာများကို စာပိုဒ်ဖြင့်ရေးသားဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ မြှုပ်နေဆွဲထားသော စာရင်းလယားအချက်အလက်များနှင့် စာရင်းလယားများ ရရှိသည် ဖော်ပြစ်နှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းချက်များ၊ မြှုပ်လယားအမျိုးအစား၊ မြှုပ်နေဆွဲသည့် ခုနှစ်စသည် အချက်များပါဝင်နိုင်သည်။

အချို့မြှုပ်များတွင် မြှုပ်အခြေခံနေဆွဲထားသော လယားများ၊ ဂရပ်ပုံများ၊ ရုပ်ပုံများကိုလည်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ငိုးအပြင် မြှုပ်အား အနားသတ်ဘောင်ခတ်ခြင်း၊ အတွင်းတွင် မြှုပ်ငယ်ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းနှင့် မြှုပ်အခြေခံနေဆွဲထားသည့် လောင်ကျကျ၊ လတ္ထိကျ၊ ဂရစ်မျဉ်းများဖြင့် ဖော်ပြရေးဆွဲလေ့ရှိသည်။

အမိန့်အမျိန်များ

- ❖ မြှုပ်တစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အရိုရပ်များဖြစ်သည့် မြှုပ်ခေါင်းစဉ်၊ မြှုပ်နေဆွဲထားသည့် မြှုပ်ဘောင်၊ မြှုပ်မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုမြား၊ မြှုပ်အညွှန်း၊ မြှုပ်စကေးတို့အပြင် မြှုပ်အနားသတ်ဘောင်၊ အတွင်းမြှုပ်ငယ်နှင့် ဂရစ်မျဉ်းများ စသည်တို့ကို ဖော်ပြရမည်။

လုကျင့်ရှိသူများ

- I. မြှုပ်အညွှန်းတွင်ပါဝင်သော အချက်များကိုဖော်ပြပါ။
- II. မြှုပ်၏အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် မည်သည်တို့ကို သိရှိနိုင်သနည်း။

၅.၄ စကေး
သင်စန်းစာမိတ်ဆက်

❖ ပထဝိဝင်ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့လာစူးစမ်းမှုများပြုလုပ်ရာတွင် မြေပုံများ၊ စနစ်ပုံများ၊ ရေးဆွဲတင်ပြရန် လိုအပ်သည်။ မြေပုံများ၊ စနစ်ပုံများရေးဆွဲရာတွင် ပကတီအကွာအဝေးအတိုင်းအတာ များအတိုင်း ရေးဆွဲရန်မဖြစ်နိုင်သဖြင့် ကျဉ်းချုပ်၍ ဖော်ပြရေးဆွဲရန် စကေးကို အသုံးပြုရပါသည်။

စကေး အမို့ယ်သတ်မှတ်ချက်

မြေပုံများ၊ စနစ်ပုံများတွင် စကေးသည် အဂိုရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်သည်။ စကေးဆိုသည်မှာ မြေပြင်ပေါ်ရှိ ပကတီအကွာအဝေးကိုမြေပုံပေါ်၍ အချို့ကျဖော်ပြနိုင်သည့် သတ်မှတ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြေပုံပေါ်ရှိအကွာအဝေးနှင့် မြေပြင်ပေါ်ရှိ အကွာအဝေးတို့၏အချို့ဖြစ်သည်။

စကေး အမျိုးအစားများ

အမိကအားဖြင့် စကေး ၃ မျိုးရှိသည်။ ၄င်းတို့မှာ

(၁) စာစကေး သို့မဟုတ် စာတန်းစကေး

(၂) အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေးနှင့်

(၃) ပုံးပြုစကေး တို့ဖြစ်သည်။

(၁) စာစကေး သို့မဟုတ် စာတန်းစကေး

စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြသည့်စကေးကို စာတန်းစကေးဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ-မြေပြင်ပေါ်တွင် ၁ မိုင်ကွာဝေးသောအမှတ်နှစ်ခုကို မြေပုံပေါ်၍ ၁ လက်မခြား၍ ပြထားလျှင် ထိမြေပုံးစာတန်းစကေးမှာ ၁ လက်မလျှင် ၁ မိုင်ဖြစ်သည်။ စာဖြင့်ဖော်ပြသာ စာတန်းစကေးကို မြေပြင်လက္ခဏာပြီမြေပုံများတွင် တွေ့ရတတ်သည်။ စာတန်းစကေးတွင် ရွှေ့ကဏ်းမှာ မြေပုံပေါ်ရှိအကွာအဝေးဖြစ်ပြီး နောက်ကဏ်းမှာ မြေပြင်ပေါ်ရှိ အကွာအဝေးဖြစ်သည်။

(၂) အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေး

အချိုး သို့မဟုတ် အပိုင်းကဏ်းဖြင့်ဖော်ပြသာ စကေးကို အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်း စကေးဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ-မြေပြင်ပေါ်မှာ ၁ မိုင်ကွာဝေးသော အမှတ်နှစ်ခုကိုမြေပုံပေါ်၍ ၁ လက်မခြား၍ ပြထားလျှင် ထိမြေပုံးအချိုးစကေးမှာ ၁:၆၃၃၆၀ ဖြစ်ပြီး အပိုင်းစကေးမှာ ၆၃၃၆၀ ဖြစ်သည်။ အချိုးစကေးတွင် အချိုးလက္ခဏာ၏ ရွှေ့ရှိကဏ်းမှာ မြေပုံပေါ်မှုအကွာအဝေးဖြစ်ပြီး အချိုးလက္ခဏာ

၏နောက်ရှိကဏ္ဍမှာ မြေပြင်ပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်သည်။ ထိုအတူ အပိုင်းစကေးတွင် ပိုင်းဝေသည် မြေပုံပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်ပြီး ပိုင်းခြေမှာ မြေပြင်ပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်သည်။

၅၇၀ကေးအရဖော်ပြရာတွင် မြေပုံပေါ်မှအကွာအဝေးကို အမြတ် ၁ ကောန်းဖြင့် ပြရမည်။ ထို့ပြင် အချိုးလကွဏ်၏ ရွှေနှင့်နောက် ကောန်းများ သို့မဟုတ် ပိုင်းဝေနှင့်ပိုင်းခြေရှိကဏ္ဍးများ၏ အတိုင်းအတာတို့သည် ယူနစ်တူဖြစ်ရမည်။ ဥပမာ ပိုင်းဝေသည် လက်မဖြစ်လျှင် ပိုင်းခြေသည်လည်း လက်မဖြစ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ၁ လက်မလျှင် ၁ မိုင်ဟူသောစာတန်းစကေးကို အချိုးစကေးအားဖြင့် ၁။၆၃၂၆၀၊ အပိုင်းစကေးအားဖြင့် ၆၃၁၆၀ ဟု မိုင်ကို လက်မဖွံ့ဖြိုးမှ ပြခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအချိုးကောန်းဖြစ်သဖြင့် လက်မဟူသောစကေးလုံးကို ဖော်ပြရန်မလိုပေ။ အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေးပေးထားလျှင် နှုန်းလျှင်သည်အတိုင်းအတာမျိုးနှင့်မဆို ပြောင်းလဲ အသုံးပြန်စွာဖြစ်သည်။ သတ္တမြေရန်မှာ မြေပုံနှင့်မြေပြင်မှ အကွာအဝေးနှစ်ရပ်စလုံးသည် အတိုင်းအတာ ယူနစ်တစ်မျိုးတည်းဖြစ်ရန်လိုသည်။

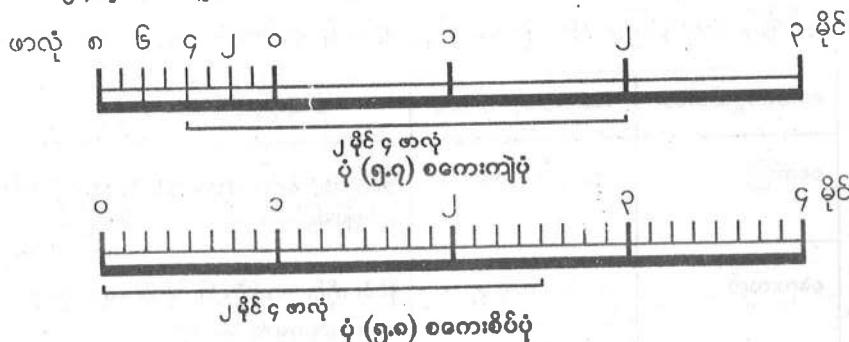
(၃) ပုံပြစ်ကေး

ပုံဖြင့်ရေးခွဲဖော်ပြသော စကေးကို ပုံပြစ်ကေးဟုခေါ်သည်။ မြေပုံများ၏အောက်ဘက်တွင် မျဉ်းဖြောင့်ဖြင့်ရေးခွဲကာ တိကျသောအမှတ်ကလေးများမှတ်သားပြီး မိုင်၊ ဗာလုံ စသည်ဖြင့် ရေးမှတ် ထားသော စကေးဖြစ်သည်။ ပုံပြစ်ကေး နှစ်မျိုးရှုသည်။ ၄၄းတို့မှာ-

(၁) စကေးကျ သို့မဟုတ် အဖွင့်ပိုင်းစကေးနှင့်

(၂) စကေးစိပ် သို့မဟုတ် အပြည့်ပိုင်းစကေးတို့ဖြစ်သည်။

စကေးကျတွင်အသေးစိတ်အတိုင်းအတာကို လက်ပဲဘက်အစွန်းတွင်ထားပြီး သူည်အမှတ်ကို လက်ပဲဘက်အစွန်းမှ တစ်ယူနစ်တိတိအကွာတွင်ထားသည်။

ပုံ (၅.၇)သည် စကေးကျပုံဖြစ်သည်။ ထိုပုံတွင် လက်ပဲဘက်အစွန်း၌ ၁ မိုင်ကို ဗာလုံများ စိတ်ပိုင်းပြထားသည်။ စကေးစိပ်တွင် သူည်အမှတ်ကို လက်ပဲဘက်အစွန်းတွင်မှတ်လျက် အသေးစိတ် အတိုင်းအတာကို မျဉ်းတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပြထားသည်။ ပုံ (၅.၈)သည် စကေးစိပ်ပုံဖြစ်သည်။

ထိပ်တွင် ၁ မိုင်စီ၌ ၁ ဟလို စိတ်ပိုင်းထားသည်။ မြေပုံပေါ်ရှိ နေရာကုန်ခု၏ အကျားအတေးသည့် ပြောပိ
ပို၍မည်မျှဖို့ကြောင်းသိလိုလျှင် ပထမဥပ္ပါဒ္ဓ မြေပုံပေါ်တွင် နှစ်ဖက်ချွဲကွန်ပါဖြင့်ထောက်ပြီး တိုင်းပါ။

စကေးကျပ္ပါကို အသုံးပြုပါက မိုင်၊ ဖာလုံအကွာအဝေးကိုသိရန် သူညျဉ်းပဲယာနှစ်ဖက်စလုံးကို
ထောက်ပြီး တိုင်းရမည်။ စကေးထိပ်ပုံကိုအသုံးပြုပါက သူညျဉ်းမှုတုန်ငါးရှင်း၏ညာဘက်သို့ထောက်ပြတိုင်း
ခြင်းဖြင့် မိုင်နှင့်ဖာလုံကို သိရှိနိုင်သည်။ ပုံ (၂၁) ရှင်း ပုံ (၂၁၈)တို့တွင် ၂ မိုင် ၄ ဖာလုံကို တိုင်းပြ
ထားသည်။

ବେଳେ ଆମ୍ବାରୁ ଯାଏଇଲୁ

- (၁) မြေပုံများကို ငှါးတို့ဝကေးပေါ်မှတည်၍ (၃) စကေးကြီးမြေပုံများ (၂) စကေးလတ်မြေပုံများနှင့်
(၅) စကေးသေးမြေပုံများဟု ခွဲခြားနိုင်သည်။

(၃) စကေးသားပြော့များ - တိက်ကြီးများနှင့် တစ်ကဗ္ဗာလုံးပြော့မြော့များတွင် အသုံးပြုသော စကေးဖြစ်သည်။ ပါဝင်သောခရီယာကြီးမားပြီး အသေးစိတ်ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ၁၂၀၀၀၀၀၀ စကေးအထက်ရှိပြီး ကဗ္ဗာမြော့၊ တိက်ကြီးများပြု စသည်ပြော့များတွင် အသုံးပြုသည်။

အကေးအရွယ်အစား	အကေးအပိုင်းအစား	အထိပြုမှု (ခွဲစာမျက်)
စကေးဇူး	၁၁ မှ ၁၆၀၀၀၀၀	ပြောပြုပုံများ၊ လမ်းညွှန်ပြောပုံများ၊ ရုပ်တွက်စက္ဆိုဒ္ဓာ၊ တုပ်စြေပြောပုံများ၊ မြေမှုက်နာအဖွဲ့ပြင်ပြု ပြောပုံများ
စကေးလတ်	၁ : ၆၀၀၀၀၀ မှ ၁ : ၂၀၀၀၀၀၀	ရိုင်း၊ တိုင်းဒေသကြေး ပြည့်နယ်၊ ဒေသဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာပြု ပြောပုံများ
စကေးသေး	၁ : ၂၀၀၀၀၀ မှအထက်	၁ : ၅၀၀၀၀၀၀၀၀ စကေး ကျွော်ပြုပုံ

အထက်ပါယားတွင် ဖော်ပြထားသော စကေးများမှာအများအားဖြင့် အသုံးပြခေါ်၏သော စကေးအရွယ်အစားများဖြစ်ပြီး တိကျသော သတ်မှတ်ချက် မရှိပေ။

ଓହ୍ୟାଃଧ୍ୟାଃ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତପ୍ରକଳ୍ପଃ

စကေးအမျိုးအစားများကို တစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလဲတွက်ချက်နိုင်သည်။

ဘတန်းဝက္ခားမှ အပိုင်းဝက္ခားသို့ပြောင်းပြင်း

စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် င့် မိုင်ကို အပိုင်းစကေး ခြောင်းလဲပေးပါ။

၁ လက်မလျှင် ၄ မိုင် ဖြစ်သည်။

၁ မိန် = ၆၃၂၆၀ လက်မရှိသည်။

၁ လက်မလျှင် ၄ × ၆၃၃၆၀ လက်မဖြစ်သည်။

၁ လက်မလျှင် ၂၃၄၄၅၀ လက်မ ဖြစ်သည်။

ଯେତେବେଳେ ଆଧିକ୍ଷଣରେ ପ୍ରତିବନ୍ଦିତ ହୁଏଥିଲା

အရိုင်းကော်မှ စာတန်းကော်သိပ္ပါယွင်း၌

အပိုင်းစကေး ၁၃၀၀၈။ ကို စာတန်စကေးအဖြစ်ပြောင်းလဲပေးပါ။

အပိုင်းစကေး ၁၆၀၀၈၁၂ ဖြစ်သည်။

၁။ မိန် = ဤသံ၏ လက်မရှိသည်။

၁ လက်မလျှင် ၁၉၀၀ဂုဏ် လက်မပြစ်သည်။

$$\frac{၁၆၀၀၈၀}{၆၁၂၆၀} = ၃ \frac{၈၄}{၁၀၀}$$

၁ လက်မလျှင် ၃ ရိုင် ဖြစ်သည်။

ତ୍ରୁଟିକ୍ରୂଣ୍ଡ ଟାଟାଫ୍ସ୍‌ରଙ୍ଗେ । ଲାଗ୍ନମଲ୍ଲୀଣ ଓ ଫିର୍ଦ୍ଦପ୍ରତିଷ୍ଠାନ୍ୟ ॥

အရှင်းဝက်မှ စာတန်းဝက်သို့ပြောင်းပြု၏

ଆହଁଃଠଙ୍କେ ୧ : ୧ ଫୁଲ୍ କି ଷାତଙ୍କିଃଠଙ୍କେଅପ୍ରତି ଫ୍ରେଣ୍ଡିଲ୍ ପେବି॥

၁ လက်မလျှင် ၁၂၆၃၂၀ လက်မဖြစ်သည်။

၁ မိန် = ၆၃၃၆၀ လက်မ ရှိသည်။

$$\frac{၁၂၅၂၂၀}{၆၃၃၆၀} = ၂ \frac{၇၈}{၆၃}$$

୨ ଲକ୍ଷ୍ମୀମହାରୂପ । ଫିଣ ପ୍ରିଯତମ୍ ॥

ထိုကြောင့် စာတန်းဝကေး ၁ လက်မလျှင် ၂ မိုင် ဖြစ်သည်။

စာတန်းစကေးမှ အချိုးစကေးသို့ပြောင်းခြင်း

စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၃ မိုင်ကို အချိုးစကေးပြောင်းပေးပါ။
 ၁ လက်မလျှင် ၃ မိုင်ဖြစ်သည်။
 ၁ မိုင် = ၆၃၃၆၀ လက်မ ရှိသည်။
 ၁ လက်မလျှင် ၃x ၆၃၃၆၀ လက်မဖြစ်သည်။
 ၁ လက်မလျှင် ၁၉၀၀၈၀ လက်မဖြစ်သည်။
 ထို့ကြောင့် အချိုးစကေးမှာ ၁ : ၁၉၀၀၈၀ ဖြစ်သည်။

မြေပုံ၏စကေးသည် ၁ စင်တီမီတာလျှင် ၃ ကိုလိမ့်တာဖြစ်ပါက မြေပုံပေါ်တွင် ၅ စင်တီမီတာ ကွာဝေးသော မြို့နယ်မြို့သည် မြေပြင်၌ မည်သူကွာဝေးသနည်း။

မြေပုံ၏စကေးသည် ၁ စင်တီမီတာလျှင် ၃ကိုလိမ့်တာဖြစ်သည်။
 မြေပုံပေါ်တွင် ၁ စင်တီမီတာဖြစ်လျှင် မြေပြင်ပေါ်၌ ၃ ကိုလိမ့်တာဖြစ်သည်။
 မြေပုံပေါ်တွင် ၅ စင်တီမီတာဖြစ်လျှင် မြေပြင်ပေါ်၌ = ၅x ၃ = ၁၅ ကိုလိမ့်တာဖြစ်သည်။

အမိကအရှက်များ

- ❖ စကေးဆိုသည်မှာ မြေပြင်ပေါ်ရှုပကတိအကွာအဝေးကို မြေပုံပေါ်၌ အချိုးကျေဖော်ပြနိုင်သည့် သတ်မှတ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြေပုံပေါ်ရှု အကွာအဝေးနှင့် မြေပြင်ပေါ်ရှု အကွာအဝေးတို့၏အချိုး ဖြစ်သည်။
- ❖ စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြသည့်စကေးကို စာတန်းစကေးဟု ခေါ်သည်။ အချိုး သို့မဟုတ် အပိုင်းကဏ္ဍးဖြင့်ဖော်ပြသောစကေးကို အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေးဟု ခေါ်သည်။
- ❖ ပုံဖြင့်ရေးဆွဲဖော်ပြသော စကေးကို ပုံပြစကေးဟု ခေါ်သည်။
- ❖ ပုံပြစကေး နှစ်မျိုးရှိသည်။ စကေးပိပ်နှင့် စကေးကျေတို့ဖြစ်သည်။
- ❖ စကေးအမျိုးအစားများကို တစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလတွက် ချက်နှင့်သည်။
- ❖ မြေပုံများကို ငါးတို့စကေးအပေါ်မူတည်၍ (၁)စကေးကြီးမြေပုံများ (၂) စကေးလတ်မြေပုံများနှင့် (၃) စကေးသေးမြေပုံများဟု ခွဲခြားနိုင်သည်။

 လွှဲကျင့်ရန် ဖော်ခွန်းများ

- ၁။ စကေးအမိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြပါ။
- ၂။ စကေးအမျိုးအစားများကို ဖော်ပြပါ။
- ၃။ ကျေးရွာအုပ်စုရပ်ကွက်ပုံများကိုဖော်ပြရာတွင် အဘယ်ကြောင့် စကေးကြီးမြေပုံများကို အသုံးပြုရသနည်း။
- ၄။ စကေးလတ်မြေပုံဆိုသည့်မှာ မည်သို့သောမြေပုံများကို ခေါ်ဆိုသနည်း။
- ၅။ ကဗျာ့မြေပုံနှင့် တိုက်ကြီးများပြပုံများကို ဖော်ပြရာတွင် စကေးသေးမြေပုံများကို အဘယ် ကြောင့် အသုံးပြုရသနည်း။
- ၆။ စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၁၀ မိုင်ကိုအပိုင်းစကေးသို့ ပြောင်းပါ။
- ၇။ အပိုင်းစကေး ၁၅၀၀၀ ကို စာတန်းစကေးသို့ပြောင်းပါ။
- ၈။ မြေပုံ၏စကေးသည် ၁ စင်တီမီတာလျှင် ၃၀ ကိုလိုမီတာဖြစ်ပါက မြေပြောင်ပေါ်တွင် ၁၈၀ ကိုလိုမီတာကွာဝေးသော မြို့နှစ်မြို့သည် မြေပုံထည့် မည်မျှကွာဝေးသနည်း။

အခန်း၏ လက်တွေ့ပထဝိဝင်တွင် သင်ယူခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လင်များ ဖြည့်ပါ။

